Теософия и розенкройцерство

GA 100

Рудолф Щайнер

Anthroposophic News Sheet

Преди основаването на Антропософското общество, през септември 1912 г., Рудолф Щайнер е говорил пред теософска публика, но като независим духовен изследовател, който винаги е отстоявал собствените си позиции.

Ето четиринадесет от двадесет и две лекции от поредицата лекции, озаглавена „ *Човешкото развитие и познание за Христос*“ . Публикувана на немски като „ *Menschheitsentwickelung und Christus-Erkenntnis. Theosophie und Rosenkreutzertum. Das Johannes-Evangelium*“ .

I.	Теософия и розенкройцерство	16 юни 1907 г.
II.	Уводни обяснения относно природата на човека	17 юни 1907 г.
III.	Самосъзнанието на човека, неговото действие върху нисшите членове на неговото същество и неговата съдба след смъртта	18 юни 1907 г.
IV.	По-нататъшните съдби на човека в духовните светове Небесното царство	19 юни 1907 г.
B.	Метаморфози на нашите земни преживявания в духовния свят, в нови способности за следващия ни живот	20 юни 1907 г.
VI.	Слизането на човека в земно въплъщение	21 юни 1907 г.
VII.	Законът на кармата	22 юни 1907 г.
VIII.	Допълнителни мисли върху закона за прераждането и кармата. Развитието на речта и планетарната еволюция	23 юни 1907 г.
IX.	Преминаването на Земята през предишните ѝ планетарни условия	24 юни 1907 г.
X.	По-нататъшни етапи от развитието на нашата Земя	25 юни 1907 г.
XI.	Прогресивно развитие през различните цикли на културата	26 юни 1907 г.
XII.	Етапите на християнското посвещение	27 юни 1907 г.
XIII.	Обучението на розенкройцерите	28 юни 1907 г.
XIV.	По-нататъшни етапи на обучението на розенкройцерите	29 юни 1907 г.

1. Теософия и розенкройцерство

Целта на тези лекции е да се направи общ преглед на това, което сме свикнали да наричаме теософия. Теософията трябва да се превърне в нов импулс на културата по всеобхватен начин. Човечеството отдавна копнее за нея и от много аспекти е призвана да даде отговор на наболелите въпроси, които сега си задават хората. В днешно време обаче теософията е до голяма степен нещо, на което хората не само искат да се противопоставят, но и нещо, което те смятат за съмнително, дори за безумно, като мечтите на някои фантастични умове.

Разбира се, ако попитат тези мечтатели какво ТЕ търсят чрез теософията и какво очакват от нея, отговорът им ще бъде доста широк. Тези, които са разпознали жизненоважната същност на теософията, която съвременните хора приемат само за мечти, гледат на теософията като на нещо, което след няколко десетилетия ще има огромно значение за човешката мисъл и чувства, за волята и действията на човека. Няма нищо, върху което теософията да не може да хвърли светлината си като импулс, нищо, върху което да не е призвана да блести.

Добре известен факт е, че в днешно време има много проблеми – хигиенни, социални или педагогически, или пък такива, свързани с избирателното право на жените, – и още по-голям е броят на отговорите, предлагани на тези въпроси. Но ако изследваме всички тези въпроси и отговори по обективен начин, стигаме до заключението, че съвременната цивилизация поставя въпросите правилно – защото те се определят от условията на нашето време – но че нашата съвременна епоха не е в състояние да даде отговорите на тези въпроси без повече шум.

Този, който си затваря очите и ушите за проблемите на нашето време, непрекъснато ще се сблъсква с препятствия по пътя си. Ще дойде време, когато хората ще осъзнаят, че трябва да се изправят и пред много други проблеми: тези проблеми произтичат от вътрешните и външните борби на човечеството, от всички болки и страдания и от разбитите надежди във всяка област. Но само теософията е в състояние да даде отговор.

Все повече нараства броят на хората, които унило свеждат глави, изпълняват дълга си, но не знаят причината за работата си и чието нервно състояние често кулминира в отчаяние и дори засяга физическото им здраве, завършвайки с неврастенични състояния.

Нека само да загатнем за тези неща, защото основната идея, която трябва да се издигне пред нас, е, че теософията не е нещо, което завладява умовете на няколко мързеливи хора, които нямат нищо по-добро да правят, а теософията трябва да проникне в практическия живот.

През тридесетте години от съществуването си, Теософското общество, разбира се, е трябвало да премине през много неща и много детски болести, които са карали хората да се съмняват в значението му! Но то ще се измъкне от тези болести и ще

покаже на какво е способно. Духовната наука трябва да се превърне във всеобхватна грижа, във универсална задача, защото тя трябва да даде отговор на въпроси, които в края на краищата са фундаменталните въпроси на цялото съществуване, и трябва да посочи начина, по който съвременните хора трябва да схванат тези въпроси и защо изобщо съществуват религиите и науките. Каквото и да правим, и ако изкуството, науката и практическите дейности изобщо трябва да съществуват, ние трябва да се върнем към определени фундаментални въпроси и те трябва по един или друг начин да бъдат решени. Всички религии са били опити да се даде отговор на такива въпроси, отговор, който винаги е бил в съответствие с интелектуалното и културно ниво на различните народи.
Теософията не желае да бъде религия, тя няма нищо общо със секти и не агитира. Религията, както знаете, е толкова стара, колкото и човешкото начинание. Ако се запознаем с различните религии на различните народи, ще стигнем до заключението, че всички тези религии са се стремили да дадат отговор на въпросите: Какво е, на първо място, същността на човека? Второ, каква е неговата задача и цел? И трето, какво се простира отвъд физическото съществуване?
По отношение на тези въпроси, зад съвременното човечество стои една странна епоха, която е породила съмнения в религията пред мнозина. Нека се запитаме: Колко хора има днес, които се нуждаят от религия, но не са в състояние да я имат? Някои от нас могат да погледнат назад към времена, когато религията е била все още истински преживяван живот, когато е имала много повече значение, дори в много по-висока степен, отколкото е случаят днес с единичните религиозно настроени натури. Тези натури все още притежават нещо от онова топло чувство, което е съществувало през хиляди години. Копнежът, нуждата от това, което наричаме духовен свят, или копнежът за религия, все още съществува и днес; всъщност, сред най-обичащите истината натури този копнеж дори е нараснал. Такъв човек може да си каже: Когато бях дете, все още имах истинска вяра. Но след това нещата се промениха: запознах се с така наречената наука и с нейните факти и тъй като науката говори по съвсем различен начин, например, относно произхода на света, сериозно започнах да се съмнявам в това, в което някога съм вярвал в детството си. И последва дълбоко тъжно настроение в живота; душата се чувстваше сякаш разкъсвана и опустошена, а когато погледнеше навън към света, никаква светлина не хвърляше светлина върху вътрешните контрасти. Това обяснява разкъсаното състояние на ума, люлеещо се между религиозния копнеж и удовлетворението на душата, а също така обяснява трагедията на съвременния човек. Но борбата на такива души е може би по-добра от другото състояние: а именно, да не питат нищо, да загубят навика да задават въпроси, да станат повърхностни и просто да се оставят да бъдат водени от обикновения живот. Вината на религията ли е, че нещата са стигнали дотук? Не! Ясно е, че това не е така, защото всяка религия, дори древните митове и легенди, има средства и

начини да насочи сърцето отново към духовния свят, за да съживи душата, ако душата желае. Кой би си помислил, че такива могъщи импулси от древните митове, които очевидно са отшумели преди хиляди години, водещи почти скрито, непознато съществуване, могат да се издигнат за нов живот, както е в случая с драмите на Рихард Вагнер?

Не е необходимо да се основава нова религия; времето за това отмина. Това, което е необходимо сега, е ново отношение към религията, ново разбиране за религията! Това, което се е променило, е човешкият дух, човешката душа, човешкото сърце! Ако се потопим в развитието на човешките души, в хода на тези лекции ще открием, че човешките души вече са живели много пъти на физическия план и че те постепенно са се развивали, докато са достигнали настоящия етап. В началото това може да звучи странно, но по време на минали животи нашите души често са чували дълбоките истини, които ще бъдат обяснени в днешната лекция.

Учението за прераждането например ще бъде напреднало; но вашите души са слушали, както слушат мен сега, друидите, които са живели и са проповядвали именно в този регион. Тези друидски учители от древни времена вече са проповядвали истината за прераждането на по-малък кръг; те са култивирали тази изначална мъдрост относно загадките на живота. Те са отивали при онези, чиито души са жадни за по-дълбоко познание. Но ако тези учители от древни времена са говорили така, както ви говоря сега, вашите души не биха могли да ги разберат тогава, защото по това време човешкият дух все още не е достигнал сегашния етап на развитие. Логическото мислене все още не е съществувало в човешкия дух. Човекът е притежавал вместо това възможността да схваща истините под формата на образи. Следователно тези учители са говорили под формата на образи и тези образи са ни познати днес под формата на легенди и митове. Ако в миналото нашите души не бяха чували тези учения, не бихме могли да разберем духовните истини днес, когато те ни се преподават в нова форма.

Така душата прави огромни напредъци през хиляди години; тя непрекъснато приема нова форма и затова истината трябва да бъде представяна в постоянно нова форма; тя трябва винаги да бъде провъзгласявана наново. Нека ви дам втори пример.

Нека се върнем към еволюцията на човечеството до древните египтяни, халдейци и вавилонци. Когато тези народи са били носители на култура, те не са гледали на слънцето и звездите като на просто физически тела. Днес, когато един астроном-материалист съзерцава небесните тела, той вижда в тях само физически тела и нищо друго. Дори земята е за него физическо тяло в световните пространства и човекът пълзи по нея, като комар по ръката ни.

Но сред древните египетски астрономи е било друго. Когато древният египетски астролог е гледал звезда, той не е мислил за чисто физическо тяло, защото звездата е означавала за него нещо съвсем различно, отколкото за съвременните хора.

Когато е произнасял например името на Меркурий, той го е произнасял с благоговение. Никога не му е минавало през ума да се обърне към физическото небесно тяло, точно както не бихте си помислили да се обърнете към тяло, направено от картон. Всичко, което окото е възприемало по това време, е било израз на нещо духовно. За древния астроном физическата звезда Меркурий е била следователно израз на Духа на Меркурий. Не трябва да схващате това интелектуално, а с чувството си, защото иначе не можете да разберете какво е живяло в душата на такъв астроном. Всичко в света е било за него израз на нещо духовно. Той е казвал: Всичко е Дух и аз, като дух, съм част от този Дух.
Трябва да имате предвид това чувство на мъдреците от древността; трябва да се стремим да ги разберем и да схванем какво са знаели за процесите, които са се случвали в духовните пространства. Тези, които се потопят в това чувство, знаят колко неимоверно превъзхожда това схващане нашето съвременно материалистическо! Необходимо е да разберем мъдреците от древността; трябва да открием какво са знаели те за това, което се е случвало в духовните пространства на вселената, защото тогава започваме да забелязваме огромната разлика между тяхното схващане и нашето съвременно и огромното значение на тези древни учения за мъдрост! Това може да изглежда нелепо за материалистичното чувство на нашето време, което е запознато само с чисто физическото схващане за астрономията - но е така.
Как се е случило така, че човекът сега е загубил разбирането за духовния живот, който е в основата на цялото физическо съществуване? Защо е трябвало да се случи това?
Нека обърнем поглед към непосредствената ни среда. Ако можехте да сравните сегашната среда на човека с тази, която някога го е обграждала на всяка крачка, щяхте да откриете, че по онова време човекът е притежавал само най-необходимите средства за препитание; но от друга страна, той е имал повече разбиране за духовните неща. Това разбиране за духовния свят е трябвало да се оттегли, за да даде на човека възможността да придобие сегашното си господство над земята. Всеки технически и индустриален прогрес на настоящето време можеше да се постигне само чрез материалистично светоусещане, чрез факта, че духът, свръхсетивният свят, се е оттеглил. С цената на духовното съзерцание човекът е придобил през последните векове властта си над физическия свят. Изначален, вечен закон на човечеството е, че способности, придобити в една сфера, могат да бъдат придобити само чрез оттеглянето на други в друга сфера. Например, човекът никога не би могъл да създаде възможностите за пътуване и комуникация, ако други способности не бяха оттеглени. Чувството за духовните неща трябваше да се оттегли, за да може да възникне всичко, което сега ни заобикаля. Всичко, което някога е изпълвало човешката душа, е трябвало да се оттегли, за да направи възможно завладяването на физическия свят.

Така виждаме, че около 16-ти век хората са загубили зрението за духовния свят и виждаме как материалистическата концепция е завладяла човечеството. Тези, които вярват, че самите те не живеят в самия разгар на такъв материализъм, дълбоко грешат.
Не е задача на духовната наука да отрича или да се отрича от нещата; тя не възнамерява да критикува лошия свят на днешния ден; но тя иска да посочи необходимостта от слизането на човека в материята. Великият хоризонт на духовния живот трябваше да се оттегли от човечеството, докато това слизане се осъществяваше, и това обяснява защо човекът е загубил стария начин за разбиране на духовните неща. Истините съществуват в своите стари, по-ранни форми. Духовната наука може да покаже как тези истини могат да бъдат направени достъпни за съвременните хора. Това е нейната главна цел. Следователно теософията е просто инструмент, чрез който най-дълбоките истини могат да бъдат направени достъпни за съвременния човешки дух, за да могат да бъдат схванати в пълната им дълбочина.
Днес е необходимо отново да обърнем внимание на Духа. Не бива да се задоволяваме с посочването на „великолепния прогрес“ на съвремието! Духовната истина е винаги достъпна за нас и ние трябва да я разбираме по различни начини. Ако се върнем към древна Индия и Египет, и към древна Гърция по времето, когато е възникнало християнството, винаги ще се натъкваме на едни и същи древни истини, в различни форми. Винаги е имало водачи на човечеството, които са се грижели истините, избледнели с упадъка на цивилизациите, в дадени моменти да бъдат съобщавани отново. Всички велики основатели на религията могат да бъдат открити сред такива водачи.
Преди зората на нашата модерна епоха, преди времето на Коперник и 16-ти век, в Европа също са били положени грижи за полагане на основите за нов начин за провъзгласяване на духовни истини. Около 16-ти век са живели определени хора, които са били способни да тълкуват знаците на времето. Още през 1459 г. една висша духовна индивидуалност, известна във външния свят като Кристиан Розенкройц, основава, с доста малък брой хора, окултно училище за култивиране на мъдрост, древна мъдрост, но във форма, подходяща за съвременните хора. Това е мъдростта на розенкройцерите, култивирана за първи път около 1459 г. Както беше казано, тази мъдрост не е нищо ново; тя е древната първична мъдрост, но във форма, подходяща за съвременните хора.
Каква е връзката между тази розенкройцерска мъдрост и християнството? Няма разлика между истинските християнски учения и тези на розенкройцерите. Ако схванем християнството в неговата същност, ще получим теософията на розенкройцерите. Не е необходимо да се основава нова религия, но християнството трябва да се разбира по начина, по който са го разбирали ранните християни. Само малцина все още знаят нещо за мистериите на ранното

християнско развитие. Дори официалната теология няма и най-малка представа за това. Срещаме Свети Павел като човек, който е имал дълбоки познания за християнските мистерии, който е проповядвал онези могъщи истини, които е трябвало да водят човечеството през хиляди години. В Атина Свети Павел е основал училище, чийто ръководител е бил Дионисий Ареопагит. Дионисий е бил истински ученик на Свети Павел.
Ученията на Дионисий винаги са останали живи и винаги са били преподавани, особено на онези, които е трябвало да донесат живото Христово Слово в света. Ако хората бяха спрели на гледната точка на Дионисий, нямаше да е необходима нова форма. Но новата ера настъпи и с нея възникна необходимостта от провъзгласяване на тези истини по такъв начин, че никоя наука да не може да повдигне възражение срещу тях. Това е целта на розенкройцерската теософия. Следователно розенкройцерската теософия е онази форма на религия, която е подходяща за нашето време.
Само онези, които разбират християнството по правилния начин, могат да имат представа за неговото живо съдържание.
Ако бяхме в позиция да чуем от всички страни какво казва розенкройцерската теософия във връзка с истинското християнство, щяхме да открием, че научните факти не противоречат на тези описания. Основното нещо, което трябва да се има предвид, е, че не трябва да има противоречие между религията и научните факти и че тези научни факти трябва да са в хармония с религията.
Какво иска да ни даде розенкройцерската теософия? Познанието за висшите светове, тоест за световете, към които човекът ще принадлежи, когато физическото му тяло се разложи. Тя му дава познанието за живота, познанието за истинската природа на смъртта и на човешкото развитие. По този начин може да му даде нова сила по отношение на религиозните истини и религиозния живот.
Никой не бива да казва: Аз стоя здраво върху основата на древните учения и те са ми достатъчни... Какво ме интересуват онези, които се съмняват! — Никое мнение не може да бъде по-егоистично или нехристиянско от това! Днес все още е възможно определен брой хора да живеят върху основата на стари религии, но в не толкова далечно бъдеще това вече няма да е възможно. Тези, които имат представа за това, което големите социални катаклизми изхвърлят на повърхността, не могат да съдят по този начин. Те ще осъзнаят, че не е възможно да се спори за факта, че теософията трябва да бъде провъзгласена. Мислещите хора знаят, че духовната наука съществува, за да даде отговор на най-наболелите въпроси и че тя всъщност е в състояние да отговори на всички тези въпроси. В края на краищата, човек може да докаже или опровергае всичко, но това не е съществено: Невъзможно е да се спори за ЛЕКАРСТВО; съществено е успехът, който постигаме с него. Същото е и с духовната наука. Човечеството се нуждае от духовността като лекарство и може да

се възстанови от болестите си само ако това лекарство се влее в него. Това е еволюционен фактор на нашата цивилизация и дарител на живот.
Нашият съвременен начин на живот не е достатъчен, защото е насочен изключително към физически-телесните неща. Целта на теософията е здравето и възстановяването на душата и духа. Духовната наука не е нищо произволно; нашето настояще и неговите проблеми я изискват. Всичко, което тя ни казва, представлява учението на онези хора, които са били способни да направят изследвания в тази област.
Духовната наука ни води към по-висши светове, в които никое физическо око не може да надникне и които съдържат причините за следствията, които се намират във физическия свят. Тя ще ни донесе познание за външната страна на човешката природа, за същността на всяко индивидуално същество, познание за духовните светове и техните йерархии. Докато се учим да ги познаваме, ние също се учим да познаваме мисията и значението на човека. Това, което трябва да се стремим да схванем, е истинската същност на човешката природа. Ще се научим да познаваме светове, които съществуват, но които не могат да бъдат възприети чрез обикновените ни физически сетива. Някои биха казали: Това, което ни казвате, е много хубаво, но ние всъщност не можем *да знаем* нищо за него. – Фихте вече е дал отговор на това възражение. Представете си, че бихте влезли в свят на слепи хора, като единствените, надарени със зрение, и че бихте описали цветовете на тези слепи хора... Тези хора ще кажат: Вие ни казвате глупости; цветовете не съществуват. Но ако слепите можеха да бъдат оперирани, така че да им се даде силата на зрението, те биха могли да *изпитат* този свят на цветове и светлина. Същият аргумент важи и за горното възражение. Тези, които го повдигат, заемат същата позиция на слепия. Следователно никой не бива да казва: Такива неща не съществуват... Защото никой човек няма право да говори за „граници на познанието“, както е правил Дю Боа-Реймон. Колкото светове съществуват, толкова има органи, способни да ги възприемат, а това е безкраен брой светове! Ние не сме в състояние да ги възприемем днес, защото все още нямаме органи на възприятие. Светът е не само пространствено безкраен, но и интензивно безкраен: това е свят за всеки сетивен орган. Тези светове са все още недостъпни за нас, но те съществуват – те съществуват там, където съществуваме самите ние. Единственото необходимо нещо е очите ни да бъдат отворени, защото тези светове са сред нас. Думите на Христос: „Не търсете Царството Божие, защото Царството Божие е сред вас“ трябва да се приемат буквално. Също така духовната наука говори в този смисъл за духовните светове. Винаги е имало посветени, които са знаели как да влязат в тези небесни царства. Всяка религия говори за тези царства. Духовната наука е само средство за разкриване на новата фундаментална истина, съдържаща се във всяка религия: Всичко, което виждаме и възприемаме около нас, е само резултат и последица от това, което се случва в духовните светове. Всичко, което се

проявява на земята, е само развитие на това, което работи и живее в духовните светове.
Официалното християнство отдавна е загубило способността си да разбира дълбините на религиозните документи. Затова духовната наука трябваше да поеме задачата да предостави ключа към забравените съкровища на знанието, предлагайки по този начин на човечеството, което стои на кръстопътя на пътищата, лекарството, от което се нуждае. Но духовната наука не познава фанатизма; тя просто свързва и ясно излага човешкото същество; посочва неговата съдба след смъртта и как душата му се развива извън физическото тяло. Тя описва това, което се случва във висшите светове; говори за еволюционните етапи на Земята и на другите планети и хвърля светлина върху жизнения път, извървян от човека досега, и върху бъдещия му път. Тя посочва това, през което човекът все още трябва да премине, за да може да достигне целта си.
Ще се опитаме да схванем човешкото същество и природата на световете, от които той идва. Това е сферата на познанието, към която ни води духовната наука.
Сега бихме могли да възразим, че всичко това съществува само за така наречения ясновидец, който е способен да надникне в духовните светове. Каква е ползата за нас, защото тези светове не са ни достъпни!
На това възражение можем да отговорим: Разбира се, има определени методи на обучение, които са подходящи само за духовния изследовател, което прави горното възражение да изглежда оправдано. Но пътят на розенкройцерското обучение е различен. Ясновидското око и ухото на посветения са, разбира се, необходими, ако искаме да проникнем в духовните светове, но обикновената ни логика е достатъчна, за да ги разберем. Всичко, което духовният изследовател ни описва, е достъпно за нашия логически разум; здравият ни разум е достатъчен за разбирането на такива неща. Тези, които не могат да ги схванат, просто нямат логическа сила. За откриването на духовните мистерии е необходимо ясновидското око на духовния изследовател, разбира се, но обикновената ни логика е достатъчна, за да разберем нещата, описани в розенкройцерството.
Тези, които не могат да разберат тези неща, не бива да приписват липсата си на розенкройцерското обучение. Техният провал не зависи от факта, че не са ясновидци, а защото разбирането им не е здравословно и мисълта им не е последователна. Много хора нямат представа за логика. Има например един съвременен музикант, който дори каза, че е грешка да се мисли за нещата... Дори нашите учени не мислят отвъд определена граница. Но ако използваме разбирането си по правилния начин, ние сме способни да схванем духовните истини и духовната мъдрост и те могат да оживеят в нас. Ако продължавате да питате: Каква е ползата от тези неща за нас?, мога да ви дам следния отговор: — Нищо не може да ни бъде дадено, което е от по-голямо значение от знанието на духовната наука! Само това

ни превръща в истински човешки същества и ни дава, дори и в настоящето, доволно сърце и душа, достигнала хармония.
С повече думи няма да стигнем далеч в тази област, защото стремежът към знание е сериозен въпрос и трябва да се потопим в нуждите и проблемите на живота. Трябва да се стремим смело да преминаваме от една сфера на духовния живот към другата, защото това ще ни даде представа за цялата еволюция на вселената и човека. Огромното величие на тези събития не само ще завладее сърцата ни, но и ще събуди нови способности в нас, които ни правят по-способни да се изправим пред задачите на ежедневието. Директни сили бликащи от духовната наука се превръщат в съкровище, което не може да бъде загубено и което ни превръща в творчески човешки същества.
Ще разберете физическия свят, само ако се научите да познавате духовния свят. Духовната наука не е предназначена за чудаци, а за най-практичните от практичните!
Всяка форма на живот е духовна. Както ледът е кондензирана вода, така материята е кондензиран дух. Минерал, растение, животно или човек – всяка от тях е кондензирана форма на духа.
В този смисъл, розенкройцерската теософия ще ни доведе до разбиране на духовните основи на света. Тя не ни превръща в мрачни егоисти, а в любители на живота, защото не презира обикновения живот, нито ни отчуждава от земните ни задачи, а ни обединява с тях. Тя ни стимулира към усърдна дейност, защото знае, че всяко действие, както и всяко Същество, е израз на Духа.

2. Уводни обяснения относно природата на човека

Вчера говорихме накратко за целта и същността на духовно-научното движение; днес ще проникнем по-директно в същността на тази наука. Недостатъкът ѝ е, че може да шокира онези, които не са запознати с тези неща, но трябва да имаме търпение и да осъзнаем, че много неща, които в началото изглеждат почти безсмислени, с течение на времето ще ни се сторят основателни и разбираеми.
От темата, която е пред нас, първо ще разгледаме природата на човешкото същество.
Нека поставим това човешко същество пред душата си. Той е най-сложното същество, най-сложното същество от всички, които срещаме в познатия свят. Тези, които са притежавали по-дълбоко прозрение, затова винаги са наричали човека микрокосмос, за разлика от макрокосмоса, вселената. Парацелз използва много фино сравнение, изразяващо човешкото същество под формата на образ. Той казва: Съзерцавайте природата около вас и си представете всяко същество в природата, всяко растение, животно и камък, като буква от азбука и ако си представите дума, написана с тези букви, ще получите човека.
В тази връзка намираме потвърждение на думите на Гьоте, че трябва да разберем цялата Природа, за да разберем човека. За начало моите обяснения ще бъдат само един вид скица на човешката природа. Това ще бъде свързано с обясненията на следващите дни по същия начин, по който скица с въглен е свързана с готовата картина.
Ако съзерцаваме човека с физическите си сетива, когато той стои пред нас като земно същество, ако очите ни го възприемат и ръцете ни могат да го докоснат, ние го гледаме от материалистическа гледна точка като цялостно, като едно цяло същество. Но едно по-дълбоко, тоест духовно съзерцание на света, вижда в това, което е възприемаемо от физическите ни сетива, само малка част от човешкото същество, онази част, която анатомът разчленява и дисектира. Анатомът се стреми да разбере човешкото същество чрез интелекта, като дисектира видимата част на клетки, които могат да бъдат възприети само чрез микроскоп, и смята, че по този начин получава представа за структурата и дейността на отделните органи. Обикновената наука смята, че всичко това съставлява физическото тяло на човека. Но в днешно време физическото тяло на човека често се разглежда по погрешен начин, защото хората мислят, че човекът, стоящ пред тях, се състои само от физическо тяло. Това изобщо не е така, защото висшите членове на човешката природа са тясно свързани с физическото тяло, действат чрез него и именно чрез тези членове това тяло се проявява във формата, в която едно човешко същество се изправя срещу друго. Физическото тяло би представлявало съвсем различен аспект, ако го отделим от висшите членове на човешката природа. Човекът има това физическо тяло общо с целия минерален свят. Всички вещества и сили, които са

активни в минералните вещества, като желязо, арсен, въглерод и др., са активни и в веществата на човешкото тяло и във физическото тяло на животните и растенията. Вниманието ни веднага ще бъде насочено към висшите членове на човешката природа, ако веднъж осъзнаем огромната разлика, която съществува между физическото тяло на човека и другите физически вещества, които ни заобикалят в минералния свят. Ще знаете, че тази прекрасна структура на физическото тяло носи в себе си това, което наричаме вътрешен живот, съзнание, желания, радост и болка, любов и омраза; това физическо тяло не съдържа само вещества, отнасящи се до минералния свят, но и мисли. Вие наистина може да възприемате сиянието на лицето или цвета на косата, но не възприемате какво се случва във физическото тяло под формата на наклонности и неприязън, радост и страдание и т.н. Всичко това ние не виждаме, въпреки това се случва в обвивката (обвивката) на кожата. Това е най-очевидното и неопровержимо доказателство, че има нещо освен физическото тяло, нещо освен просто физически вещества.
Когато наблюдавате как пада сълза, тази сълза е само физически израз на скръбта, която е вътрешен процес. Сега погледнете минералния свят: тези минерали са неми! Не можете да възприемете в тях никаква радост или скръб, нито друг вътрешен живот. Камъкът няма чувства и никакво съзнание, каквото имаме ние. За духовния учен този камък изглежда като ноктите на пръстите ни или като зъбите. Наблюдавайте един от ноктите на пръста си: той няма чувство, няма съзнание, въпреки това нокътят е част от вашето същество. Трябва да има нещо вътре в нас, което води до образуването на нокти и зъби, и по същия начин трябва да има нещо във външния свят, което произвежда минерали. Самите нокти нямат съзнание, но те са част от нещо, което е надарено със съзнание. Ако малък бръмбар пропълзи по един от ноктите ни, този нокът може би му се струва като минерал. Такъв е случаят, когато пълзим по земята, без да осъзнаваме, че зад тази минерална земя има съзнание, точно както има съзнание зад ноктите ни. По-късно ще видим какъв вид съзнание лежи в основата на минералния свят. Това Его-съзнание за минералния свят лежи високо над нас, точно както например съзнанието за малкия бръмбар, пълзящ по нокътя ни, е надминато от нашето собствено съзнание зад ноктите. Розенкройцерската философия приписва това съзнание за минералното царство на свят, който нарича СВЯТ НА ИНТЕЛЕКТА; там се намира съзнанието за минералите, а също и основата на човешкия интелект, която ни позволява да формираме мисли. Но мислите, които живеят в нас, са много измамни, защото човешките мисли са свързани със Същества на Интелигентния свят по същия начин, по който нашата сянка е свързана с нашето истинско аз. Точно както сянката на стената не съм аз, а само моята собствена сянка, така и мислите на човека са само сенчести картини в света на духа. Но тук, на земята, ние сме способни да схванем мисъл, защото в Интелигентния свят има реално Същество, което произвежда тази мисъл. Това е свят, в който нашите мисли са реални същества, с които се срещаме по същия

начин, по който тук се срещаме с други човешки същества. Този Интелигентен свят на розенкройцерите е за посветения висшият Девачан свят, Арупа Девачан на индусите или висшият Ментален свят. Когато един посветен преминава през физическия свят, всяка част от земята му говори за живота и той навсякъде преживява проявленията на друг свят. Тъй като във физическото си тяло ние не сме нищо друго освен части от физическия свят, ние също имаме подчинено физическо съзнание, достигащо чак до Интелигентния свят, тоест до съзнанието на минералния свят.

Следователно, нашето физическо тяло е, по своите вещества, от минерална природа и съзнанието на физическото тяло се намира там, където се намира съзнанието на минералния свят.

Каква е обаче разликата между нашето физическо тяло и минерал – например планински кристал? Ако сравним тялото си с кристал; при сравнението ще открием, че тялото ни е изключително сложно нещо. Нека си представим разликата между минерал и живо същество. Що се отнася до веществата, няма никаква разлика, защото в живите същества могат да се намерят абсолютно същите вещества, както в минералите, само че структурата е много по-сложна.

Ако имате пред себе си минерала и неговата форма, ще откриете, че той остава същият; ако зависи само от себе си. Но това не е така при живо същество, растение, животно или човек. Веднага щом едно вещество приеме толкова сложна форма, че вече не може да се държи заедно чрез собствените си сили, с други думи, че би се разпаднало, ако бъде оставено на себе си, в това вещество има нещо, което му пречи да се разпадне, и в този случай имаме пред себе си това, което наричаме ЖИВО СЪЩЕСТВО. Следователно духовната наука казва: Едно живо същество би се разпаднало на съставните части на своите вещества, ако беше оставено на себе си, ако в него не съществуваше нещо, което предотвратява това разпадение. Това, което във всеки момент пречи на това живо същество да се разпадне, предотвратяващият фактор на такова разпадение, е това, което наричаме етерно или жизнено тяло. То е от съвсем различна природа от веществата, които съставляват физическото тяло във всяко живо същество, и има способността да произвежда най-сложните физически вещества, да ги поддържа и да предотвратява тяхното разпадение. Това, което един жив организъм разкрива по този начин в чисто външна форма, е това, което наричаме ЖИВОТ. Това етерно или жизнено тяло, или това тяло от формиращи сили, не може да бъде възприето с физически очи, но може да бъде възприето чрез първата степен на ясновидско виждане и задача на ясновидеца е да се развие така, че да може да възприеме това етерно тяло. Съвременната естествена наука наистина се опитва да открие етерното тяло, но се опитва да си изгради представа за него по чисто спекулативен начин, като говори например за жизнена сила или жизнена енергия.

Как изглежда етерното тяло за ясновидското око, тоест за ясновидеца?

Ако съзерцавате обект от минералния свят, например планински кристал, през погледа на ясновидец, елиминирайки за тази цел физическата субстанция, като отклонявате, така да се каже, вниманието си от нея, няма да видите нищо в пространството, заето от физическия кристал. Това пространство е празно. Но ако съзерцавате по същия начин живо същество, растение, животно или човешко същество, това пространство, заето от физическото тяло, няма да бъде празно, защото ще бъде запълнено от един вид светлинна форма и това е гореспоменатото етерно тяло. Етерното тяло не е от един и същи вид във всяко живо същество; напротив, то приема много различни форми, дори по отношение на формата и размера спрямо физическото тяло на въпросното живо същество; това варира в зависимост от етапа на развитие на различните същества. Етерното тяло на растенията има съвсем различна форма от самите растения; етерното тяло на животните има по-голямо сходство с външната форма, а етерното тяло на човека се появява като светлинна форма, която съответства почти точно на формата на физическото тяло. Ако разглеждаме например един кон от тази гледна точка, виждаме етерното му тяло да стърчи доста далеч от главата като форма на светлина, но то горе-долу наподобява формата на главата на коня. Но в случая на един средностатистически човек днес можем да видим етерното му тяло да стърчи само леко над главата и страните ѝ.

Що се отнася до субстанцията на етерното тяло, човек обикновено има доста погрешни представи. Дори в теософията хората пишат и говорят много объркващи глупости за етерното тяло, но това е част от „детските болести“ на Теософското общество и те трябва да бъдат преодолени. За да получите правилна представа за субстанционалността на етерното тяло, моля, опитайте се да проследите мислите ми в това сравнение:—

Представете си, че имате сто паунда и харчите все повече и повече: Имуществото ви ще става все по-малко и по-малко и накрая няма да имате нищо. Това би било възможно най-малкото съществено състояние на вашата собственост. Но има и едно още по-малко съществено, когато намалявате още повече нулевия етап на вашата собственост, като натрупвате дългове и придобивате „отрицателна“ собственост. Следователно можете да намалите имуществото си още повече, защото имате по-малко от нищо, ако вземете назаем например десет паунда.

Или си представете това, приложено към нещо друго. Представете си битка с нейния огромен шум; ако се отдалечите по-далеч от нея, шумът ще става все по-слаб и по-слаб; тишината ще се увеличава, докато накрая не чуете нищо повече. Ако намалите още повече този етап на нечуване на нищо, тогава около вас ще бъде повече от тишина, повече от беззвучност... Такава тишина действително съществува и е в най-висша степен блажена, макар че обикновен човек няма да може толкова лесно да си я представи.

Сега си представете тези примери, приложени към плътността на веществото. В началото ще имате трите общоизвестни агрегатни условия: твърдо, течно и газообразно състояние; но в съответствие с гореспоменатия пример за свойството, не бива да се ограничавате до тези три условия. Точно както е възможно свойството да се разреди до „отрицателно“ свойство, така и веществото може да става все по-рядко и по-рядко, все по-разредено, отвъд газообразното състояние. Представете си следователно един вид вещество, противоположно на физическото вещество; това ще ви даде някаква представа за това, което съставлява етерното тяло. „Отрицателното“ свойство има противоположните качества на положителното, защото „плюс“ свойството ни прави богати, а „минус“ – бедни; колкото повече пари имам, толкова повече мога да купя; колкото по-малко пари имам, толкова по-малко мога да купя. По същия начин космическият етер, от който етерното тяло на всяко живо същество е част, има противоположните качества на физическите вещества. Точно както физическата субстанция има склонността да се разпада, да се разлага, така и етерното тяло има склонността да държи всичко заедно, предотвратявайки разпадането на физическото тяло, което то пронизва. Веднага щом етерното тяло напусне физическото тяло – с други думи, когато настъпи физическа смърт – разлагането на елементарните части веднага започва. По този начин сме проследили материята в свят, където тя има обратния ефект на нашата физическа материя.

Когато казвам, че етерното тяло на човека наподобява физическото му тяло, споменавам факт, който трябва да се има предвид и който трябва да се спомене тук, защото ще доведе до важни заключения в следващите лекции. Това твърдение трябва да бъде подложено на важно ограничение, защото в действителност етерното тяло се различава значително от физическото тяло и му прилича само в горната си част, в главата; но се различава значително от него по отношение на факта, че е от противоположния пол: етерното тяло на мъжа е женско, а етерното тяло на жената е мъжко. Следователно всяко човешко същество е бисексуално; полът на физическото тяло е само външен израз, имащ противоположния си полюс в етерното тяло. Точно както магнитът има северен и южен полюс, точно както магнитът не може да има само северен полюс, така и в човека откриваме два полюса: полюса и контраполюса.

Етерното или жизненото тяло, наричано още тяло на формиращите сили, следователно представлява втория член на човешкото същество и от раждането до смъртта то остава тясно свързано с физическото тяло на човека, а когато етерното тяло се отдели от физическото тяло, това означава смърт.

Физическото тяло първо се изгражда от етерното тяло; етерното тяло е, така да се каже, архитектът на физическото тяло. Ако искате да си представите това, вземете за пример водата и леда: Когато водата се охлади, тя приема друга форма,

превръща се в лед. Точно както ледът се образува от водата чрез кондензация, така и физическото тяло се образува от етерното тяло.
Лед - вода, физическо - етерно тяло; това означава, че силите на етерното тяло са станали осезаеми, физически възприемаеми във физическото тяло. Точно както водата вече е съдържала силите, които след това се проявяват в твърдия лед, така и етерното тяло вече съдържа всички сили, необходими за структурата на физическото тяло. Следователно етерното тяло вече съдържа сила, произвеждаща например сърцето, стомаха или мозъка и т.н. За всеки орган на нашето физическо тяло има предразположение в етерното тяло; тези предразположения не са вещества, а течения на сили. Човекът има етерно тяло общо с всяко растение и животно, тоест с всяко физическо същество, проявяващо ЖИВОТ.
Сега можем да се запитаме: Имат ли растенията такъв вид съзнание, какъвто открихме за света на минералите? Вече видяхме, че духовното изследване открива съзнанието за минералите във висшия Интелигентен Свят, произхода на нашите мисли.
Точно както пръстите ни нямат собствено съзнание, защото съзнанието на пръста е част от човешкото съзнание, така и растенията са част от състояние на съзнание, намиращо се в долния Интелигентен Свят, в небесния свят (Рупа Девачан). Когато духовният изследовател навлезе в този свят, той среща в него душите на растенията. Там душите на растенията са Същества, каквито сме ние тук на земята; и тези Същества са свързани с растенията по същия начин, по който човекът е свързан с пръстите си.
Следователно съзнанието на растенията е вкоренено в този нисш Девакан свят. В него са вкоренени силите, които лежат в основата на всеки растеж и на всяка органична структура; в него са вкоренени и силите, които изграждат нашето физическо тяло, тоест силите на нашето етерно тяло, което вече определихме като архитект на нашето физическо тяло. Това съзнание на растителния свят е далеч по-висше и по-мъдро от съзнанието на човека,
Ще осъзнаете това веднага, ако имате предвид мъдрото устройство не само на физическото тяло на човека, но и на всяко същество, проникнато от етерно тяло, тоест на всяко живо същество. Каква огромна мъдрост е необходима, за да се изгради най-простото физическо тяло на всяко живо същество; да не говорим за най-чудесната структура на всички живи същества на земята; човешкото тяло!
Обърнете внимание например на горната част на бедрената кост на човека; колко чудесно и в съответствие с всяко правило на архитектурата са сглобени отделните малки костни греди и прегради! В горната си част горната част на бедрената кост е много по-сложна, отколкото ни изглежда външно; защото е съставена от естакада от греди, чиито ъгли са разположени толкова умело, че тежестта на цялото тяло се поема от най-малко количество материя; наистина много по-голямо произведение на изкуството от най-сложната мостова конструкция; никое инженерно умение на

света не би могло да го имитира! Или помислете за структурата на сърцето: то е построено толкова мъдро, че човекът с цялата си мъдрост е само дете в сравнение с онази мъдрост, която се разкрива в структурата на сърцето. Колко много неща издържа човешкото сърце, въпреки глупавите опити на човека да го съсипва всеки ден, например чрез така наречените ни стимуланти - кафе, алкохол, никотин.
За изграждането на такава прекрасна сграда като нашето физическо тяло са необходими сили, достигащи чак до астралния свят; само Същества на този астрален свят, тривиално казано, са достатъчно умни, за да изградят такова физическо тяло.
И сега стигаме до третия член на човешкото същество. Растенията имат физическо тяло и етерно тяло; но им липсва нещо, което имат както човекът, така и животните; те нямат болка, нямат желания, нямат страдания и никакви усещания. Това е разликата между човека и животното, от една страна, и растенията, от друга. Разликата се състои в това, че вътрешни процеси протичат и при животните, и при човека. Въз основа на процесите, наблюдавани при растенията, съвременната наука дори се стреми да припише усещания на растенията. Жалко е да се види как се злоупотребява с понятия! Това не са вътрешни процеси, както в случая с усещането - такива усещания биха могли да бъдат приписани на синя лакмусова хартия. Такива грешки възникват, ако усещанията се търсят във физическия свят; никакво усещане не може да се намери във физическия свят при явление от вида, което може да се наблюдава при определени растения, защото трябва да се издигнем до небесните светове, ако искаме да намерим усещания в растенията. За да избегна недоразумения, нека добавя, че при така наречените реагиращи растения, например при мимозата, чувствителният процес на реакция не се отразява във физическия свят като усещане, а само в нисшия Интелигентен Свят, седалището на съзнанието на растението. Тук, във физическия свят, само човекът и животните имат инстинкти и страсти, радости и болки. Защо? - Защото те имат, освен физическото и етерното тяло, и астралното тяло, третия член на човешката природа.
За ясновидеца астралното тяло се явява по такъв начин, че обгръща цялото човешко същество в яйцевиден облак и в този облак всяко усещане се изразява, всеки инстинкт и всяка страст. Следователно астралното тяло е носител на желание, болка, страдание и радост. Този трети член представлява различен аспект от етерното тяло и физическото тяло. Когато човек спи, само физическото и етерното тяло лежат на леглото, докато астралното тяло и Егото се издигат; но когато астралното тяло и етерното тяло напуснат физическото тяло, тогава настъпва смъртта, а с нея и разпадът на физическото тяло.
Защо този трети член се нарича астрално тяло? — Не може да се намери по-подходящо име за него! Защо? — Защото този член има важна задача, която трябва да имаме предвид. През нощта това астрално тяло не е неактивно, защото тогава то работи върху физическото и етерното тяло и ясновидецът може да наблюдава това.

През деня ние използваме физическото и етерното си тяло, защото всичко, което правим, използва физическото тяло и израз на това е умора. Сега астралното тяло поправя това, което използваме през деня. Астралното тяло наистина премахва умората, докато спим. Това показва важността и необходимостта от съня. Ясновидецът може да извърши тази ремонтна работа съзнателно. Освежаващият елемент на съня зависи от факта, че астралното тяло е работило по правилния начин върху физическото и астралното тяло. Но тъй като астралното тяло първо трябва да се върне във физическото и етерното тяло, освежаването на съня настъпва постепенно, тоест около един час след събуждането.
Нещо друго, нещо важно е свързано и с факта, че астралното тяло излиза по време на сън. Когато астралното тяло влезе във връзка с външния свят по време на будния живот през деня, то трябва да живее заедно с физическото и етерното тяло; но когато се освободи от тялото, тоест по време на сън, то се освобождава от тези окови на физическото и етерното тяло. Тогава възниква нещо чудесно; силите на астралното тяло достигат чак до звездния свят, където се намират душевните Същества на растенията, и то черпи силата си от този свят. Астралното тяло почива в свят, където са вградени звездите. Това е светът на Хармонията на Сферите, според питагорейците. Това е реалност, а не просто фантазия. Ако живеем съзнателно в този свят, можем да чуем хармониите на сферите, можем да чуем звездите да отекват в своите взаимни сили и отношения. В този смисъл Гьоте е бил посветен и в този смисъл би трябвало да четем началото на Небесния пролог на „Фауст“:

„Слънцето, с много свои сестрински сфери,
все още пее съперничещия псалм на чудото
и все още предопределената му кариера
се осъществява с гръмотевични тътни.
Гледката поддържа разцвета на ангелите,
макар никой да не може да опише мистичната история;
Твоите дела, неизразимо възвишени,
живеят в цялата си първична слава.“
(Превод по Латам)

Хората не познават Гьоте и като правило не осъзнават, че той е бил посветен, защото просто казват: Поетът се нуждае от образи... Но Гьоте е знаел, че слънцето стои сред хор и че то ехти като Дух на Слънцето! Затова Гьоте остава при този образ и продължава: —

„Чуйте! Часовете в буря летят,
И за духовните уши звънтят силно,
Сега новороденият ден настъпва.
Скални портали дрънчат,
Колелата на Феб се търкалят с гръм,
Какъв шум носи светлината!
Силно прозвуча тръбата на зората,
Окото е заслепено, ухото е изумено,

Нечутото никое ухо не може да порази.“
(Превод по Латам)
През нощта астралното тяло живее в този свят на звездите. През деня то изпада в един вид дисхармония на светските неща, докато през нощта, по време на сън, то отново се потапя в света на звездите. А на сутринта се завръща със силите, които носи от този свят. От астралния свят ние носим със себе си хармонията на сферите, когато се събудим от сън! Истинският дом на астралното тяло е светът на звездите, астралният свят, и затова се нарича астрално тяло.
Четвъртата част, Егото, ще научим следващия път. Егото е този член, който издига човека над животното и го прави венец на творението.
Животното няма човешкото съзнание, въпреки че има определен вид съзнание, точно както го видяхме в случая с растението и минерала; но съзнанието на животните се намира в астралния свят. Четвъртият член на човека, Егото, съставлява заедно с останалите три члена „свещената четворна същност“ на човека, за която говорят всички древни школи.
Следователно човекът има физическо тяло общо с минерала, етерно тяло общо с растенията и астрално тяло общо с животното. Само той има Аз и това го издига над останалите. В човека откриваме, така да се каже, същността на всичко, което виждаме разпръснато около нас. Всъщност, един микрокосмос! Следователно, ако искаме да познаем човека, първо трябва да се научим да познаваме средата си. Следователно, трябва да мислим за тези три члена, за тези три тела, като за обвивки, изтъкани в различни области, и ние, тоест, нашето Его, живеем в тези обвивки, заедно с висшите членове на човешката природа, заедно с нашата безсмъртна част.

3. Съзнанието на човека, неговата работа върху нисшите членове на неговото същество и неговата съдба след смъртта

В човека съществува „святая светих“, която можем да определим като негово самосъзнание. Тези, които виждат това по правилния начин, нямат затруднения да осъзнаят, че думата „самосъзнание“ изразява едновременно истинския смисъл на човешкия живот. Самосъзнанието е способността за предаване на знанието, че Човек е Его.

Можете да добиете ясна представа за това, ако имате предвид, че в целия език има едно име, което коренно се различава от всички останали: това е думата „Аз“. Всеки може да обозначи масата, но „Аз“ е обозначение, което може да се приложи само индивидуално към самия човек. За всеки друг човек човек е „ти“. Никога думата „Аз“ не може да прозвучи отвън, ако трябва да обозначи моето собствено същество. Духовната наука винаги е изпитвала това. В еврейската религия, например, когато се говори за вътрешното същество на човека, то се е наричало неизречимото име на Бог. Защото евреите са казвали: Когато „Аз“ трябва да се произнесе, то трябва да прозвучи от централната точка на нашето същество. Никое същество отвън не може да произнесе това име: Затова един вид тръпка премина през цялото събрание, когато свещеникът произнесе думата ЯХВЕ, „Аз съм Аз съм“. Богът в човека започва да говори – това е чистото, оригинално значение на еврейското име на Бог. Ще се научите и да познавате други имена, но всички те са в някаква връзка с това едно име. С думата „аз“ ние обозначаваме четвъртия член на човешкото същество. Чрез Егото и от този център човекът работи върху другите членове на своето същество, върху своето астрално тяло, етерно тяло и физическо тяло. Колкото и да се върнем назад в историята на човешкото развитие, ще открием, че човекът винаги е притежавал тези четири члена и именно това го отличава от животните.

Нека сега си съставим представа за връзката между развитите и неразвитите хора по отношение на тези четири члена. Разгледайте от тази гледна точка един от най-дивите хора, който изяжда своите събратя, и го сравнете със средностатистически европеец, а последния отново с високо развит индивид - например Гьоте, или Шилер, или Франциск от Асизи. Дивакът сляпо следва инстинктите и страстите, съдържащи се в неговото астрално тяло. Той има Его, но това Его все още живее изцяло под влиянието на астралното тяло. Средностатистическият човек на днешното време вече е способен да различава доброто от злото и това се дължи на факта, че е работил върху астралното си тяло. Той е работил върху него и дори е трансформирал определени инстинкти в така наречените идеали. Човекът достига все по-висока степен на развитие, колкото повече трансформира астралното си тяло чрез своето Его. Съвременният средностатистически европеец е трансформирал добра част от това астрално тяло. Индивидуалност като Шилер или

Гьоте вече е трансформирала по-голямата част от астралното тяло. Но човек, който е подчинил всичките си страсти чрез волята си, както например Франциск от Асизи, има астрално тяло, което е изцяло трансформирано от неговия Аз, в това астрално тяло не е останало нищо, което да не е изцяло под властта на Аза. Тази част от астралното тяло, която човекът е успял да трансформира, ние наричаме „Манас“ или „Дух-Аз“. Това е петият член на неговото същество. Тогава можем да кажем: Азът съдържа семето за трансформацията на астралното тяло в Манас, Дух-Аз,
Сега човекът има възможността да трансформира не само астралното си тяло, но и етерното си тяло, така че Егото да стане и суверен на етерното тяло. Но трябва да осъзнаете, че това е далеч по-трудна и по-бавна работа. Разликата между трансформацията на астралното тяло и на етерното тяло е следната: — Помислете какво сте знаели, когато сте били на осем години, и какво сте научили от младостта си! Носител на всички тези трансформации е астралното тяло. Следователно то се променя по същество всеки ден чрез външните впечатления, които приемате. Но това не е така с етерното тяло. Ако искате да добиете представа за това, представете си следното: — Ако бяхте холерично дете на осем години, вероятно и днес ще губите самообладание. Само малцина успяват да се трансформират до такава степен, че да променят и своите навици, склонности, темперамент и характер. Това по никакъв начин не противоречи на обясненото по-горе. Астралното тяло наистина е свързано с удоволствието, болката и другите усещания, но когато те са се превърнали в навик и така наречени черти на характера, тогава те се коренят в етерното тяло; и ако искаме да трансформираме тези навици, тогава етерното тяло трябва да бъде трансформирано, защото то е носител на всеки навик и черта на характера.
Често съм сравнявал трансформациите на астралното и етерното тяло с движението на минутната и секундната стрелка на часовника.
По-късно ще говорим за развитието на по-напредналия ученик. Той не е ученик в смисъла на обикновения живот, не е просто някой, който учи нещо. Несъмнено такъв ученик също трябва да учи много, но много по-важна от ученето е гореспоменатата работа върху етерното тяло: той трябва да успее например да превърне холеричния си нрав в мек характер. Духовната наука по-специално му дава указания за това.
Този, който успее да трансформира от ден на ден поне един от своите навици, тоест някакво качество на етерното си тяло, е достигнал висок етап на развитие. Такава трансформация на етерното тяло трябва да върви ръка за ръка с другите неща, които ученикът на окултната наука изучава. Но дори и човек да не знае нищо за подобно обучение, той въпреки това трансформира етерното си тяло по собствено желание - макар и бавно и постепенно, и в продължение на много превъплъщения. И тази част от етерното си тяло, която е успял да трансформира, ние наричаме Будхи, или Жизнен Дух, който представлява шестият член на човешката природа.

След това е етапът, разположен далеч, далеч над останалите, на който човек се учи да работи върху физическото си тяло и да го трансформира. Тази част от физическото си тяло, която се е научил да контролира, ние наричаме Атма или Дух-Човек. Това е седмият член на неговото същество. Атма е свързана с немската дума „atmen“, да диша, защото процесът на трансформация произтича от процеса на дишане. Можем да си съставим представа какво означава да контролираш физическото си тяло съзнателно, чрез Егото, само ако имаме предвид колко малко всъщност знаем за физическото си тяло. Това знание няма нищо общо с твърденията на съвременната анатомия относно физическото тяло на човека. Много преди да съществува съвременната анатомия, е имало древни учения, които, разбира се, не са били публично известни, но са съдържали знание за вътрешното същество на човека. Това знание е позволявало на мъдреците от древността да следват например теченията на живота и на кръвта и по този начин са били способни да наблюдават себе си отвътре, да наблюдават физическото тяло и всички негови органи. Когато достигнем този етап на развитие, нито една част от тялото ни няма да се движи без съзнателното участие на нашата воля. Това е трансформацията в Атма, Духът-Човек.

Сега някой би могъл да възрази: Физическото тяло е най-нисшият член на човешката природа; как е възможно неговата трансформация да представлява най-висшият член? Само защото физическото тяло е най-нисшият член, са необходими най-високите усилия на човека, за да се получи контрол над това тяло. Трансформацията на физическото тяло е тясно свързана с придобиването на власт над силите, които проникват в целия космос. А властта над тези космически сили е това, което ние наричаме магия.

Истинската вътрешна природа на човека се състои от седем части. Но тези седем части са напълно преплетени. Истинска представа за това преплитане може да се получи само ако го сравним със седемте цвята на дъгата, които се съдържат в слънчевата светлина. Точно както светлината се състои от тези седем цвята, така и човекът се състои от своите седем части.

Нека сега разгледаме значението на тази структура на човешкото същество във връзка с познанието за целия жизнен път на човека. Вчера научихме да познаваме природата на съня. Физическото тяло и етерното тяло лежат в леглото; дишането и кръвообращението остават като жизнен израз на етерното тяло, но всичко, отнасящо се до астралното тяло, се изважда от физическото тяло и етерното тяло заедно с Аза.

Когато настъпи смъртта, се появява нещо друго, в контраст с това. Докато физическото тяло и етерното тяло остават обединени през целия живот между раждането и смъртта, смъртта разделя и етерното тяло, а не само астралното тяло, както при сън, от физическото тяло. Но физическото тяло е толкова сложно (нека си спомним вчерашните обяснения), че трябва да се разпадне, ако е принудено да

разчита на собствените си сили. Нека сега ясновидски наблюдаваме човека след смъртта: Пред нас лежи само физическото тяло, а над него се извисяват астралното тяло и етерното тяло... Веднага след смъртта починалият човек преживява своеобразно проявление: В момента на смъртта, ходът на целия му живот се появява в полето на човешката памет, като разгъната картина. Всяко събитие, дори най-незначителното, преминава пред него под формата на образ. Това е естествен резултат от факта, че етерното тяло, освен че притежава гореспоменатото качество да предотвратява разпадането на физическото тяло, е и носител на паметта. Веднага щом загуби първата си задача, то се посвещава интензивно на тази втора задача. Тъй като всяко събитие в живота, независимо дали е удоволствие или страдание, е свързано с радост или болка, поради проникването на етерното тяло с астралното тяло, сега, когато астралното тяло също е отделено от него, човек преживява тези споменни картини, тоест, той преживява целия си минал живот, без никакви усещания или чувства, сякаш е голяма панорама.
Докато етерното тяло остава свързано с физическото тяло, инструментът, който трябва да използва, мозъкът прави спомените ни непълни; ние запазваме само фрагменти от жизнени впечатления в паметта си. Недостатъчността на физическия мозък е отговорна за това, но веднага щом етерното тяло се освободи от физическия мозък, то може да запомни всичко. Аналогия може да се намери дори в обикновения живот, по време на шока, който човек изпитва, например, в момента на удавяне, катастрофа и т.н. Това се дължи просто на факта, че в такъв момент етерното тяло се отделя насилствено от физическото тяло, което се случва например в лека степен, когато крайник заспива (мравучкане) или при хипноза. В случай на хипнотизиран човек, ясновидецът може да види етерното си тяло да виси от двете страни на главата. Материалистичната физиология възразява, че при хипноза има физическа промяна в кръвта, но хората просто бъркат причина и следствие.
Първото преживяване на човека след смъртта е следователно тази ретроспекция на миналия му живот, която е различна по продължителност, но средно е около три дни и половина. След това идва втори вид смърт, когато етерното тяло напълно се отделя и от астралното тяло, така че остава един вид етерно тяло. Но този труп скоро се разтваря, повече или по-бавно във всеки отделен случай, и става част от универсалния космически етер. И все пак той не се разтваря напълно; един вид есенция остава от миналия живот. Егото взема тази есенция заедно със себе си; тя е нетленно съкровище, което остава за всички следващи прераждания. След всяко прераждане се добавя, така да се каже, нов лист към предходното. В теософията тази есенция на етерното тяло се нарича Причинно тяло, а качеството на причинното тяло определя начина, по който се случват бъдещите прераждания. Сега астралното тяло остава само... Каква е разликата между това състояние, в което то е отделено от другите членове, от физическото тяло и етерното тяло, и това на

съня, в което то също остава само? Силите, които е трябвало да използва по време на сън, за да усъвършенства и развива физическото тяло, сега са се освободили, благодарение на факта, че физическото тяло окончателно е било оставено настрана. Астралното тяло сега използва тези сили за себе си и е наясно с това. В това състояние на самосъзнание астралното тяло преминава през период, който може да бъде разбран най-добре, ако разгледаме следното:—
Представете си, че се наслаждавате на особено вкусно ястие – ядете го и се наслаждавате на вкуса му. Това удоволствие не е вкоренено във физическото тяло, а в астралното тяло, но може да възникне само защото то има необходимия орган, а именно език и небце. Така физическото тяло осигурява инструмента за задоволяване на астралното тяло. Сега, какво се случва след смъртта, когато физическото тяло е изоставено? Липсва инструментът, предавателят на удоволствието, но астралното тяло не е загубило копнежа и желанието за някакво специално удоволствие. Сега си представете това състояние възможно най-живо. То прилича на състоянието на човек, който жадува насред пустиня. След смъртта астралното тяло все още изпитва желание за определени удоволствия, в същата степен, в която е било свикнало да го изпитва през миналия живот на земята, и поради тази причина времето след смъртта е за толкова много хора време на неудовлетворени желания. Това състояние се нарича Камалока (Кама означава желание и място на локус). Това е същото състояние, което откриваме описано в много митове - например мъченията на Тантал или чистилището. Разбира се, това състояние не е само мъчително; то ни измъчва, докато астралното тяло не загуби навика да желае удоволствия. Колкото повече нужди изпитва астралното тяло по време на физическия си живот, толкова по-дълго трае това състояние на Камалока. Но от гореизложеното можете да заключите, че според качеството на тези нужди, изпитвани от човек по време на миналия му живот на земята, астралното тяло може да срещне в Камалока преживявания, които са не само мъчителни, но и при обстоятелства много добри и приятни. Астралното тяло например ще изпитва удоволствие във всеки момент на радост, даден му от Природата и нейната красота. За да изпитаме това удоволствие от Природата и нейната красота, наистина трябва да имаме очи, за да виждаме, но красотата е нещо, което надхвърля физическото и затова това състояние е източник на увеличено удоволствие в Камалока. Тези неща произвеждат големи радости и прекрасни преживявания дори по време на периода Камалока. По този начин можем да направим това време на Камалока по-красиво, като се освободим от чисто физическите удоволствия. Ако вземете предвид това, ще можете да разберете няколко неща в живота, например всичко, което представлява изкуството. Колкото по-идеално е изкуството, колкото повече идеалната същност се проявява чрез него, толкова по-силно и по-възвишено ще бъде влиянието на произведението на изкуството, влияние, надхвърлящо физическия живот. Духът е истинският елемент на изкуството. Само

материалистичното късогледство е довело до натурализъм в изкуството. След като преминем през този период на Камалока, ние достигаме етап, в който сме загубили навика за физически удоволствия, а това означава, че сега трябва да преминем през съвсем различно състояние. Душата сега изоставя всички онези части на астралното тяло, които човекът, тоест Егото, все още не е трансформирал.Отхвърлената астрална обвивка сега представлява третия труп, който оставяме след себе си.
След като Азът се е съединил с това, което е придобил от другите тела – а именно с гореспоменатата есенция на етерното тяло и с тази на астралното тяло – той преминава в духовния свят. Там живее до момента на ново раждане.
Ще говорим за това утре. Днес искам само да подчертая още веднъж, че всички тези духовни светове съществуват непрекъснато около нас, а не в „Отвъдното“, което е пространствено отделено от нас. Този, който може да погледне в духовните светове, може по всяко време да възприеме гореспоменатите трупове като сенки или призраци. Именно тези трупове толкова често се натрапват в спиритични сеанси. Но ако такъв астрален труп бъде сбъркан с въпросната индивидуалност, това е също толкова глупава грешка, колкото и да се приеме физическият труп за живо човешко същество. По този начин астралният труп често разкрива много нелепи черти, защото притежава точно качествата, които Егото е отхвърлило.

4. По-нататъшните съдби на човека в духовните светове.
Небесното царство

Тъй като нашата задача днес е да продължим да следим човешките съдби в духовния свят, би било препоръчително първо да си изградим някаква представа за това, което определяме като свят в духовно-научния смисъл.

Ние осъзнаваме света около нас, защото притежаваме определени способности и органи, които ни позволяват да го възприемаме. Ако имахме други органи, този свят би представлявал съвсем различен аспект. Например, ако човек нямаше очи, които да му позволяват да вижда светлината, а орган, който му позволява да възприема електричество, тогава той нямаше да вижда тази стая, изпълнена със светлина, а щеше да възприема електричество във всеки проводник, проблясващо, протичащо през него. – Светът около нас, това, което наричаме наш свят, следователно зависи от нашите сетивни органи.

Астралният свят също не е нищо друго освен сбор от явления, които човешкото същество преживява в своята среда, когато се е отделило от физическото си тяло и от етерното си тяло, така че да може да използва сили, които му позволяват да вижда това, което иначе не може да види. Такъв е случаят, когато е отхвърлило физическото и етерното си тяло. Органите за възприятие за астралния свят са органите на астралното тяло, аналогични на сетивните органи на физическото тяло. Нека сега съзерцаем астралния свят.

Чрез методи, които ще бъдат обсъдени по-късно, човек, надарен с духовно зрение, може да възприеме астралния свят дори тук, във физическото си тяло. Астралният свят се различава значително от нашия физически свят. Можете да получите известна представа за това, което ви заобикаля в астралния свят, ако призовете пред душата си живота на сънищата, който е последната следа от онова ранно ясновидство, което човекът някога е притежавал в отминали времена. Всички вие познавате този живот на сънищата от собствения си опит като свят на хаотични образи. Как се случва човекът изобщо да сънува? Знаем, че докато сънуваме, физическото тяло и етерното тяло лежат на леглото, докато астралното тяло се извисява над тях. В здрав сън без сънища астралното тяло е напълно издигнато от етерното тяло; но в сън, изпълнен със сънища, определени пипала на астралното тяло все още достигат до етерното тяло и това позволява на човека да възприема повече или по-малко объркани картини на астралния свят. Астралният свят е толкова прозрачен, колкото и картините на сънищата; той е сякаш изтъкан от сънищата. Но тези сънища, които съставляват астралния свят, се различават от обикновените сънища, защото те са образи на една реалност, също толкова „реална“ реалност, колкото и физическият свят. Ние възприемаме тази реалност по същия начин, по който възприемаме сънищата, защото и астралният свят се

възприема символично. Всички знаете, че светът на сънищата е символичен свят. Всичко от външния свят, което навлиза в съня ни, придобива символичен аспект в сънищата ни. Ще ви дам няколко типични примера за сънища, които ще ви покажат как едно просто впечатление отвън съставлява основата на символичния образ на съня.
Например, може да сънувате, че сте хванали жаба. Пипате хлъзгавото ѝ тяло и когато се събудите, установявате, че държите студения край на чаршафа в ръката си. Или може да сънувате, че сте в мазе, в тъмна дупка, пълна с паяжини: Събуждате се... с главоболие. Или може да видите змии в съня си и когато се събудите, ще откриете, че имате болки в корема. Или друг сън: Академик сънува дълъг дуел, започващ с някаква обида и завършващ с изстрел от пистолет: Той чува изстрела, събужда се и открива, че е паднал стол. Целият ход на този последен сън може също да ви покаже, че условията на времето са съвсем различни в сънищата. Не само времето тече назад, така да се каже, но и цялата концепция за времето губи смисъла си в съня. По време на сън можем да преминем през цял живот за части от секундата, по същия начин, по който целият ни живот преминава пред погледа на душата ни в момента на удавяне или катастрофа. Важното, което трябва да се има предвид при всички тези съновидения, е, че причината, която ги е породила, се появява под формата на ОБРАЗИ. Такъв е случаят и в астралния свят. Неговите образи могат да бъдат интерпретирани. Едно и също астрално преживяване винаги се появява под формата на един и същ образ; в тези образи на астралния свят винаги има закономерност и хармония, докато обикновените ни сънища са хаотични. В крайна сметка, ние можем да се ориентираме както в астралния свят, така и във физическия.
Астралният свят е изтъкан от такива картини, но те са израз на душевни същества. След смъртта всички човешки същества са обгърнати от такива картини, които отчасти са много богати на цвят и форма. Също така, когато спим, астралното тяло може да се види сред потока, променящи се форми и цветове. Ако притежаваме астралната сила на зрението, можем да възприемем тези астрални същества в бурно море от цветове.
Астралният свят обаче има едно особено качество, което изглежда странно за този, който чува това за първи път. В астралния свят всичко съществува, така да се каже, под формата на картина, отразена в огледало, и затова ученикът на духовната наука трябва малко по малко да свикне да вижда нещата по ПРАВИЛНИЯ начин.
Например, може да видите числото 365, но то всъщност съответства на 563. Това се отнася за всичко, което виждаме в астралния свят. Там всичко, което излиза от нашето собствено същество, изглежда сякаш идва към нас. Най-важно е да се вземе предвид този факт. Когато астрални образи възникват, например, при патологични състояния, трябва да знаем как да се справим с тях. Те често се появяват, когато хората са в делириум; човек в делириум често вижда всякакви лица и форми, които

се втурват към него, защото астралният свят става достъпен за него в това патологично състояние. Въпреки че тези астрални образи изглеждат сякаш се втурват към него, те всъщност извират от него. Прогресивните лекари трябва да имат това предвид, защото в бъдеще подобни симптоми ще се появяват все по-често, произтичайки от скрит религиозен копнеж. Темата на картина, като например добре познатата „Изкушението на Свети Антоний“, е базирана на подобни астрални преживявания. Ако обмислите тези неща докрай, вече няма да ви се струва странно, че времето също е обърнато в астралния свят. Ехо от това може да се открие в сънищата. В тази връзка трябва да си спомните гореспоменатия пример с дуела в съня. В астралния свят всичко е обърнато; дори времето. Когато наблюдаваме астрално развитието на едно дърво, първо възприемаме неговите плодове, след това цветовете му и така нататък обратно до семето.
След смъртта, през времето, в което трябва да се освободим от земните си навици, целият ни живот в астралния свят протича назад. Но този процес на преживяване на целия ни живот още веднъж назад, завършващ с първите ни впечатления от детството, е по-бърз от този на физическия план; той продължава около една трета от продължителността на живота ни на земята. Така ние преживяваме живота си отново в обратен ред, но преживяваме и много други неща. Да предположим, че сте били на осемдесет години, когато сте починали, и че сега преживявате живота си назад до четиридесетата си година. По това време може например да сте ударили някого в ухото, причинявайки му болка. В астралния свят това усещане за болка също се появява сякаш в огледало, т.е. ВИЕ сега изпитвате болката, която е почувствал другият човек, когато сте го ударили в ухото. Но това важи и за всяко приятно преживяване. Едва когато човешкото същество е преминало по този начин през целия си живот назад, то е готово да влезе в небесния свят. Религиозните традиции винаги трябва да се приемат буквално. Ако имате предвид това, което току-що ви обясних, лесно ще разберете, че човек може да влезе в духовния свят – а духовният свят е този, който Библията определя като „Небесно царство“ – само когато е преживял целия си живот назад до ранното детство. Това е в основата на Христовите думи: „Ако не станете като малките деца, не можете да влезете в Небесното царство“. Защото, достигайки етапа на детството в обратния си ход на живота, човекът изоставя астралното си тяло и влиза в духовния свят.
Сега трябва да ви дам описание на духовния свят. Небесното царство се различава от физическия свят дори повече, отколкото от астралния свят. Но тъй като е възможно да се опише духовният свят само с изрази, взети от физическия свят, трябва да се има предвид, дори повече отколкото при описанията на астралния свят, че всичко, което казвам за духовния свят, трябва да се приема само сравнително.
В Небесното царство също откриваме триада, както тук, на земята. Точно както на земята откриваме трите агрегатни състояния - твърдо, течно и газообразно, и

съответно разделяме земята на континенти, океани и атмосфера, така можем да различим и три подобни сфери - но, както е посочено, само за сравнение - в духовната сфера. Континенталната сфера обаче се състои от нещо, което се различава от нашите скали и камъни. Това, което представлява твърдата основа на духовната сфера, са архетипните образи на физическия свят. Защото всичко физическо има свой архетип, дори човекът. Ясновидецът възприема тези архетипни образи като вид негатив, тоест, той вижда пространството като вид сянка, а около него - сияйна светлина. Но съответстващи например на кръвта и нервите, тези сенки не са еднородни. Но камък или минерал разкриват в своите архетипни образи еднородно празно пространство, обградено от лъчезарна светлина. Точно както ходите по твърда основа тук, на земята, така и в духовната сфера ходите по архетипните образи на физическите неща. Това формира континентите на духовния свят. Когато човешкото същество за първи път стъпи на тези континенти, пред него винаги се появява определен аспект: това е моментът, в който за първи път има ясно възприятие за собственото си тяло, лежащо пред него. Защото самият той е дух. Обикновено това се случва около тридесет години след смъртта и е свързано с фундаменталното преживяване: „Това си ти“. Философията на Веданта основава едно от фундаменталните си учения на това знание, „Тат твейн аси“ – това си ти. Всички подобни изрази са извлечени от дълбоко духовно познание.
Втората сфера на духовния свят е океанската сфера. Какъвто и да е животът тук във физическия свят, т.е. всичко, което притежава етерно тяло, съществува в духовния свят като течен елемент. Струящият, бушуващ живот тече през духовния свят. Той дори се събира като водите на океана, в един вид океански басейн, или по-точно, като кръвта, която тече през вените и се събира в сърцето.
И трето, имаме атмосферата на духовния свят, състояща се от всички страсти, инстинкти, чувства и т.н. Вие имате всички тези усещания там горе като външно възприятие, наподобяващо атмосферните явления тук, на земята. Всичко това духа през атмосферата на Девачан. Като ясновидец, вие можете да възприемете в духовния свят всички страдания и радости, преживявани на земята. Всяка страст, всяко чувство на омраза и други подобни се появяват в духовния свят като буря. Една битка, например, се появява в такава форма, че в света на Девачан виждащият преживява огромна буря. Целият духовен свят е пропит с прекрасни радости, които преминават през него, но също и с ужасни страсти. По същия начин е възможно да се говори за духовни уши. Когато сте напреднали до етапа на прозрение в света на Девачан, можете както да видите, така и да чуете тези плаващи явления, и това, което чувате по този начин, е ХАРМОНИЯТА НА СФЕРИТЕ.
Така характеризирахме духовната област до този етап. Но в Девачан има и четвърта област. Досега в нея открихме:

1. Прототипите на всички физически форми; като континентите
2. Прототипите на целия живот, като океаните
3. Прототипите на целия душевен живот, чувства и т.н., като атмосферата

Сега има нещо в човешкия живот, което не може да има своя произход във външния свят и неговото духовно съдържание съставлява четвъртата сфера на Девачан. Там откриваме всяка оригинална идея, стигаща чак до творческите продукти на гения. Всичко оригинално, тоест всичко, което човек влага в света, обогатявайки го по този начин, прототипите на всички тези творения образуват четвъртата сфера на Девачан. С това завършва описанието на по-нисшите части на Девачан.

Отвъд това има три по-висши сфери, но по време на физическия си живот човек може да ги достигне само чрез по-висше посвещение. Те са достъпни само за посветен, а след смъртта могат да бъдат възприети само от по-високоразвити индивиди. Какво преживява такъв напреднал посветен, когато проникне в следващата по-висша сфера на Девачан? Първоначално той преживява това, което в окултната наука е обозначено като Акашовата хроника. Всичко, което се случва в света и което някога се е случвало в него в миналото, се запазва като отпечатък във фина субстанция, която е нетленна. Нека илюстрирам това с един пример: Сега ви говоря, но вие не бихте ме чули, ако гласът ми не можеше да произвежда вибрации във въздуха. Така всяка дума, която изричам, съществува във въздуха под формата на фини движения. Тези фини движения, разбира се, изчезват, но всичко, което се случва тук, на земята, се отпечатва в онази фина субстанция, която изпитваме, когато достигаме духовния свят. Това впечатление е вечно. Всяка дума, всяка мисъл, всичко, което някога се е случвало в човечеството, може да се прочете в Акашовата хроника. Това включва или посвещение, или онзи момент след смъртта, когато човешкото същество навлиза във висшата деваканична сфера, тоест, когато се е развило дотолкова, че да възприема тази висша сфера на Девакан след смъртта. В този случай то е способно да погледне в миналото. Акашовата хроника е писание, което съхранява всичко, което някога се е случило. Но то не е всъщност писание в обичайния физически смисъл, защото се състои от образи. Виждате например Цезар във всяка ситуация от живота му – не виждате какво е направил, а вътрешните импулси, които са го довели до делата му. Тези Акашови картини притежават висока степен на живот и ако не можем да ги интерпретираме по правилния начин, те могат да доведат до големи заблуди. Източник на много спиритични отклонения е например появата на Акашова картина по време на един от тези сеанси. Ако призовете Гьоте и пред вас се появи картината от Акаша от 25 ноември 1797 г., която ви дава информация относно някакъв въпрос, тази картина ще ви отговори така, както би отговорил Гьоте, ако му беше зададен този въпрос на 25 ноември 1797 г. Само онези, които наистина познават духовния свят, могат да преценят дали имат работа с реалност или със сянка. Тези описания могат да ви покажат какъв аспект представят висшите сфери на духовния свят.

Първото преживяване е следователно възприемането на собственото тяло и това преживяване е отправната точка за всички останали преживявания. Човекът силно чувства, че се е освободил от телесните си обвивки, защото най-блаженият момент е този, в който той се освобождава от последното тяло, астралния труп. Точно както растение, заклещено в пукнатината на скала, би го изпитало като блаженство да бъде освободено, така и това чувство на блаженство се превръща в фундаментално усещане за човека. То го прониква и преобразява другите чувства, които някога са били изпитвани по земен начин, например чувствата на приятелство, които може би претърпяват определени трансформации тук, на земята, но които се задълбочават и пречистват в духовния свят. Също така майчината любов към детето ѝ претърпява такова пречистване и обратно. Първоначално животинското чувство за принадлежност един към друг, което дори тук, на земята, е придобило морален характер, разгръща още по-висша морална сила в Девачан. Всяка връзка на земята се задълбочава в духовния свят и всички връзки се преплитат. Чрез любовта човек се издига от тесногръдието на егоизма до всеобхватното преживяване на космическия живот. Там нищо не е разделено или откъснато; всяко работи за останалите, защото дори в духовния свят дейността и работата съставляват елемента, който носи, развива и обединява душите. Но Любовта е неизчерпаемият източник на целия живот.

5. Метаморфози на нашите земни преживявания в духовния свят в нови способности за следващия ни живот

Нашата задача днес ще бъде да опишем до известна степен човешкото същество по време на пребиваването му в Девакан между смъртта и новото раждане. В тази връзка, първо трябва да си съставим представа за това, което човекът придобива чрез факта, че по време на преминаването си през духовния свят той е, отначало, активен заради самия себе си. Можем да си представим това по-лесно, ако имаме предвид връзката между две неща: това, което преживяваме, и това, в което се превръща нашият опит по време между раждането и смъртта. Помислете например за всичко, което преживявате, когато се учите да пишете. Ще ви е трудно да си спомните всички неща, които е трябвало да възприемете по това време, за да научите писането. Помислете за всички предупреждения на вашия учител. Може би дори за гнева му! Всичко това е преминало през душата ви и какво е останало? Способността да пишете. Всичко останало се е размазало, а изкуството на писането е останало. Такъв е ходът на нещата в живота като цяло - не само през живота между раждането и смъртта, но и в целия живот на вселената, както във физическия, така и в свръхсетивния свят.

Възможно е да си съставим представа как нещата, обяснени по-горе, действат в свръхсетивния свят. Да вземем например Моцарт. Когато бил съвсем малко момче, той чул дълга музикална творба в църквата „Свети Петър“ в Рим; според стара традиция не било позволено да се записва тази музика, но Моцарт я записал впоследствие, по памет. Какви спомени трябва да сте имали! И той е могъл да направи това като малко момче! Как материалистите обясняват това? Те биха протестирали енергично, ако бъдат помолени да повярват, че волът израства от парче земя, че при животни като вола възниква по начин, който не съответства на Природата. Те казват: Чудеса не съществуват... и са напълно прави в това. Но пред духовните неща те стават изключително суеверни и вярват в чудеса, при което материалистите просто приемат обратно чудеса, като току-що описаното от живота на Моцарт, и без повече приказки го приписват на наследствеността. И все пак, в случая с Моцарт, обяснение, което не произтича от духовна наука, описва също толкова велико чудо, колкото това на вол, израснал от парче земя. Защото е възможно човек постепенно да придобие отлична памет, ако насочва духа си отново и отново към един и същ обект. Паметта се развива по абсолютно същия начин, по който нещо съвършено се развива от нещо несъвършено, и би било чудо, ако паметта на Моцарт беше израснала от нищото! Отговорът на духовната наука на такъв проблем е, че дори в такъв случай усъвършенстването се развива постепенно и естествено. Ако материалистът търси обяснение за това, той не може да се измъкне иначе, като признае, че трябва или да вярва в чудеса, или че способността,

която се проявява, *доказва* , че те вече са съществували в предишен живот и че са следвали напълно естествен ход на развитие. Следователно прераждането е логическият извод от такъв ход на мисълта. И онези, които обясняват, чрез материалистичен начин на гледане на нещата, че такъв съвършен спомен като този на младото момче Моцарт може да възникне от нищото, би трябвало да следват вярването си до логичен край и да признаят например, че жабите се развиват без повече шум от кал – факт, който е бил приет от естествоизпитателите преди времето на Франческо Реди.
Следователно, онези, които искат да бъдат логични в духовната наука, твърдят: Точно както дъбът израства от жълъда и се развива постепенно, така и нашите душевни способности се развиват малко по малко и когато човек навлезе в живота с толкова високо развити способности, каквито са тези на Моцарт, това неоспоримо доказва, че човекът е придобил тези способности по време на предишни животи на земята. Това ни дава ключ към разбирането на съдбата на човека в духовния свят. Следователно, съществено е, че опитът от един живот се трансформира в способности за следващия живот. Всички качества на характера, които носим със себе си в този живот, са плод на опит, придобит по време на по-ранни животи на земята. Поради тази причина е необходимо да се изучи преминаването на човека през Девачан, за да се разбере напълно как опитът от един живот се превръща в способности в следващия живот.
Когато преминаваме през земния си живот, ние ежедневно преживяваме много неща и всички тези преживявания се появяват в панорамната картина, която вече ви беше описана, и която се издига пред погледа на душата веднага след смъртта. Но способностите, които сме придобили чрез всички тези преживявания, остават като есенция и ние отнасяме със себе си в духовния свят тази есенция, която пребъдва за всички идни времена.
Когато човекът навлезе в Девачан, той възприема описаните ви вчера области; континенталната област, състояща се от архетипи на всички земни форми; океанската област, състояща се от всичко, което е живот; въздушната област, състояща се от всичко, отнасящо се до душата, удоволствие и болка, радост и страдание и т.н. В континенталната област човекът първо възприема архетипа на собственото си физическо тяло, а във въздушната област той, разбира се, възприема, първо, и това, което се е случило в собствената му душа по време на миналия му живот на земята под формата на радост, страдание, удоволствие, болка и страсти. С други думи, той отново възприема всички преживявания от миналия си живот, но по съвсем различен начин, отколкото по време на преминаването си през периода Камалока, който вече ви описах. В Камалока той ги преживява още веднъж, за да се откаже от навика да бъде зависим от тях. Във водната област на Девачан човек преживява всички особености на телесния си живот, а във

въздушната област на небесния свят преминава през всички свои психически преживявания.
Важно и от голям интерес е да осъзнаем, че всичко, което сме преживели в хода на един живот – нашите чувства към света, удоволствие, болка и т.н. – в духовния свят всичко това ни заобикаля като външен свят. Не е нужно да се чувстваме тъжни, че там нашите страдания лежат разпръснати пред нас. Това изобщо не е тъжно, защото там всички наши страдания съществуват по същия начин, по който бурите съществуват във физическия свят, а в духовния свят всички наши радостни преживявания ни се струват като прекрасни облачни явления. В Девачан нашите собствени вътрешни преживявания не съществуват в нас, както тук, на земята, а живеят в нашата среда във външна форма, по същия начин, по който пред нас се разпръсква картина на Природата. Нашите вътрешни преживявания живеят около нас, сякаш са образи, звуци или атмосферни явления; те са се обективирали, като небесни форми. Казах ви, че не е тъжно, ако нашите страдания идват лъчи към нас; също толкова малко тъжно, колкото светкавиците или гръмотевиците във физическия живот. Тези, които възприемат тези връзки, знаят какво дължат на своите страдания в частност. Само онези, които са преминали през болка и страдание, винаги ще казват, че с благодарност приемат радостта и удоволствието, но никога не биха искали да се лишат от страдание и болка. Дължим цялата си мъдрост на страданието и болката си от миналите си животи на земята. Човек, чиято физиономия носи белега на мъдростта в този живот, дължи това на факта, че в предишни животи е преживявал връзката със света като страдание.
Вече ви обясних, че всичко, което сме преживели по време на земния си живот, се разстила пред нас в картини и т.н., когато влезем в Девакан. Какво означава това? Ще бъде по-лесно да го разберем, ако осъзнаем какво влияние оказва върху нас околната среда. Всички знаете думите на Гьоте: „Окото е образувано чрез светлината и за светлината.“ Какво означава това? Окото трябва да съществува, за да възприема светлината. Ако нямахме зрение, светът щеше да бъде тъмен и мрачен. Но какъв е произходът на човешкото око? То е образувано от самата светлина и по подобен начин окото би дегенерирало, ако нямаше светлина. Например, е било възможно да се наблюдава този факт директно при животните, които са имигрирали в пещерите на Кентъки. Светлината е произходът на зрението. Някога човекът не е бил надарен със зрение, защото е живял при съвсем различни условия; в по-ранни времена от развитието на Земята слънцето не е било видимо за външно сетивно око. Нека си спомним в тази връзка какво разказват легендите за „Нифлхайм“. Колкото повече човек е живял изложен на слънце, толкова повече окото се е развивало от слънчевата светлина. Всички останали сетивни органи са се развивали по същия начин: звукът е формирал ухото, топлината - чувството за топлина. Нямаше да имаме чувство за допир, ако нямаше твърди предмети. Външният свят оформя и формира тялото ни. Това е най-важно в практическия

живот; всъщност теософията винаги е предназначена да се прилага в практическия живот. Тя е най-важна и в образованието, защото само педагог, който може да се вгледа дълбоко в човешката природа, обучава по правилния начин. Физическото тяло се развива, докато детето не си смени зъбите, етерното тяло се развива до 14-та/15-та година, а астралното тяло - до 21-ва година. Трябва да знаем всичко това, ако искаме към образованието да се подхожда практично, а не фантастично. Тъй като разположението на физическото тяло е това, което трябва да имаме предвид до седмата година, физическите впечатления, тоест всичко, което детето възприема чрез сетивните си органи, трябва да се разгледат дълбоко и обстойно. Греховете на пропуските във възпитанието, свързани с формата и разположението на физическите органи в тялото на детето, са загуба за целия му живот.
Прозряването на това последно изречение дава на медицината, по-специално, много насоки за правилно лечение на заболявания, между другото, например рахит. Как така рахитът възниква точно в този период от живота? Просто защото детето оформя тялото си и затова тези симптоми се проявяват във *формата* (деформирани кости, лоши зъби, неправилна форма на черепа и т.н.). Но именно поради тази причина детето все още е способно, до никненето на зъбите, да коригира неправилните форми и да ги върне в нормално състояние. Можем да видим, че дори най-кривите крака отново израстват прави, ако детето получи правилното лечение, и че напълно здрави вторични зъби могат да се развият, дори ако млечните зъби са били доста дефектни, докато кривите крака, които не са заздравели до седмата година, остават криви за цял живот.
До седмата година мозъкът също е ангажиран с оформянето на своите пластични форми и финитe развития и форми на мозъчната форма, които не са могли да бъдат оформени до този момент, се губят завинаги. Тъй като физическият мозък е инструментът, чрез който духът се проявява, е от огромно значение този инструмент да бъде оформен възможно най-фино, т.е. да бъде подготвен през първите седем години от живота. Защото дори най-голямата индивидуалност не може да направи нищо с дефектен мозък, точно както най-великият пианист не може да свири добре на пиано, което е разстроено. Духовната наука може да даде най-важни насоки както на педагогиката, така и на медицината, особено по отношение на развитието на мозъка. В съвременната медицина човек се натъква на пълно неразбиране на фактите, особено в тази област. Рахитът се проявява в деформация на костите, но много често се появява и под формата на дефектна жлезиста система и болни лигавици; тоест, децата, засегнати от рахит, често имат симптоми на подути жлези, аденоидни образувания и др. Трети патологичен симптом при такива деца е, че в училище те често изостават духовно и стават апатични, дори леко идиотски. В действителност това се основава на дефектното развитие на физическия мозък, по-специално на така наречената му кортикозна субстанция, която преди всичко трябва да се развие в най-фината си структура през тези години. И по същия начин

другите симптоми се основават на дефектно развитие. Чрез съвременното естественонаучно обучение и отношение, съвременната медицина в такива случаи е повече от склонна да следва примера на съвременната естествена наука, а именно да разглежда външните симптоми като причина и следствие, свързвайки ги заедно като перли на верижка и напълно игнорирайки по-дълбоките духовни причини. Какъв е резултатът? Фактите са: разклатени кости, аденоидни образувания, намалено внимание и разбиране от страна на детето. Заключението, до което стигат съвременните лекари, е: Децата с аденоидни образувания стават умствено дефектни поради тези образувания; следователно е необходимо да бъдат отстранени. Следователно образуванията се отстраняват чрез операция. Ако това заключение беше вярно, всяко дете, подложено на подобно лечение, би реагирало на него с изчезването на препятствията в мозъка. Но какво се наблюдава след такова лечение в по-голямата част от случаите? Операцията води до фалшив успех с кратка продължителност, тъй като образуванията се появяват отново след много кратко време. Но ако болестта бъде атакувана в корена си – и това е напълно възможно, само че сега това би ни отдалечило твърде много от темата ни – деформираните кости, отоците на лигавиците и жлезите изчезват, както и препятствията в работата на мозъка.
След това отклонение, нека се върнем отново към темата. По този начин външният свят извиква и оформя правилните физически форми. До седмата година детето всъщност не е нищо друго освен сетивен орган. Всичко, което възприема със сетивата си, се преработва; преди всичко това, което вижда и чува в непосредствената си среда. До появата на зъбите детето следователно е имитиращо същество и това стига до физическата му организация. Това е съвсем естествено. Чрез сетивните си органи детето възприема цялата си среда. И то винаги се упражнява как да ги използва за крайниците си. То наблюдава как баща му или майка му и т.н. правят това или онова нещо и просто ги имитира. Това стига до движенията на ръцете и краката. Ако бащата или майката са например нервни хора, тогава детето също ще стане нервно в безброй случаи; ако майката е спокойна, тогава детето, разбира се, също ще стане спокойно. Трябва да се опитаме да създадем правилното противоусловие, като поставим детето в правилната среда. Абсолютно необходимо е да се стимулира фантазията на детето, освен да му се дават сетивни впечатления, ако искаме то да получи влиянията, необходими за развитието на физическия мозък. Следователно е необходимо да се дават на малкото дете играчки, които са възможно най-прости. Едно естествено дете отново и отново ще се обръща към „старата кукла“, направена от парцал, без значение колко красива е „новата кукла“, която получава. Само разглезените деца на нашата възраст са отгледани с „красиви“ кукли. Каква е причината за това? Детето трябва да напряга фантазията си, за да превърне червената кукла във въображението си в нещо, наподобяващо човешка форма, и това е здравословна дейност за мозъка.

Точно както ръката укрепва чрез гимнастически упражнения, така и мозъкът се развива чрез това упражнение.
Също така цветовете в обкръжението на детето са важни. Те упражняват съвсем различно влияние върху малко дете, отколкото върху възрастен. Много хора смятат, че зеленото има успокояващ ефект върху децата. Но това е напълно погрешно. Едно неспокойно дете трябва да бъде заобиколено с червено, а спокойно дете със зелено или синьо-зелено. Ефектът на червеното върху детето е следният: Ако погледнете яркочервено и след това бързо отместите поглед към лист бяла хартия, ще видите неговия допълващ цвят, който е зелен. ... С това искам да илюстрирам склонността на окото да произвежда противоположния цвят. Детето също се опитва да направи това; *вътрешно* то се стреми да разгърне дейността, която предизвиква контрацвета. Това е пример, показващ как околната среда може да повлияе на детето. По подобен начин детето е повлияно от всичко, което го заобикаля, в допълнение към много, много неща, които ще обясня по-късно, в друга връзка. Всичко това допринася в много голяма степен за развитието на физическото тяло на детето, от раждането му до никненето на зъбите; до развитието на етерното тяло, от седмата до четиринадесетата година; или до развитието на астралното тяло, от четиринадесетата до двадесет и първата година и т.н. Всъщност, през целия живот заобикалящият свят упражнява своето влияние върху човешкото същество. Поговорката „Кажи ми с кого отиваш и аз ще ти кажа кой си“ се основава на това прозрение, защото „с когото отиваш“ означава „това, което се случва в моята среда“. Следователно тази среда има силно влияние върху нас. Това важи особено за времето, когато се развива астралното тяло, от четиринадесетата до двадесет и първата година, и е почти ежедневно преживяване, че един млад човек може лесно да бъде астрално покварен от средата си през тези години.
В Девачан е абсолютно същото, както и тук, във физическия живот. Точно както тук, на земята, човекът е постоянно изложен на влиянията на атмосферата, така е изложен и в Девачан – и там атмосферата се състои от целия психичен живот, нашият собствен и този на нашите ближни. Целият този душевен живот непрекъснато влияе върху човека, а дарбите и талантите се развиват чрез факта, че те привличат психически сродните астрални сили от околната среда, позволявайки им да упражняват своето влияние. Моцарт е роден с такава голяма музикална памет, защото в предишен живот е натрупал преживявания, имащи тази цел, и след това е позволил на тези преживявания да упражняват своето влияние за дълго време, по време на живота си в Девачан. Чрез нашата среда в Девачан ние преминаваме през засилено развитие на най-съкровеното си същество – косвено, чрез всички наши преживявания през предишния ни живот на земята. Следователно всички наши способности са плод на предишни животи и в Девачан те са доразвити. Това е чувството, даващо блаженство в Девачан. В Девачан ние излюпваме това, което сме способни да правим в настоящия си живот. И в

съответствие с това е чувството, което изпитваме през целия междинен период на нашето съществуване в Девачан: Това чувство, свързано с всичко продуктивно, е блаженство.
Тук, на земята, често изпитваме болка, но в Девачан дори болката е блаженство, защото там осъзнаваме, че придобиваме мъдрост чрез болка. Дори един учен-материалист е открил този факт в книгата си „Мимика на мисълта“, където пише: „Всяко мъдро лице разкрива израз на кристализирано страдание“. От болките от предишния си живот човекът всъщност, чрез преживяванията си в Девачан, създава таланти и мъдрост за следващия си живот на Земята. И чувството за създаване на това е чувство на неизказано блаженство.
Може да видите бледо отражение на това тук, на земята, в излюпваща се кокошка. Ако пренесете това в духовния план и го засилите неимоверно, ще получите чувството за непрестанно безкрайно блаженство между времето на Камалока и новото раждане – защото тогава човешкото същество развива всичките си предразположения и способности за следващия живот. Всичко там се превръща в източник на блажен живот.
Следователно видяхме, че един от източниците на блаженство в Девачан е, че всички връзки, създадени тук на земята, се формират отново в Девачан, всъщност ние преживяваме духовната част на тези взаимоотношения в изключително подобрена форма. Другият източник на блаженство е продуктивната, съзидателна дейност за следващия ни живот, както е описано по-горе.
Ако духовният изследовател сега насочи погледа си към тази човешка дейност в Девачан, той ще осъзнае, че тази продуктивна работа има значение не само за отделния човек и за неговата бъдеща организация, но че човекът трябва да допринесе и да сътрудничи по значителен начин в напредъка на цялата еволюция на Земята. Грешка е да се мисли, че в Девачан ние сме загрижени само за собствените си дела. Как трябва да работим ние, като блажени духове в царството на духовете?
Дейността на мъртвите е сътрудничество в развитието на нашата земя... Лесно бихме могли да се запитаме: Защо винаги се раждаме отново, след като сме преминали през преживяванията на един земен живот? Не е ли прераждането безполезно?
Но това не е така. Никога не е безполезно човек да се роди отново. Единичните животи на земята са толкова далеч един от друг, че винаги научаваме нещо ново и преминаваме през нови преживявания. Между две прераждания минават векове и когато се завръщаме, земята е напълно променена. Да предположим, че сме живели на земята през втория век след Христа. Какъв е бил обликът на земята по това време? Дори описанията на този регион, на Елба и Везер и т.н. от много по-късен период, биха били доста различни от сегашните описания, защото тук, в Насау-Хесен, все още е имало девствени гори.

Когато човешкото същество се роди отново, то преживява нещо съвсем различно от предишния си живот. По време на различните ни животи на земята ние участваме в развитието на самата земя, чрез самия факт, че се въплъщаваме отново и отново. Освен това е налице промяната, породена от всяка цивилизация. Помислете какво е успяло да направи едно римско момче! За голямата разлика във възпитанието на едно момче в днешно време! Както видяхме, всички тези преживявания са изключително важни. Следователно има дълбоко значение, че човешкото същество винаги трябва да се връща отново.

Нека сега се запитаме: Кой променя лицето на земята? Самите мъртви, които живеят в духовния свят, правят това чрез силата, която придобиват там, позволяваща им да работят върху тази трансформация на земята. Точно както човешките същества са активни тук външно върху земята, така и мъртвите са активни върху духовния прототип на физическата земя. Именно те изпращат своите сили във физическа земя, сътрудничейки в нейната трансформация. Разбира се, има водачи в тази работа и висши същества, които поемат ръководството. В този духовен свят – който е сред нас – мъртвите работят върху трансформацията на лицето на земята.

Защо съм точно на това място днес? Защо съм роден тук? Защото аз самият, така да се каже, съм си приготвил леглото на същото място, където съм се родил. Силите, които имат трансформиращо влияние както върху океаните, така и върху повърхността на земята, са силите на нашите мъртви. Знаем, че днешният Атлантически океан някога е бил широко пространство земя; тази трансформация също е била предизвикана от нашите мъртви и тези сили са съвсем естествени и по никакъв начин не са чудотворни.

Едно прозрение в подобни неща доказва с абсолютна логика важността и необходимостта от тази работа в духовния свят. Ако само знаем как да тълкуваме явленията по правилния начин, бихме могли дори да опишем тази работа. Тук, на земята, дишаме въздуха; не бихме могли да живеем без въздух. Подобно е и с мъртвите, само че там светлината играе същата роля, която въздухът играе тук, на земята. Посветеният възприема мъртвите сред светлината, която е разпространена навсякъде. Ясновидецът например вижда растенията, заобиколени от духовете на мъртвите, и тези духове на мъртвите карат растението да расте чрез светлината и да го променят. В духовния свят всички ние ще се извисим над земята и ще работим върху растенията.

Ако по този начин съзерцаваме света във връзка с духовните същества, той става по-голям и по-значим за нас.

В заключение, нека спомена няколко неща, които могат да ни помогнат да разберем някои фини детайли в нашата цивилизация. Понякога ясновидецът открива, че собствените му наблюдения се потвърждават от явления в историята на древните народи, които преди са били загадки за него. Например, добре известен факт е, че

първоначално примитивните народи притежават вид ясновидство, което им позволява да виждат неща, за които ние нямаме представа. Тези примитивни раси често са виждали в сянката, например, нещо, което е свързано с душата. Сега ясновидецът се връща към това чрез собствените си наблюдения. Защото, ако погледнете в сянката, която самите вие хвърляте, първо се научавате да възприемате собствените си духовни излъчвания. Ако запазим физическата светлина, възприемаме духовното в пространството на сенките. Това знание е запазено в окултната наука и мнозина, които не са имали представа за тази истина, са го използвали, например Шамисо в неговия „Петер Шлемил“. Това е човек, който е загубил сянката си и е много нещастен от това. Но духовен факт е, че душата е видима в сянката и следователно човекът без сянка е човек без душа. Има стотици примери от този вид. Ние наистина се научаваме да познаваме света напълно, ако се научим да познаваме неговите духовни основи. Следователно духовната наука не е за мрачни хора, а за тези, които искат да бъдат активни в практическия живот. Ние не искаме да се оттеглим от видимия свят, а по-скоро да го разберем по-добре. Висшите факти са свързани с видимия свят, както магнетизмът е свързан с желязото. Ние се научаваме да познаваме желязото напълно, ако се научим и да познаваме магнетизма. Няколко примера ще ни покажат, че именно това, което се учим да познаваме в духовния свят, дава плодове в практическия живот.

6. Достолепието на човека в земно въплъщение

Когато, както видяхме вчера, човекът е достигнал етап в духовния свят, в който, така да се каже, е преобразил всичко, което е притежавал под формата на способности и таланти, придобити по време на земния си живот, тогава е дошло времето той да се подготви за ново въплъщение. Но трябва да осъзнаем, че в това, което идва към нас от човешкото същество, трябва да се обърне внимание на две неща. Едното е това, което се възпроизвежда в хода на физическото наследство, а другото е това, което човешкото същество носи в света от по-ранните си животи на земята.

Днес ще трябва да опишем слизането на човека в света, но не е нужно да възразявате срещу думата „слизане“, защото това не е пространствено слизане, а постепенен процес на развитие, чрез който човек излиза от света, който е около нас, и навлиза във физическия свят. Вчера видяхме, че духовният свят не трябва да се търси в „Отвъдното“, а че той е и около нас; съвременният човек обаче не е в състояние да възприеме този духовен свят. От този духовен свят се развива това, което ние определяме като ново въплъщение. Видяхме, че от предишния си живот човек запазва есенция от своето етерно и астрално тяло, общ преглед на своите преживявания и че е взел със себе си в духовния свят и онази част от астралното си тяло, която е успял да преобрази, отхвърляйки нерафинираната част.

Ще бъде по-лесно да си съставим представа за прераждането, ако имаме предвид няколко други неща, свързани с живота след смъртта. Видяхме, че веднага след физическата си смърт човек живее около три дни и половина в етерното си тяло и че миналият му живот се издига пред него през тези три дни и половина като един вид картина. Етерното тяло се разтваря и след това идва времето на Камалока; това е времето на пречистване, в което астралността, която все още се нуждае от пречистване, се почиства и прочиства.

Но сега трябва да спомена друго преживяване. Когато тази споменна картина се появи веднага след смъртта, човек има значително преживяване. Той има преживяването, сякаш внезапно е пораснал, бързо пробивайки собствената си повърхност и разраствайки се в пространството. Това чувство не изчезва, докато не се роди отново. Човек чувства, че е голям като целия свят, към който принадлежи, голям като цялото пространство на вселената. Това ще ви позволи да осъзнаете, че човек може да гледа на тялото си и да го преживява като нещо, което не му принадлежи, защото вижда страстите си така, сякаш са извън тялото му. Той има странното чувство, че е разпръснат по цялата вселена.

След това идва нещо, което е по-трудно за разбиране. През цялото време на Камалока човек се чувства сякаш наистина е разделен на пространство. Може би ще разберете това по-добре, ако имате предвид следното: По време на времето на Камалока, когато човек преживява живота си назад до детството си, по описания

начин, той преминава през всичките си преживявания, сякаш са отразени в огледало. Ако някога е ударил някого по лицето, сега той е този, който чувства шамара, защото чувства, че е част от света, някога зает от другия човек. Например, ако сте починали тук, в Касел, а другият човек, когото сте ударили, живее в Париж, тогава се чувствате сякаш една част от вашето същество е в Париж. По този начин се чувствате сякаш сте разделени на целия свят; части от вас живеят, така да се каже, навсякъде, където трябва да търсите нещо. Но трябва да разберете това по такъв начин, че да не можете да усетите нищо в пространството между Касел и Париж. Ако по този начин имате предвид всички събития от живота си, наистина се чувствате разделени на много, много места по време на преминаването си през периода след смъртта.
Следното може да ви послужи като сравнение: Осата се състои от две части, предна и задна, с много тънка връзка. Сега си представете, че задната част е напълно отрязана, но въпреки това осата я дърпа със себе си. Това е горе-долу начинът, по който можете да си представите това, което току-що описах: Чувствате, че се състоите от отделни части и че няма връзка между тях. Но когато човекът влезе в Девачан, той отново се чувства както непосредствено след смъртта, а именно сякаш е изпълнил цялото пространство на вселената.
Сега, когато в Девачан човекът е трансформирал всичките си предразположения в таланти и способности, Егото отново се чувства привлечено от физическата земя и се стреми да слезе на земята във физическо въплъщение. Първо, Егото се обгражда с астрално тяло. Този процес се осъществява чрез факта, че Егото привлича всичко астрално; астралната субстанция се приближава, така да се каже. Все едно държите магнит пред железни стружки; както тези стружки се привличат в определени форми, така и Егото привлича астралната субстанция. Но докато преминава през душевната и духовната сфера, Егото е натрупало впечатления чрез своите преживявания и всички те формират фундаменталните сили, които помагат за изграждането на новото астрално тяло. По този начин новото астрално тяло взема със себе си всичко, което човешкото същество е преживяло през предишния си живот и в Камалока. Всички впечатления, които е имал там, имат определено влияние върху начина, по който новото астрално тяло навлиза в него.
Човешкото същество вече е придобило астрално тяло; но то трябва да има и другите членове. Астралното тяло е формирано само чрез собствените си сили на привличане. Преди зачеването човекът е обгърнат само от това астрално тяло. Следователно, виждащият непрекъснато вижда тези астрални зародиши на човешки същества, които чакат да се родят - тоест, чакат да бъдат заченати. Той ги вижда да летят с огромна скорост; камбаноподобни форми се движат през пространството с огромна скорост; разстоянията не играят никаква роля; те се движат толкова бързо, че разстоянията изобщо не играят никаква роля.

Сега идва обгръщането с етерно тяло; но това е процес, при който човешкото същество не се обгръща само със собствените си сили. Неговите собствени сили, които се намират в него, вече не могат да се грижат за етерното тяло; за тази цел човекът се нуждае от помощта на определени духовни Същества, които трябва да сътрудничат в това. Може да имате представа за тези Същества, ако имате предвид, че понякога използвате думи, които обикновено не свързвате с никаква определена мисъл; например думата Народен дух, Народна душа. Днес нямаме определена представа във връзка с тази дума, а само нещо съвсем абстрактно. Но ясновидецът свързва с нея нещо съвсем различно. Наистина има Същества от по-висша природа, които съществуват така, както самите ние съществуваме, но които никога не се въплъщават в плът и кръв, и тези същества са душите *или* душите *на племена и раси* . Ние не използваме неясен израз, когато говорим за Народната душа: Народната душа е реално същество, само че не притежава физическо тяло, защото най-нисшият ѝ член е етерното тяло. Тогава Народната душа има астрално тяло, Его, Манас, Будхи, Атма и още по-висш член, който човекът не може да достигне и който християнският езотеризъм нарича *Свети Дух* , а теософията обикновено определя като *Логос* .

Следователно ясновидецът може да се обръща към Народната душа, както се обръща към други човешки същества. Днес ние нямаме реална представа за такива неща и вярваме, че тази дума обозначава характеристики на отделни нации. Но това не е вярно - с това е свързана реалност. Разбирането за такива неща непременно е било изгубено чрез материалистическата концепция, но то ще бъде достигнато отново. Днес хората са склонни да разтварят такива неща в празни понятия. Това е трябвало да се случи. По същата причина в нашата съвременна епоха е трябвало да бъде публикувана книга, която представлява, така да се каже, пълната противоположност на теософската концепция. Тази книга е трябвало да се появи и е била обект на голямо възхищение. Това е „Критика на езика“ (Kritik der Sprache) на Фриц Маутнер. Маутнер е мислител, който разтваря всичко, което лежи отвъд сетивните неща. Само радикален мислител, изоставен от всеки добър дух, би могъл да има смелостта да пише като Маутнер, скъсвайки с всичко, което е духовно и реално. В идните векове хората ще се обръщат към тази книга, когато искат да узнаят как са мислили хората в началото на 20-ти век.

Народната душа е реалност; тя се разпростира като маса от мъгла и в нея са вградени всички етерни тела на отделните човешки същества, принадлежащи към определена нация, а нейните сили се вливат в етерните тела на отделните хора. Сега има духовни същества, притежаващи ранга на тези Народни души, които сътрудничат в изграждането на етерното тяло на новата душа. Тези духовни същества водят до факта, че човешкото същество е водено към нацията, която е най-подходяща за него. Етерното тяло не винаги пасва съвсем перфектно; всички дисхармонии, с които често се сблъсквате в живота, често зависят от факта, че

човекът не е в състояние да изгради етерното си тяло със собствени сили. Пълна хармония ще бъде постигната едва на много по-късен етап от развитието на Земята. Обгръщането с етерното тяло се случва с голяма бързина – бързина, която не можете да си представите, ако я сравните с физическите условия. Още по-висши духовни същества водят човека към родителите, които са способни да го снабдят с веществото, от което се нуждае за физическото му тяло.
Съвременният материалист, който вижда, че синът прилича на родителите си, няма да може да повярва, че нещо друго също е свързано с тялото, наследено от родителите. Разбира се, по отношение на тялото си ние приличаме на нашите предци, но това не противоречи на фактите, обяснени по-горе. Нека разгледаме един определен случай - семейство Бах. В течение на двеста и петдесет години от това семейство са произлезли над 29 повече или по-малко значими музиканти. Материалистите ще кажат: Това ясно доказва, че съществува такова нещо като наследственост! - По същия начин семейство Бернули е дало осем математици за кратко време. Как можем да обясним това? Можем да разберем това най-добре, ако имаме предвид наследствените условия. Тъй като това е по-лесно за разбиране в случая с музиканта, много от нас да разгледаме семейство Бах. Нека предположим, че един млад Бах е живял в Рим по време на предишното си въплъщение, че е развил своите наклонности и е готов да се прероди. Да предположим, че е донесъл със себе си, в резултат на предишните си въплъщения, най-големите музикални дарби; той не би могъл да направи нищо с тези дарби, ако не е успял да намери добре развит слух. Без такъв добре развит слух, той би бил също толкова безпомощен, колкото един велик артист без инструмент. По необходимост такава индивидуалност би трябвало да се въплъти в тяло, осигуряващо добър орган за неговите наклонности. Но външната форма на вътрешните и външните органи е наследствена и ако тази индивидуалност желае да стане музикант, добре развит слух би бил от съществено значение! Къде може най-лесно да се сдобие с такъв орган? В семейство на музиканти. Така той е воден към семейство, където може да намери най-добрия орган за по-нататъшното си развитие и разгръщане на талантите, които се крият в него. По това време най-добрите, които можеха да се намерят в тази насока, са родителите на Йохан Себастиан Бах.
А как стоят нещата с братята Бернули? Математическата мисъл не зависи от структурата на мозъка (защото математическата логика не се различава от никоя друга), но математическият дар се основава на особено точното развитие в структурата на трите полукръгли канала. Това е орган, не по-голям от грахово зърно, разположен в средата на ухото и състоящ се от три полукръгли канала, точно съответстващи на триизмерното пространство. Ако единият канал лежи точно хоризонтално, то вторият се простира отдясно наляво, а третият - отпред назад.[1]Всички те са обърнати един към друг под ъгъл от 90 градуса. Следователно, съществено е точното положение: Колкото по-точен е правият ъгъл, толкова по-

добре функционира органът. Ако органът е увреден по някакъв начин, се появява виене на свят; вече не можете да се ориентирате в пространството.
Математическият талант, тоест възможността за използването му, се основава на особено фино усъвършенстване на тези канали. И този орган се наследява по същия начин, както музикалният слух.
Мозъкът формира мисли относно пространството по абсолютно същия начин, по който формира мисли за философията. Но фактът, че имаш разбиране за формите в пространството, зависи от тези три полукръгли канала. Така индивидуалност с високо развити математически дарби ще се въплъти в семейство, в което този орган е достигнал най-съвършено развитие и това е било така в семейство Бернули.
Необходим е и подходящ инструмент, за да бъде човек морално ефикасен. Затова индивидуалността с висок морал търси родители, които обещават да осигурят най-добрия инструмент за тази цел. Поговорката, която често се използва толкова повърхностно и тривиално: „човек не може да бъде твърде внимателен в избора на родителите си“, е вярна в най-дълбокия и най-сериозен смисъл, защото детето избира собствените си родители, така да се каже. Много хора биха възразили срещу това и биха попитали: Как можем да обясним майчината любов, ако е така? Защото майчината любов зависи от факта, че майката знае, че детето е част от самата нея. Но погледната в правилната светлина, майчината любов не страда по никакъв начин – напротив, ние се научаваме да я опознаваме по-добре. Защо едно дете се ражда от определена майка? Защото духовните му качества го водят към майка, която е духовно свързана с него, и детето обича майка си още преди да бъде заченато; майчината любов е, така да се каже, противоположност на тази първична любов и привличане. Следователно това прозрение дори задълбочава идеята за майчината любов.
Сега поводът за въплъщение зависи по същество от качествата на бащата и майката; и там бащата и майката действат по различен начин. Когато едно човешко същество се спуска към ново раждане, Егото, което притежава повече волеви сили, се чувства по-привлечено от бащата, а по-астралните сили - от майката. Бащата има по-голямо влияние върху Егото, волята и характера, а майката има по-голямо влияние върху астралното тяло - тоест, повече в посока на мисълта. Разбира се, най-добре е и двамата родители да са подходящи за индивидуалността, която се стреми да се въплъти.
Когато човек се спуска, действат и онези сили, които са му били впечатлени, когато се е възнесъл към духовните светове. Всичко това развива сили на привличане и той е привлечен в сферата, която е била свързана с него от самото начало. Следователно той е воден към онези човешки същества, с които вече е бил свързан преди. Нека ви дам пример, основан на реални факти. Веднъж се случило, че един човек бил осъден на смърт от *vehmgericht* от четирима или петима съдии и екзекутиран. Предишният живот на тези шестима мъже бил изследван чрез

духовната наука и се оказало, че преди всички те са били заедно на земята, но екзекутираният е бил техен вожд и че останалите са били осъдени на смърт от него. Следователно последната екзекуция е била вид изкупление. Този случай по-специално ясно доказва закона за кармата. По този начин различните сили, които човекът е привлякъл през предишния си живот, упражняват определящо влияние, когато се роди отново, както по отношение на структурата на тялото си и мястото на раждане, така и по отношение на по-късната му съдба. Дисхармониите се появяват във физическото тяло дори по-силно, отколкото в етерното тяло.
Всички тези неща показват как човекът бива обгърнат от трите тела, когато се роди отново. И във всяко въплъщение едно Его работи върху астралното тяло, етерното тяло и физическото тяло. По-късно ще видим как човекът се издига до тази висока степен на съвършенство, защото той трансформира астралното тяло и етерното тяло все повече и повече. От пречистеното астрално тяло се развива Манас, от пречистеното етерно тяло - Будхи, а от пречистеното физическо тяло - Атма. Следователно можем да си представим непрекъснато нарастващото съвършенство на човека от въплъщение на въплъщение.
Това се проявява най-красиво в молитвата „Отче наш“. Но можем да я разберем по правилния начин само ако я схванем в истински християнския смисъл, както е била схваната в окултното училище на Свети Павел. В това училище молитвата „Отче наш“ е била обяснявана според истинския ѝ християнски смисъл и на учениците е било казано: Представете си висшите членове на човешката природа, които се развиват чрез факта, че човекът все повече и повече усъвършенства своите три по-нисши члена. Ранното християнство е гледало на тези три висши члена (Манас, Будхи, Атма) като на висшата природа на човека. Като развива все повече и повече трите висши члена, човекът постепенно се приближава до Божеството. От тази гледна точка езотеричните християни от миналото са наричали трите най-висши члена Божествена Природа, а най-висшия са наричали Атма, т.е. Отец. Това е най-дълбоката божествена същност в човека: *Отецът на Небесата* . Отецът е същността, към която се развиват всички хора. Той е центърът на сътворението на света. Сътворението в християнския смисъл може да си представим най-добре, ако имаме предвид жертвата. Помислете за вашия огледален образ и си представете, че бихте могли да бъдете също толкова безкористни, колкото този огледален образ, до степен да можете да пожертвате собствения си живот. Ето как трябва да мислим за безкористната творческа дейност: Ние самите трябва да станем напълно едно цяло със сътворения обект. Сега си представете Отца като център на отразяваща куха сфера: Образът на Отца в този случай ще бъде отразен хилядократно. Езотеричният християнин от древността си е казвал: Погледнете света: Всички Същества в него са, в края на краищата, отразени образи на Бога. И в своя езотеризъм те са наричали това отражение на собствения образ на Божеството „Царството“, тоест: Бог, отразяващ Себе Си навсякъде. „Продължавай сега да развиваш чувствата си“ – беше

напътствието, дадено на ученика на езотеричното християнство в древността, – „продължавай да развиваш чувствата си. И ако можеш да възприемеш Бог във всичко, ако си разтворил Божеството в безкраен брой единични обекти и ако искаш да различиш тези обекти, трябва да дадеш име на всеки от тях. Това име трябва да бъде осветено, то трябва да бъде почитано, защото всяко отделно създание е огледален образ на Божеството."

В хода на своето развитие, насочено към постигането на Бога, човек навлиза в тези три елемента. Но не бива да мислите, че човек става Бог. Вземете капка от океана: По същество тя е подобна на океана, но не е океанът. По същия начин капката божествена природа в нас е подобна на Бога, разбира се, но не е „Божеството". Като развива все повече и повече трите най-висши члена, човек постепенно се обединява с Царството; защото духовният свят слиза при него. Ето първите три молби в молитвата „Отче наш": първо, апелът към *Отца* ; второ, молбата *Царството* да дойде при нас; трето, *освещаването на Името* . Ако развием тези три най-висши члена в себе си, винаги ще се стремим да избягваме да действаме по начин, който не е в хармония с Духа на Отца, от Когото слизаме и към Когото отиваме в нашето развитие. За разлика от трите висши члена, езотеричното християнство разглежда четирите нисши члена на човека, които също трябва да стават все по-съвършени.

Физическото тяло се състои от същите вещества, които се намират и извън природата, и тези вещества непрекъснато влизат и излизат от нашето физическо тяло. Всъщност, ако физическото тяло иска да остане здраво, те трябва непрекъснато да влизат и излизат.

Етерното тяло притежава сили, които са взаимосвързани с цялата Народна душа, точно както силите на физическото тяло са взаимосвързани с цялата Природа. Ако физическото тяло трябва да остане здраво, физическите вещества трябва да влизат и излизат от него ден след ден. Ако етерното тяло трябва да остане здраво, то не трябва да се развива индивидуално, а да влезе в хармония с цялата Народна душа и с всички висши Същества.

Думата „прегрешения" е свързана с думата „дългове". Дълговете ясно показват, че не стоите изолирани, а живеете в социална връзка със своите ближни. Това, което внася безредие в астралното тяло на човека, се е разглеждало в ранния християнски езотеризъм като нещо, свързано с човешките наклонности, страсти, импулси и желания. Всичко, което може да внесе безредие в тях, се изразява с думата „изкушение". „Прегрешенията" са нещо, което въвежда човека във връзка със социалната общност, докато „изкушението" е нещо, в което всеки човек може да попадне, доколкото е индивидуално същество.

Ако физическите вещества не влизаха и излизаха от нашето физическо тяло, това тяло би изпаднало в безпорядък. Затова се молим: днес е нашият ежедневен хляб. Ако етерното тяло не влезе в хармонична връзка с Народната душа, тоест, ако не се

впише хармонично в цялата социална структура, това тяло също би изпаднало в безпорядък. Затова се молим: Прости ни прегрешенията ни. Ако човекът изпадне в грешката да се поддава на всяко изкушение, което го застига, това би донесло безпорядък в астралното му тяло. Затова се молим: Не ни въвеждай в изкушение. Егото може да извършва грешки, които ние определяме като „зло“. Всичко, което трансформира едно нормално, здраво самосъзнание – в зло, тоест в егоизъм, принадлежи към тези грешки на Егото (което е нашето собствено Аз). Към тези грешки принадлежат всички отклонения на егоизма и егоизма. Затова се молим: Избави ни от злото.
Физическото тяло може да се развива здравословно, ако го подхранваме по правилния начин с ежедневен хляб. Етерното тяло може да се развива здравословно, ако го приведем в правилна хармония със социалната структура, в която живеем. Астралното тяло може да се развива здравословно, тоест може да бъде пречистено и пречистено, ако преодолеем всички изкушения. Егото може да се развива здравословно, ако се стремим да трансформираме всяка форма на егоизъм в алтруизъм, всяка форма на егоизъм в безкористност.
Така можем да видим в молитвата „Отче наш“ молитва, обхващаща цялото развитие на човека.
Някой може сега да възрази – и често ще се натъкнете на това възражение: „Отче наш“ е дадена от Христос Исус за всеки човек. Каква е ползата от обяснения като горните, след като мнозинството от хората не знаят нищо за тях?
Наивният човек не е нужно да знае нищо за тях. Вижте розата. Най-голямата мъдрост е изградила розата и въпреки това дори най-простият човек може да ѝ се радва! Не е необходимо да се знае нищо за мъдростта, съдържаща се в розата. Същото е и с молитвата „Отче наш“. От нея излиза сила и влияе на човешката душа, дори ако душата в своята простота не знае това. Но молитвата „Отче наш“ никога не би могла да съдържа тази сила, ако не е била извлечена от най-дълбоката мъдрост. Всяка велика молитва, като тази най-велика от всички молитви, е извлечена от най-дълбоката мъдрост и силата на такива молитви се основава на този факт. Ако мислите, че това е просто обмислено обяснение, ще грешите, защото Съществото, което ни е дало молитвата „Отче наш“, е вложило в нея тази дълбока сила.
Следователно, може да видите, че само с помощта на духовната наука можем да разберем това, което практикуваме ежедневно, чиято сила е била изпитвана от човечеството в продължение на близо две хиляди години.
Сега сме достигнали етап от развитието на човечеството, където вече не е възможно да продължим без такова задълбочаване на разбирането си. Преди, тоест до този момент, човечеството е било способно да усеща духовните сили, съдържащи се в тази молитва, без да знае по-дълбокия ѝ смисъл. Но сега човечеството е напреднало толкова далеч в своето развитие, че трябва да попита за този смисъл и сега трябва да се даде отговор.

Християнската религия няма да загуби нищо от своята стойност по този начин, а напротив, ще се прояви в цялата си дълбочина. Религиозните истини ще бъдат придобити отново чрез най-висша мъдрост. Езотеричното обяснение на молитвата „Отче наш“ е пример за това. (Вижте брошурата на Рудолф Щайнер: *Молитва „Отче наш* “) То ни показва пътя, който човек трябва да извърви през много въплъщения. Ако той върви в духа на четирите молби, отнасящи се до четирите нисши члена, те ще му помогнат да изпълни работата, водеща до развитието на неговите висши членове, както е изразено в първите три молби на молитвата „Отче наш“.

7. Законът на кармата

Днес трябва да говорим за това, което се нарича Закон на Кармата, законът за причината и следствието в духовния свят. Като начало, трябва да се имат предвид последните лекции, защото те ни показаха как животът като цяло протича през поредица от превъплъщения. Всички вие сте били в света много пъти и често ще се връщате в него. По-късно ще видим, че не е правилно да мислим, че нашите превъплъщения се повтарят през цялата вечност, било то в миналото или в бъдещето. Напротив, ще видим, че те са започнали в определен момент от времето и че ще дойде време, когато ще престанат; тогава човешкото същество ще продължи развитието си в различна форма.

Нека първо разгледаме времевия период, в който се случват прераждания. Във връзка с това трябва да осъзнаем, че всичко, което наричаме съдба, независимо дали е свързано с характера и вътрешните качества или с външни събития, е породено от предишните ни прераждания и че всичко, което правим в този живот, има ефект върху следващите ни животи. Великият закон за причината и следствието, законът за кармата, преминава през всички наши прераждания.

Нека сега си представим как този закон е активен в цялата вселена – не само в духовния, но и във физическия свят.

Вземете две въображаеми кани с вода и си представете, че нагрявате желязна топка, докато се нажежи до червено. След това я пускате в първата кана. Какво ще се случи? Водата ще съска и топката ще се охлади. След това извадете топката от първата кана и я пуснете във втората. В този случай водата вече няма да съска и топката няма да се охлади много. Следователно откриваме, че топката се държи различно във всеки случай; във втория случай тя не би се държала така, както се е държала, ако не беше пусната в първата кана. Следователно начинът, по който се е държала във втория случай, е резултат от това, което се е случило с нея в първата кана. Такава връзка се нарича Карма. Кармата на топката води до факта, че водата във втората кана не съска и че самата топка не се охлажда много. Сега ще ви дам пример от животинското царство, показващ, че предходните условия на живот водят до последващи. Вземете онези животни, които са имигрирали в пещерите на Кентъки; очите им постепенно са дегенерирали поради пълното лишаване от слънчева светлина. Веществата, които обикновено се използват за структурата на очите, отиват в други органи и в резултат на това очите дегенерират и животните малко по малко ослепяват. Тогава съдбата на всички техни потомци е да се родят слепи. Ако родителите не бяха имигрирали в тъмните пещери, потомците нямаше да бъдат обречени да загубят зрението си. Следователно състоянието на слепота е следствие от имиграцията в тъмните пещери.

Духовната наука обяснява, че всичко, което се случва в света, зависи от Кармата. Кармата е общият закон на вселената. Дори Библията говори за този закон в самото начало. Тя казва: „В началото Бог създаде небето и земята“. При повърхностно четене, както обикновено се случва днес, не забелязвате, че тези думи се намират в смисъла на закона за Кармата, но го забелязвате без повече приказки, ако се консултирате с оригиналния текст на този древен документ или ако вземете един от най-старите латински преводи, например Септуагинта, която Римокатолическата църква все още счита за авторитетен превод на Стария завет и по-специално на Битие. Може би в уводен курс като този, който има за цел да ви запознае стъпка по стъпка с огромните дълбини на духовно-научния мироглед, не е неуместно да се отклоним малко от основната ни тема.
Съвременният човек всъщност няма връзка с „живото слово“. Речта се е превърнала, от една страна, в конвенционално средство за комуникация, а от друга – в „делов език“. Нещата са били съвсем различни в древността, когато думите са се измисляли, защото човекът все още е имал жива връзка със словото. Всъщност, в най-отдалечените времена дори една-единствена буква, водеща до състава на думата, е имала дълбоко значение. Съвременният човек няма и най-бледа представа за това, което е преминало през душата на древен еврейски мъдрец, когато е произнесъл думата „бара“, съдържаща се в първото изречение на Битие; и което потомството – тоест латинският свят – е превело с „creare“, а ние превеждаме с „създаде“. Какъв е дълбокият смисъл на думата „бара“? В немския език все още откриваме същия корен „bar“ в думата „gebären“, да раждам деца.
Коренът „Kr“ се намира в думата Karma. Това е същият корен, който се намира и в думата „creare“, така че когато казваме „creare“ на латински (създавам), това просто означава: нещо възниква в резултат на по-ранни влияния; тоест, възниква нещо, което е кармично определено от нещо, което го е предшествало!
Можем да говорим за Карма по начина, по който я тълкуваме днес, едва след нахлуването на Луциферическото влияние, тоест от момента нататък, в който човекът пое върху себе си вината. Следователно, нещо от идеята за вина винаги се придържа към всичко, свързано с думата Карма. „Creare“ следователно означава да се произведе нещо, предизвикано кармично от по-ранни връзки и условия, докато коренът „bar“ не съдържа нищо от тази кармична връзка. Как се случва това? Несъмнено чрез факта, че древният еврей все още е бил много по-тясно свързан с духовния свят и все още е осъзнавал съвсем ясно, че по времето, когато „Елохимите медитираха творчески“, все още не е било възможно да се говори за Карма в смисъла, в който ние обикновено говорим за нея. Но в латинската епоха на човешката еволюция човекът вече е бил напълно откъснат от духовния свят, както ще видим при друг повод, и следователно е можел да си представи дори „творческата медитация“ на Елохимите само в рамките на кармична връзка.

Но „бара“, както и „гънка“, не означават, че Бог е създал света от нищото; и двете думи съдържат значението, че Бог е превел по-ранни условия в нови... по същия начин, по който майката не ражда детето си от нищото. Да родиш дете означава, че детето преминава от предишно скрито състояние в майчината утроба в състояние, в което става видимо във външния свят.
Това ви показва как значението на Библията може да бъде изопачено. Теологията е първата, която постановява, че Бог е създал света от нищото (защото теологията вече не е знаела нищо за космическите епохи на еволюцията, предшестващи земното съществуване) и цели библиотеки са написани по тази тема. И все пак всички тези богослови са се борили срещу вятърни мелници, подобно на Дон Кихот. Винаги трябва да знаем обаче срещу кого и срещу какво се борим; тоест, винаги трябва да разкриваме първоначалното значение на древните документи.
Ако помислим за този Закон за Кармата по правилния начин, като връзката между причина и следствие, прилагайки го не само към физическия живот тук, на земята, между раждането и смъртта, но и към живота в духовния свят, ще открием, че самият този закон за Кармата се превръща в факла, която осветява нашия собствен живот. Прозрението в закона за Кармата не само ни дава дълбоко интелектуално удовлетворение, но и дълбоко удовлетворява сърцето и душата ни и ни дава правилното разбиране за връзката ни със света. Все повече и повече ще осъзнавате дълбокото му значение и че само истинското прозрение в този закон за Кармата ви позволява да оформите живота си хармонично спрямо вашата среда. Законът за Кармата не хвърля светлина върху абстрактни загадки на вселената, а върху проблеми, с които всъщност се сблъскваме в живота на всяка крачка. Не е ли истинска житейска загадка, когато видим, че едно човешко същество се ражда в мизерия и бедност, очевидно без своя вина, и че най-добрите дарби, които се крият в него, трябва да атрофират поради социалното положение, в което животът го е поставил? Често в живота трябва да се питаме: Как можем да обясним факта, че един привидно невинен човек се ражда сред мизерия и болка, докато друг човек се ражда без своите заслуги в изобилие и богатство, заобиколен от люлката от онези, които нежно го обичат? Това са проблеми, които само съвременната повърхностност може да игнорира.
Колкото по-дълбоко се вглеждаме в закона на кармата, толкова повече откриваме, че суровата несправедливост, която се проявява при повърхностно наблюдение на този закон, изчезва. Тогава все повече осъзнаваме защо един човек трябва да живее в едни условия на живот, а друг - в други. Несправедливостта и жестокостта в една или друга житейска ситуация могат да бъдат видени само ако се ограничим до наблюдението на един живот; но ако знаем, че този живот е абсолютният резултат от предишни дела, несправедливостта напълно изчезва, защото осъзнаваме, че човешкото същество подготвя собствения си живот.

Някой би могъл да възрази сега: Ужасно е да си помислим, че всички удари на съдбата, които човек среща в този живот, са причинени по негова собствена вина! Трябва да осъзнаем обаче, че законът за кармата не е нещо, върху което сантименталните хора да се замислят, а че е активен закон, който ни прави силни и ни дава смелост и надежда. Защото, въпреки че самите ние сме оформили настоящия си живот с всичките му трудности, ние знаем едновременно, че кармата е закон, чието главно значение трябва да се търси не в миналото, а в бъдещето. Колкото и дълбоко да сме потиснати в настоящето поради резултата от минали дела, нашето прозрение за закона за кармата ще даде плодове в следващите ни животи. Нашето отношение определя какви плодове ще дадат делата ни, защото никое действие не е без последствия. Много по-теософски е да гледаме на кармата като на закон за действието, като на активен закон! Защото каквото и да правим, не можем да избегнем последствията от делата си. Колкото повече страдаме в този живот и колкото по-добре понасяме страданията си, толкова повече ще се възползваме от това в бъдещите животи. Кармата е закон, който разрешава загадките на живота, с които се сблъскваме на всяка крачка.
Каква е връзката между предходен и последващ живот? Трябва ясно да имаме предвид, че всичко, което преживяваме като вътрешни последици от външни събития – радост или болка от неща, с които се сблъскваме в живота – всичко това оказва влияние върху бъдещия ни живот.
Сега знаете, че всичко, което живее в нас под формата на удоволствие и болка, на радост и страдание, се понася от астралното тяло. Всичко, което астралното тяло преживява през този живот, особено ако преживяванията се повтарят отново и отново, се проявява в следващия живот като качество на етерното тяло. Някой обект в този живот, който ни доставя удоволствие и който ние призоваваме в душата си отново и отново, ще породи в следващия живот дълбока склонност и предпочитание към този конкретен обект. Но тази склонност и предпочитание са качества на характера и техен носител е етерното тяло. Следователно ефектите, произведени от астралното тяло в предходен живот, стават качества на етерното тяло в следващия живот. Това, което многократно сте преживели през този живот, се проявява в следващия ви живот като основен характер. Меланхоличният темперамент се дължи на факта, че в предходен живот въпросното човешко същество е имало много тъжни впечатления, които го хвърлят отново и отново в тъжно настроение; в резултат на това етерното тяло ще има склонност към тъга в следващия живот. Обратното може да се открие при хора, които извличат нещо добро от всичко в живота, като по този начин произвеждат в астралното си тяло радост, щастие и приповдигнато настроение; това ще се превърне в трайна характеристика на етерното тяло в следващия живот, създавайки весел темперамент. Но ако човек смело преодолее всяко тъжно преживяване въпреки тежката школа, в която животът го е поставил, етерното му тяло ще се роди в

следващия живот с холеричен темперамент. Ако знаем всичко това, можем почти да подготвим етерното си тяло за следващия ни живот.
Качествата, които етерното тяло притежава през един живот, се появяват в следващия във физическото тяло. Така, ако човек има лоши навици и лоши характеристики и не прави нищо, за да се отърве от тях, това ще се прояви в следващия живот във физическото тяло като предразположение, предразположение към болести. Колкото и странно да звучи, предразположението към определени болести, особено инфекциозни, зависи от лошите навици от предходен живот. Това прозрение ни позволява да подготвим здравето или болестта за следващия си живот. Ако победим лош навик, ние ставаме здрави и имунизирани срещу инфекции в следващия си живот. По този начин можем да подготвим здравето си за следващия си живот. Като се стремим да насърчаваме само благородни качества, можем да подготвим здраво тяло за следващото си въплъщение.
Трето и най-важно нещо, което трябва да се има предвид, за да се разбере законът на Кармата: - Да оценим истински действията си в този живот. Досега говорихме само за това, което се случва *вътре в* човешкото същество; но това, което той прави през този живот, тоест отношението му към околната среда и действията му, произвежда резултат, който се проявява в обкръжаващия го свят през следващия му живот.
Сам по себе си лошият навик не означава, че съм *направил* нещо; но ако този лош навик води до действие, това действие променя външния свят. Всъщност всичко, което по този начин упражнява влияние върху физическия свят, се връща при нас през следващия ни живот като наша външна съдба във физическия свят. Така делата на нашето физическо тяло през този живот стават наша съдба в следващия. Ние научаваме това, като биваме поставени в тази или онази житейска ситуация. Дали човек е щастлив или нещастен в едно или друго житейско състояние зависи от действията му през предходния му живот. Подходящ и поучителен пример за този случай е този с вехмичното убийство, което ни показва как външно действие през един живот се връща върху хората като тяхна съдба през следващия.
Това е кратък очерк на кармичните взаимоотношения по отношение на отделните човешки същества. Но можем да говорим за карма не само в случая с отделни личности, защото човек не бива да се смята за единично същество. Ако индивидът се издигне дори на няколко мили над земята, резултатът би бил същият, както ако пръстът се откъсне от тялото. Ако проникнем в духовната наука, буквално сме принудени да признаем чрез това знание, че не бива да се заблуждаваме до степен да настояваме, че сме единични същества. Това се отнася за физическия свят и още повече за духовния свят. Човекът принадлежи на целия свят и съдбата му е свързана с тази на целия свят. Кармата засяга не само индивида, но и живота на цели народи. Нека ви дам пример: Всички знаете, че през Средновековието е имало епидемии, наподобяващи проказа. В Европа те напълно изчезват едва през 16 век.

Съвсем определена причина, духовна причина, е породила тази форма на епидемия през Средновековието. Материалистите, разбира се, са склонни да свързват подобно заразно заболяване с бацилите, но при подобни заболявания не трябва да се има предвид само физическата причина. Можем да допуснем абсолютно същата грешка, ако се опитаме да разберем например защо един човек е бил бит с камшик, каква е причината за това бичуване. Един проницателен човек веднага ще открие, че някои брутални мъже в селото са били причината за бичуването. В този случай би било глупаво да се каже, че сините уртики се дължат единствено на факта, че пръчките са падали толкова и толкова пъти по гърба на човека. Чисто материалистичната причина за сините петна несъмнено е фактът, че пръчките са падали по гърба на жертвата, но по-дълбоката причина трябва да се търси в жестокостта на мъжете, които са го бичували с камшик. По подобен начин чумата от Средновековието има духовна причина в допълнение към материалистичната на бацилите.
Аналогичен пример имаме с плача. Неговата духовна причина е тъгата, но материалната му причина е секрецията на слъзните жлези. Едва ли е възможно известен съвременен учен да е стигнал до същото глупаво заключение, споменато по-горе, но всъщност той е направил чудовищното твърдение, че човешкото същество не плаче, защото е тъжно, а че е тъжно, защото плаче!
Но нека се върнем към чумата. Ако искате да обясните по-дълбоката причина за тази болест духовно, трябва да погледнете назад към едно значимо историческо събитие. Към огромните маси от народи, дошли от Изтока, които заляха Европа, носейки със себе си страх и ужас. Тези азиатски маси бяха хора, останали на древния атлантски етап и следователно бяха декадентски раси. Те бяха раси, чийто декадентизъм имаше характер на гниене, което беше особено силно в астралното им тяло. Ако бяха нахлули в Европа, без да донесат толкова много ужас и страх на европейците, нищо нямаше да се случи. Но тези орди донесоха със себе си страх, ужас и тревога, цели народи в Европа изпитаха това състояние на страх и ужас. Сега гнилата субстанция на астралните тела на хуните се смеси с обзетите от ужас астрални тела на народите, които бяха нахлули. Дегенериралите астрални тела на тези азиатски орди изхвърлиха своите лоши субстанции върху обзетите от ужас астрални тела на европейците и тази гнила субстанция беше причината за чумата, чиито физически ефекти се появиха по-късно. Всъщност това е дълбоката духовна причина за моровете през Средновековието. Следователно нещо, което е имало духовна причина, се е появило по-късно във физическото тяло. Само онези, които познават закона на кармата и имат прозрение за него, са призовани да играят активна роля в хода на историята.
Нека сега ви кажа нещо, което допринесе за основаването на духовно-научната концепция за света: Кармата влияе не само на отделните хора, но и на народите, и дори на човечеството като цяло. Тези, които следят хода на историята в духовния

живот на Европа, знаят, че материализмът е излязъл на преден план през последните 400 години. Най-невинният аспект на материализма се намира в науката, защото там всяка грешка винаги може да бъде забелязана и поправена. Влиянието на материализма е много по-вредно в практическия живот, където всичко се разглежда от гледна точка на материалните интереси. Но материализмът никога не би навлязъл в практическия живот, ако хората нямаха склонност към него. Влиянието на материализма е най-вредно в сферата на религиозния живот, тоест в Църквата: Църквата преди всичко се е насочвала към материализма от векове. По какъв начин? Ако се върнете към дните на ранното християнство, никога няма да чуете хора да казват например, че седемдневното сътворение всъщност е завършено за седем *дни* , както толкова често чуваме днес, нито пък „седмият“ ден е бил представян по такъв начин, че след упорита работа някой сяда и си почива. Материалистичната епоха е загубила всяко познание за реалността, стояща в основата на този седемдневен труд. Задача на духовната наука е да даде на човечеството обяснение относно истинското значение на този древен документ, Битие. (Вижте „ *Тайните на библейската история за сътворението“* на Рудолф Щайнер, GA 122)

Именно материалистическата концепция в религията е разяждала най-дълбоко живота на народите. Материализмът ще доминира все повече и повече в сферата на религията и особено в тази насока хората все по-малко ще осъзнават, че духът, а не физическите материални неща, е от най-голямо значение. Лесно ще се признае, че материалистичният начин на мислене, чувстване и воля постепенно е проникнал в цялостната житейска концепция на човечеството и накрая това се проявява в здравословното състояние на следващите поколения.

В епоха, в която хората имат здраво схващане за живота, в тях се създава силна централна точка, която им позволява да бъдат самостоятелни личности, чиито потомци стават силни и здрави. Но епоха, в която хората вярват само в материята, ще даде начало на поколение хора, които имат тяло, в което всичко върви по свой собствен път, където нищо не е насочено към център, като по този начин се произвеждат симптоми на невроза, на нервни заболявания. Ако материализмът продължи да бъде господстващата светогледна концепция в бъдеще, тези нервни здравословни проблеми постепенно ще се увеличават. Ясновидецът може да ви каже точно какво трябва да се случи, ако материализмът не бъде уравновесен от здравословно духовно схващане. В този случай психичните заболявания биха станали епидемични и дори новородените деца биха страдали от симптоми на треперене и други нервни разстройства, докато по-нататъшният резултат от материалистичния манталитет би бил раса без никаква способност за концентрация; всъщност можем да видим това още днес. Преди около три десетилетия тази мисъл – как би се справило човечеството без духовно лекарство срещу ефектите на материализма – доведе до началото на духовно-научното

движение. Могат да възникнат много дискусии относно дадено лекарство, но никакви възражения не могат да бъдат от голяма полза пред главния аргумент: неговата ефикасност. Същото е и с ефикасността на духовната наука като лекарство, защото тя е превенция срещу това, което неизбежно би се случило, ако хората продължат по пътя на материализма.

Ако се замислим по-задълбочено върху закона за кармата, не можем да гледаме на хората като на едно-единствено същество, а като на част от общност, подчинена на закона за кармата. Законът за кармата не е от голяма полза за онези, които искат да вярват в сляпа съдба. Разбира се, би било съвсем погрешно да се приписва такъв характер на закона за кармата. И все пак постоянно се натъкваме на хора, които изпадат в тази грешка. Някой казва: „Знам, че не е моя вината, че ми се случва това или онова нещо; това е моята карма и аз трябва да я понеса!“ Или друг казва: „Виждам човек, който е в нещастие; но не трябва да му помагам, защото това нещастие е негова собствена вина; това е неговата карма и той трябва да я понесе!“ – Такива аргументи биха били съвсем безсмислено тълкуване на идеята за кармата!

За да добиете по-ясна представа за този велик закон, можете да го сравните с търговския закон за дебита и кредита. Точно както търговецът е подчинен на този закон във всичките си действия, така и животът е подчинен на Кармата. Вашите неща в живота са отбелязани в дебитната или кредитната страна, според добрите или лошите действия, които сте извършили през миналия си живот. Всички ваши добри качества са записани в кредитната страна, а всички ваши лоши - в дебитната страна на Кармата.

Но не бива да казваме: „Нямам право да се меся!“ Това би било също толкова глупаво, колкото когато търговец, който балансира сметките си, каже: „Не трябва да правя повече бизнес, защото в такъв случай ще променя баланса си.“ Точно както търговецът подобрява баланса си с добър бизнес, така и аз подобрявам Кармата си с всяко добро действие. И както търговецът винаги е свободен да впише дебитна или кредитна позиция в сметката си, така и човекът винаги е свободен да направи същото в счетоводната си книга на живота. Не въпреки закона за Кармата, а именно благодарение на него, човек е свободен по отношение на действията си. Само защото знае, че всичко, което прави – и прави това с пълна свобода – има ефект върху счетоводната му книга на живота, той не може да се съгласи с онези, които не помагат на човек в нужда. Би било същото като ако търговец, изправен пред фалит, ни поиска заем от 5000 паунда. Нямаше ли да му дадете парите, ако знаехте, че е добър бизнесмен, който би се изправил отново нагоре? Същото е и с човека в нужда: Вие му помагате да подобри своята карма, така че съдбата му да се обърне към по-добро, и същевременно подобрявате собствената си карма чрез това добро действие. Законът за кармата следователно ни подтиква да участваме активно в ежедневието. Правилното разбиране на закона за кармата, особено от тази гледна точка, е от особено значение, ако го разглеждаме във връзка с християнството. В

тази връзка има сериозни недоразумения, особено от страна на теолозите. Съвременните теолози казват: Ние учим, че греховете ни са простени чрез Христовата смърт на кръста, а вие учите закона за кармата, но това противоречи на първото. И все пак противоречието е само привидно, защото законът за кармата просто е погрешно разбран. От друга страна, има теософи, които заявяват, че не могат да приемат Христовата смърт на изкуплението – но тези теософи разбират погрешно закона за кармата, както и другите.

Да вземем следния случай: Вие помагате на човек, намесвате се в съдбата му и я обръщате към добро. Ако бихте могли да помогнете на двама души, това също толкова малко би противоречило на закона за кармата. Да предположим, че сте индивидуалност, призвана да заличи злото в света чрез определено дело: би ли противоречило това на закона за кармата? Христовото Същество в най-голяма степен е направило нещо аналогично на горния пример, като човек, който е помогнал не само на сто или хиляда други хора чрез собственото си дело, но и на цялото човечество. Смъртта на изкуплението, Христовата смърт на изкуплението, следователно е в пълна хармония със закона за кармата – всъщност тя може да бъде разбрана само в светлината на този закон. Противоречие може да се види само от онези, които не разбират този закон. Христовата смърт противоречи на закона за кармата също толкова малко, колкото когато аз помогна на човек в нуждата му.

Когато разглеждате закона за кармата, трябва да мислите за бъдещето, защото с всяко наше действие ние записваме в счетоводната си книга запис, който ще даде плод. Само докато човек преминава през болестите на детството в теософията, може да се открие противоречие между християнството и закона за кармата. Много неща ни стават ясни чрез прозрение в този закон. Първо, можем точно да докажем връзката между индивидуалното телесно развитие и по-ранните животи. Живот, изпълнен с любов, подготвя за следващия живот курс на развитие, чрез който човешкото същество запазва младостта си за дълго време; преждевременното стареене, от друга страна, е причинено от много антипатия през миналия живот. Второ: Особено егоистичното чувство за грабване и трупане на вещи поражда в следващия живот предразположеност към инфекциозни заболявания. На трето място, от особен интерес е, че болките, и по-специално някои болести, през които преминаваме, създават красиво тяло в следващия ни живот. Това прозрение ни позволява да понасяме много болести по-леко. Прозрението за подобни съдбоносни връзки позволи на един от най-великите изследователи на Библията на нашето време, Фабр д'Оливе, да използва образ, който ясно ни показва как нещата са свързани в живота. Той казва: Вижте бисера в черупката! Животното в нея е трябвало да премине през болест и красивата бисерна сянка възниква чрез тази болест. Така болестта през този живот всъщност често е свързана с неща, които правят следващия ни живот по-красив.

Как тези неща могат да бъдат доразвити в различни посоки, ще бъде показано утре.

8. Допълнителни размисли върху Закона за прераждането и кармата. Развитието на речта и планетарната еволюция.

Нека добавя няколко допълнителни обяснения към проблема за прераждането и кармата и след това да премина към обсъждането на развитието на нашата Земя, защото само разглеждането на тези факти ни позволява да разберем истинската природа на човека, каквато ни се струва във връзка с космическите условия. Ще завърша този курс от лекции, като ви насоча към съзерцанието на човешкото развитие, когато той се стреми да постигне виждане и познание за висшите светове. За да проникнем в духовните светове, първо трябва да разгледаме предхристиянското обучение, второ християнското обучение и трето розенкройцерското обучение.

Допълнителни обяснения, свързани с проблема за прераждането, наистина би трябвало да бъдат запазени за отделна глава, защото за начинаещите са трудни за разбиране. Това, което ще обсъдим сега, се отнася до времето, което се намира между две прераждания. Само по себе си това е проблем, който шокира съвременната материалистична мисъл.

Непосредственото духовно преживяване, което е един от източниците на знание, с които разполага духовният изследовател, не може да бъде постигнато от онези, на които им липсва духовно зрение. Но онези, които прилагат обучението, за което ще стане дума по-късно, ще могат да открият в коя епоха мнозинството от хората, живеещи сега на земята, са преминали през последното си земно въплъщение. След това ще обсъдя какви средства са били използвани в халдейските и питагорейските школи и във всяка друга окултна школа от предхристиянските времена, за да се даде възможност на човек да влезе в духовния свят.

Всички, които имат прозрение за условията, съществуващи в духовния свят, всички, които са способни да проследят човешкото развитие назад до предходните въплъщения, ще открият, че мнозинството от душите, живеещи сега, са имали предишното си въплъщение през първите векове след раждането на Христос, до 8-ми и 9-ти век. Но това са средни условия, защото времето между две въплъщения може да бъде и по-кратко, или по-дълго.

Друг факт е свързан със споменатия, факт, който сега трябва да бъде силно подчертан: А именно, има някои необичайно радикални мислители на нашето време, които твърдят, че всички хора имат равенство. Това не е нищо друго освен материалистическият аспект на искането за равенство, което е било издигнато през първите християнски векове – равенство пред Бога и равенство пред светските власти.

Много от хората, които са изтъквали това искане за равенство през ранните векове на християнството и които след това са преминали през портала на смъртта с

неосъществени искания, много от тези хора, чиито души са отнесли със себе си в духовния свят този копнеж за равенство пред Бога и пред светските власти, се раждат отново в настоящето и, разбира се, носят със себе си специфично отношение по отношение на тези искания, но в преобразена форма, която е в съответствие със съвременното материалистично светоусещане. Но тези хора, които се завръщат на земята, пренебрегват материалистическото влияние, което съвременната епоха упражнява върху техните искания. Не е правилно да се вярва или да се твърди, че съвременната идея за свобода идва от християнството. Трансформацията на старото твърдение за равенство пред Бога и пред светските власти в съвременното твърдение за равенство при всички земни условия може да се разглежда по правилния начин само ако разгледаме истинските връзки, разкрити от духовно-научния мироглед. Тези, които изследват тези истински връзки и същевременно разглеждат съвременния материалистически мироглед, осъзнават без повече приказки, че твърдението за равенство, издигнато от съвременните радикални мислители, е нещо, което по необходимост е трябвало да възникне самостоятелно и от само себе си. От друга страна обаче е факт, че човешките същества отсега нататък трябва да се издигнат отново от материализма към спиритуализма. Само това може да излекува социалните условия. Няма друго лекарство освен самата духовна наука.

Този проблем е разгледан по-подробно в брой 30, 32 и 34 на списание „Луцифер-Гнозис“.[1]Всички останали средства, дори тези, предложени от висши среди, страдат от петното на аматьорството, защото съвременните хора не знаят абсолютно нищо за висшите светове. Ако съвременните социални мислители се подчинят до известна степен на вдъхновенията на духовната наука, те наистина биха открили начини и средства за справяне с тези проблеми. Както е вярно, че човечеството е трябвало да се спусне от духовно минало, в материализъм, така е вярно и че то трябва да се издигне отново до духовност. Само духовната светогледна концепция може да създаде нещо, което поражда хармония, мир и любов. Дори в тази сфера духовната наука може да бъде от практическа полза по най-висшия възможен начин.

Сега ще ви покажа как една представа за човешкия път на развитие, придобита чрез духовно-научни наблюдения, може да ни върне към събитията, които се намират между смъртта и новото раждане.

Вече ви обясних, че не е напразно човекът да се връща на земята многократно и видяхме, че причината за това се крие във факта, че с всяко ново въплъщение човекът открива изцяло нови условия на земята. С всяко ново въплъщение той събира нови плодове за бъдещето, защото земята всеки път е претърпяла пълна трансформация, както по отношение на човешката цивилизация, така и по отношение на външния аспект на природата. Всеки път, когато човекът навлезе в

земната сфера чрез ново въплъщение, той открива, че лицето на земята е напълно променено.
Според халдейската концепция, трансформацията на Земята зависи от отношението на Слънцето към другите звезди. Можете да намерите по-подробни обяснения по този въпрос в много от моите лекции; сега мога да се спра само накратко на това. Ако наблюдавате астрономическия аспект, когато слънцето изгрява в пролетната точка, ако наблюдавате тази пролетна точка и другите условия в света на звездите, ще откриете, че позицията на слънцето спрямо другите звезди се променя всяка пролет. Пролетната точка се измества година след година, така че за около 26 000 години (25 920) тази точка се връща там, където е била преди 26 000 години. Това затваря един цикъл. Но описаният по този начин кръг е само привиден, защото в действителност слънцето описва спирала. Пролетната точка е била фиксирана в съответствие със съзвездието, с което е съвпадала, и съответно слънцето описва кръг в небето и този кръг е обозначен като зодиак с неговите дванадесет знака. Всяка година слънцето се измества малко напред и в рамките на 26 000 години то преминава през всички знаци на зодиака.
Около 747 г. пр.н.е. слънцето изгрява в знака на Овен; и тъй като преминаването на слънцето през всички зодиакални знаци отнема около 25 920 години, една дванадесета от времето, т.е. 2160 години, е необходима, за да се премине от един знак към друг. Промяната в лицето на нашата земя всъщност зависи от факта, че пролетната точка се придвижва. След епоха от около 2200 години лицето на земята се е променило до такава степен, че са възникнали изцяло нови условия; и средно човешкото същество се придвижва към ново въплъщение в рамките на този период от време. Наблюденията на окултната наука показват, че това наистина е така. Древните народи винаги са свързвали определено чувство с изгрева на слънцето в пролетната точка на Овен и това чувство може да се опише по следния начин: „От знака на Овен слънцето отново ни изпраща за първи път тази година лъчите, които призовават растенията от земята.“ Те смятали, че знакът на Овен им изпраща тези лъчи и затова особено почитали този знак. Свещени чувства от определен вид са били свързани с именуването на зодиакалните знаци. Овен изпраща силите на пролетното слънце и затова в Агнето народите от онези времена са виждали символ на възраждащите се сили в Природата и в човека. Много легенди са свързани с него; например легендата за Язон, който отива да търси Златното руно, което символизира нещо изключително ценено от хората. Това почитане на Овена или Агнето е било в продължение на много векове и е било поето от християнството. Ето защо първоначално на кръста е можело да се види агне, вместо Христос. И затова Христос е бил наричан Божият Агнец.
Ако това е така и ако слънцето е изгрявало в знака на Овен от 8 век пр.н.е. нататък, друга форма на поклонение трябва да е съществувала преди това време; когато пролетната точка на слънцето е била в знака на Телец. Всъщност преди 8 век пр.н.е.

бикът е бил почитан вместо агнето. Това почитане е в основата на храмовия култ към Апис в древен Египет и на персийския култ към Митра. 2200 години по-рано слънцето е изгрявало в знака на Близнаци и този знак също е играл роля в древните култури от онези времена. Древоперсийската религия с нейния култ към Ормузд и Ариман може да се проследи до това място.
Така виждаме, че древните народи са имали много важни представи във връзка с преминаването на слънцето през отделните знаци на зодиака. Това отново е свързано с факта, че човек се прераждa след определен период от време; средно, когато са изминали 2200 години от последното му въплъщение. В рамките на тази епоха има голяма разлика дали той се прераждa на земята като мъж или като жена и затова изчисляването на времето, през което се случват отделните въплъщения, е много сложно. Преживяванията на човешкото същество по време на въплъщение като мъж или като жена се различават толкова много, че то трябва да се прераждa два пъти през тази епоха от 2200 години, веднъж като мъж и веднъж като жена, така че две въплъщения следват едно след друго през средния период от хиляда години. Следователно между две въплъщения има само 1100 до 1200 години. Следователно, като цяло е правилно мъжкото и женското въплъщение да се редуват, но в изключителни случаи може да има няколко последователни въплъщения от един и същи пол (най-големият брой, който може да се наблюдава, е седем), но тогава полът се променя. Това са изключения, защото по правило половете се редуват в последователните въплъщения.
Това може да се каже за времето, което се намира между две прераждания. Но неговата продължителност зависи и от много други неща освен това. Например, определена индивидуалност може да е особено подходяща за определена епоха, за да изпълни определена задача. В такъв случай висшите сили могат да привлекат тази индивидуалност в прераждане преди изтичането на нормалния период. Те я привличат надолу, защото цялата ѝ конституция ѝ позволява да изпълни определена мисия. Това е особено валидно за великите водачи на човечеството. Но в целия човешки живот равновесието се възстановява късно, защото такава индивидуалност ще трябва да преживее съответно по-дълго време в Девачан.
Друго нещо, което трябва да се каже, е, че има един вид еквивалент на вече описаното преживяване, което се случва непосредствено след смъртта, когато човек поглежда назад към миналия си живот като към картина. Този еквивалент се състои в един вид пророческо видение за следващия живот на земята.
Нека си припомним още веднъж как възниква ретроспективното виждане в момента на смъртта. Знаете, че етерното тяло има двете основни задачи: да стимулира жизнените функции на физическото тяло, тоест постоянно да предпазва физическата субстанция от разпад и да регулира структурата на тази субстанция; но етерното тяло е и седалище на паметта. Когато етерното тяло напусне физическото тяло в момента на смъртта, то се освобождава от първата си задача и тогава на

преден план излиза второто му качество, тоест паметта за всичко, което човешкото същество е преживяло през миналия си живот. Това формира ретроспективната картина на човешкия живот. В момента човешкото същество се състои само от етерно тяло, астралното тяло и Аза.
Когато човекът навлезе в ново въплъщение, възниква следното: Егото слиза от духовния свят с всички нетленни екстракти, които е придобило, както тези, отнасящи се до етерното, така и до астралното тяло. За изграждането на ново астрално тяло Егото трябва да привлече всички онези астрални качества, съответстващи на развитието, през което е преминало досега, а след това по подобен начин трябва да привлече и етерните качества. Всичко това се случва през първите дни след зачеването и новото етерно тяло започва да работи самостоятелно и да развива физическия зародиш на човешкото същество едва след 18-ия или 20-ия ден, докато преди това време етерното тяло на майката е изпълнявало това, което след това трябва да бъде извършено от новото етерно тяло. От 18-ия до 20-ия ден след зачеването индивидуалността, която предстои да се въплъти, обгърнала своето Его с ново астрално и етерно тяло, започва да завладява физическото тяло, което дотогава е било формирано от майката.
Когато човешкото същество по този начин завладее физическото тяло, то се състои от абсолютно същите членове, както в момента на смъртта; във втория случай то току-що е изоставило физическото тяло, а в първия все още не го е приело. Това лесно ще ви позволи да разберете, че когато човешкото същество влезе в новото си физическо тяло, възниква нещо, което е аналогично на преживяването му при изоставянето на това тяло в момента на смъртта. Когато влезе в новото си физическо тяло, човешкото същество има един вид предварителна визия за предстоящия си живот, точно както в момента на смъртта има ретроспекция на миналия си живот. Но то забравя тази предварителна визия, защото конституцията на физическото му тяло все още не му позволява да я запази в паметта си.
В този момент човекът осъзнава: „Това са семейните условия, в които съм роден, това са географските и местните условия и моята съдба...“ И в този момент понякога може да се случи, че когато човекът предвижда по този начин тъжно или ужасно преживяване, което го очаква, той получава шок и се страхува от живота, който го очаква, така че етерното му тяло не се свързва правилно с физическото тяло, не иска да влезе в него. Идиотизмът е резултат от такъв страх от нежеланието на етерното тяло да влезе правилно във физическото тяло. Ясновидец може да възприеме етерното тяло на такива хора да стърчи над физическата глава и тъй като етерното тяло не е правилно структурирано във физическата глава, мозъкът изостава в развитието си, защото етерното тяло не работи върху него както трябва. Много случаи на идиотизъм днес са зависими от това.
Ако имаме предвид, че мнозинството от мъжете, които се прераждат днес, са преминали през предишното си въплъщение, датиращо от IX до XI век сл. Хр., лесно

можем да разберем, че именно съвременната епоха произвежда подобни случаи на идиотизъм. Чрез прилагане на вид физическо лечение може да се повлияе на етерното тяло, така че то постепенно да проникне във физическото тяло и това може да подобри състоянието. Такова лечение обаче може да се приложи само от човек, който е способен да види духовната причина за съществуващите факти, за да може да се справи правилно със случая.
От предходните обяснения знаем, че цялото човешко същество се състои от физическо тяло, етерно тяло, астрално тяло и Его. Тези членове не просто се вписват заедно, а се проникват и всички си влияят взаимно. По този начин всички те влияят на физическото тяло и си сътрудничат, работейки върху него по такъв начин, че то да може да се развива правилно. Когато сте изправени пред човешко същество и вашите висши органи на възприятие са неразвити, можете да видите само неговото физическо тяло. Но физическото тяло ви се струва такова, каквото е, само защото етерното тяло, астралното тяло и Егото го проникват и защото всички те са си сътрудничили в развитието на това физическо тяло. Физическите органи на човешкото тяло не са изградени хаотично от трите висши члена, защото можем ясно да възприемем как висшите членове са работили върху структурата на физическото тяло. Нека се опитаме да си съставим картина на това.
Във физическото тяло имаме преди всичко това, което в определена връзка представлява чисто физическите органи. Тези органи се основават на чисто физически закони – а именно очите, ушите, ларинкса и т.н. Окото, разбира се, е жив орган и получава живота си от етерното тяло, което го прониква и подхранва, но гледано от чисто физическа гледна точка, то е сложен апарат, управляван от същите сили, които действат и в неорганичната природа, например в кристала.
Следователно можем да разглеждаме дейността на окото в съответствие с чисто физически закони. Тези сензорни апарати първо трябва да се отделят от физическото тяло. Те са органи, които първо се научаваме да опознаваме по-стриктно като органи, изградени от физическите сили и съгласно физическите закони. След това имаме втора група органи; органите на хранене, растеж и размножаване, завършващи с дейността на жлезите. Етерното тяло участва главно в развитието на тези органи. Като трета група имаме нервната система, която е изградена основно от астралното тяло. И на четвърто място имаме това, което съставлява червената кръв при животните и при човека: червената кръв, топлата кръв, се изгражда от Егото.
Така първо имаме чисто физическите части, сетивните органи, а по-късно и чисто минералната костна система, която е изградена от самото физическо тяло. Второ, жлезистата система, органите за размножаване и т.н., които са изградени от етерното тяло. Трето, нервната система, която е изградена от астралното тяло. Четвърто, кръвоносната система, която е изградена от Егото. Когато разгледаме развитието на Земята, ще разберем това по-добре.

Трябва да осъзнаете, че законът за прераждането трябва да се прилага за целия свят, не само за човешкото същество. Аз сега живея на земята, аз съм прераждането на предишното си състояние, но това не е така само с мен, като човешко същество, но по определен начин и с всичко, което изпълва световните пространства – между другото и с планетите. Точно както ние сме прераждането на предишни индивидуалности, така и Земята е, между другото, прераждането на по-ранно планетарно състояние.
Прераждания на нашата земя не са неограничени по брой, нито по отношение на миналото, нито по отношение на бъдещето; дори най-добрият ясновидец не може да погледне назад от определено състояние на съществуване по отношение на нашата земя, защото дори неговото знание е ограничено. Ясновидецът може да погледне назад до три прераждания на нашата земя и по подобен начин може да обхване три прераждания, които ще последват настоящото. Включително настоящото състояние на земята, той по този начин обхваща седем прераждания. Може би на хората, които чуват това за първи път, ще им се стори суеверно, че ясновидецът поставя земята, така да се каже, в центъра на този ход на развитие и някой би могъл да каже: Това е много странно съвпадение! Но само повърхностна преценка кара човек да говори така, защото не е по-странно от факта, че когато стоя на открито поле, мога да гледам навсякъде на еднакво разстояние, защото стоя по средата на хоризонта. И чрез Аза стоя и в центъра на седмочленния човек: физическо тяло, етерно тяло, астрално тяло, Аз, Дух-Себе, Жизнен Дух, Дух-Човек. Това се основава на същата гледна точка.
Дори моите обяснения относно планетарното развитие на нашата земя могат да изненадат много хора и да им се сторят странни.
Нашата Земя се е развила от предишна планета. Тази планета, от която е възникнала нашата Земя, вече не може да се види на небето. Но фрагмент от това, което някога е съществувало, може да се види в сегашната Луна; Луната е фрагмент от предшественика на Земята. Ако смесите сегашната Земя и сегашната Луна и всички духовни същества, живеещи на тях, бихте получили горе-долу образ на предишното въплъщение на Земята, което окултистът обозначава като Луна. Но трябва да имате предвид, че тази хипотеза е представена само за да направи процеса по-разбираем за вас, но както всички хипотези, тя, разбира се, не е съвсем правилна. Ако смесим сегашната Земя и сегашната Луна по същия начин, по който смесваме две вещества в химическа лаборатория, няма да получим много древната Луна. Защото трябва да вземем предвид, че когато Земята и Луната се разделиха, тези две небесни тела продължиха своето собствено развитие. Твърдото вещество, например, което наричаме минерално царство, се е образувало едва от сегашното развитие на Земята. Преди това развитие на Земята не е имало минерали в сегашния смисъл.

Следователно от тази въображаема смесица от Земя и Луна трябва да елиминираме всичко, което се е развило впоследствие. Масата на древната Луна не се е състояла от нищо, наподобяващо днешния минерал. Нейната консистенция не е била по-течна или вискозна. Както беше посочено, горната хипотеза е изказана само за да направи нещата по-разбираеми за хора, които никога не са чували нищо за планетарното развитие на нашата Земя и на целия космос. За по-дълбоко разбиране на този ход на развитие е необходимо много повече, но това не може да бъде обяснено в уводен курс като настоящия, защото подобни неща могат да бъдат разгръщани само малко по малко. Този ход на развитие след това ще бъде многократно допълван и осветяван от все нови гледни точки.[2]

Преди Земята да премине през това древно Лунно състояние, тя е живяла в състояние на съществуване, което окултистите наричат Слънце. Земята е преминала през условия, наподобяващи тези, които все още съществуват на сегашното слънце. Но ако сега искаме да приложим същата хипотеза, както преди нещата да станат по-сложни. Ако искате да имате представа за това състояние, трябва да смесите Земята, Луната и Слънцето, като по този начин получите едно небесно тяло, предишното Слънце. (И тук отново трябва да се имат предвид същите ограничения, както в случая с древната Луна). В по-нататъшния ход на своето развитие, древното Слънце е изхвърлило от себе си всички съществени части, сили и вещества на сегашната Земя и Луна и по този начин се е превърнало от планета в неподвижна звезда. Също така нашата Земя един ден ще стане слънце, когато е превърнала всички свои същества в Същества от Светлина...

Преди сегашното си състояние, Земята е била древната планета Луна, а на нея е предшествало древното Слънце. Тогава можем да погледнем назад към още по-ранно състояние на развитие, което окултистите наричат Сатурн. Следователно можем да различим следните състояния на развитие, които са предшествали нашата Земя: Сатурн, Слънце, Луна и Земя, а след тях ще се наложат състоянията на Юпитер, Венера и Вулкан.

Някой може да каже: Кажете ни, че Земята някога е била Сатурн, но Сатурн все още свети в небето дори и днес. Но Сатурн, който някога е съставлявал нашата Земя, няма нищо общо със звездата, която сега свети като Сатурн. Не искам да кажа, че същества, които живеят на Земята, някога са живели на Сатурн, който сега свети в небето. Сегашният Сатурн е свързан с предишното състояние на Сатурн само както е обяснено в случая със сегашната Луна и древното състояние на Луната. От онези далечни времена Сатурн, който сега виждаме, е преминал през собственото си развитие и древният Сатурн е свързан със сегашния по същия начин, по който бебето е свързано със старец. Сегашният Сатурн някога е бил в състояние, наподобяващо древния Сатурн, точно както един старец някога е бил бебе. Когато духовният изследовател погледне нагоре към Юпитер, той открива върху Юпитер условия и същества, които Земята един ден ще има, когато тя се превърне в Юпитер.

Това учение е предадено от най-древните посветени и посветените са обяснявали този ход на развитие отново и отново на своите ученици.
Някои части от нашия език, които могат да бъдат проследени до най-далечното минало, са били формирани от посветени. В един уводен курс не мога да обясня това напълно, защото това би ни отклонило далеч от основната ни тема. Но в древността, когато формирането на речта все още е зависело от посветените, езикът е бил доста различен от това, което е сега. Днес например, когато именуваме нещо, избираме име, защото е необичайно, но няма по-дълбоко значение. В древността обаче е имало дълбоко значение в имената и изборът на име е зависел от вътрешни условия. Така човек е искал да издигне един вид паметник, като спомен за хода на развитието на Земята през вековете и през нейните планетарни условия. Създаден е един вид времева таблица, за да може човек винаги да помни тези фази. Но ако искаме да разберем тази таблица, първо трябва да разгледаме някои други неща.
Горният план ви показва, че преди сегашното си земно състояние, Земята е преминала през състояние на Сатурн, Слънце и Луна. Преди Земята да стане сегашната Земя, тоест по време на прехода от лунното състояние на съществуване към сегашното земно съществуване, Земята е била под силното влияние на друго небесно тяло, а именно под влиянието на Марс. Важното влияние на Марс, което е от огромно значение за по-нататъшното развитие на нашата Земя, е било упражнявано точно в началото на развитието на нашата Земя. Нека между другото се каже, че тогава Земята е получила от Марс железните вещества, които не са се съдържали в земното вещество. По време на първия етап от своето развитие Земята е била повлияна от Марс, а през втората половина, тоест сега, е била подложена на по-силното влияние на Меркурий. Това обяснява защо окултизмът премахва обозначението „земя“ и подразделя състоянията на Земята на две половини, частта на Марс и частта на Меркурий. Това променя горната диаграма, както следва: състояние на Сатурн, състояние на Слънце, състояние на Луна, състояние на Марс и Меркурий, състояние на Юпитер, състояние на Венера и състояние на Вулкан. Следователно, състоянието на Вулкан би било осмото в поредицата; в рамките на този ход на развитие то играе същата роля като октавата в музиката. Точно както октавата повтаря, така да се каже, първия тон, но в по-висок мащаб, така и състоянието на Вулкан е повторение на състоянието на Сатурн, но на по-висок етап на развитие. Целият космос се е развил от духа и на етапа на Вулкан всичко отново ще се върне към духа, но на по-висок и по-многообразен етап на развитие. Безброй духовни хора са се развили от единна духовност, точно както от семето, което сеячът е засял в земята, зърна, подобни на това семе, достигат многообразно развитие в кочана на царевицата, който узрява през есента. Всичко нетрайно е само символ.

Древните посветени са вплели тези седем имена в споменатата по-горе монументална таблица, в памет на хода на развитието на Земята, и това ни е дадено в имената на седемте дни от седмицата:
Денят на *Сатурн* = събота
Денят на *Слънцето* = неделя
Денят на *Луната* = понеделник
Денят на *Марс* = Mardi (Марс = Ziu, Dius = вторник)
Денят на *Меркурий* = Mercredi (Меркурий = Wodan = сряда)
Денят на *Юпитер* = Giovedì (Тор = четвъртък)
Денят на *Венера* = Vedredi (Венера = Freya = петък)
В имената на дните от седмицата наистина е запазен паметник, който ни напомня за седемте етапа на развитие на нашата земя. Привидно обикновените неща в живота могат по този начин да ни покажат дълбоки духовни връзки.
Сега трябва да имате предвид, че дори цялото развитие на човечеството е тясно свързано с тази планетарна еволюция. Всъщност цялото човешко развитие може да бъде разбрано само в светлината на планетарната еволюция. Всеки член на човешкото същество е тясно свързан с един от тези планетарни етапи на еволюцията на Земята, доколкото основата на всеки от членовете на човешкото същество е положена по време на една от тези фази. По този начин физическото тяло е било подготвено през епохата на Сатурн, етерното тяло - през епохата на Слънцето, астралното тяло - през фазата на Луната, а Егото е навлязло в човешкото същество едва по време на фазата на Земята. Следователно физическото тяло е най-съвършено развитият член, докато етерното тяло е едва в третия етап от своето развитие, защото е било подготвено на древното Слънце; астралното тяло е във втория етап, защото е било подготвено на древната Луна, а Егото е бебето сред членовете на човешкото същество, защото неговото развитие е започнало едва със сегашното земно състояние.
Показание за току-що казаното може да се намери, като се разгледат четирите члена на човека от гледна точка на тяхното развитие.
В ранните етапи на Теософското общество изразите „висши“ и „нисши“ членове са били широко използвани; физическото тяло е било определяно като най-нисшия член и това често е било свързвано с идеи за ценност. Твърде често хората са били склонни да гледат на физическото тяло като на най-малко ценното от всички и дори са го презирали. Но това е напълно погрешно.
Ако се вгледате по-внимателно в чудната структура на физическото тяло, ще откриете без повече приказки, че то се намира на изключително висока степен на съвършенство, докато това например изобщо не е така с етерното тяло. Ако погледнете физическото тяло през очите на мъдростта, ще откриете чудна структура във всеки един от неговите органи - в сърцето, в костите и т.н. Наблюдавайте мъдрата структура на сърцето и разгледайте работата, извършвана ежедневно и

ежечасно от този сравнително малък орган. Сравнете това със сегашното сравнително все още недостатъчно развитие на астралното тяло: непречистените страсти, които живеят в него всеки ден, копнежът на човека за удоволствия, който буквално зле третира структурата на сърцето - въпреки това сърцето е способно да парализира тези вредни астрални влияния, без да се счупи; и често без да претърпи никакви щети. Днес астралното тяло не е толкова развито, колкото физическото тяло; в момента физическото тяло е най-съвършеният член. Но в бъдеще астралното тяло ще достигне етап, в който ще надмине физическото тяло. Също така етерното тяло е по-слабо развито от физическото тяло, а астралното тяло е на трето място. Егото е най-младият от членовете, съставляващи човешкото същество, и следователно то ще бъде последното, което ще достигне съвършенство.
Всичко във физическото тяло, което съставлява неговата по същество физическа част, е следователно най-старо от всички. Нашето физическо тяло е преминало през развитие, преди етерното тяло да се е включило в него. И това развитие, през което физическото тяло е преминало чисто като физическо тяло, е фазата на Сатурн. Там първата основа на физическото тяло е била просто физически апарат. Процесът на развитие е продължил и на Слънцето етерното тяло е било включено във физическото тяло. Етерното тяло е изпълнило, така да се каже, физическото тяло, като по определен начин го е трансформирало. По време на лунното състояние на съществуване е било добавено астралното тяло, а Егото е добавено едва по време на нашето сегашно земно състояние. Днес човекът е четворно същество. По време на лунната епоха той се е състоял от физическо, етерно и астрално тяло; по време на слънчевата епоха той се е състоял от физическо и етерно тяло, а по време на епохата на Сатурн само от физическо тяло. Следователно физическото тяло има четири, етерното тяло три, астралното тяло две, а Егото една фаза на развитие. Физическото тяло е най-съвършеният член, защото е разработено повече от останалите.
Така виждате как отделните членове на човешкото същество са свързани с развитието на цялата планетарна система. В окултните книги следователно ще намерите следните обозначения:
Сатурновото тяло е за физическото тяло,
слънчевото тяло е за етерното тяло,
лунното тяло е за астралното тяло
и земното тяло е за егото,
което е истинският земен член на човека.
Утре ще изучаваме развитието и целия живот на Сатурн, а след това ще преминем към Слънцето и Луната. Това ще ви покаже как човешките същества са се усъвършенствали все повече и повече, докато са достигнали сегашното състояние.

9. Преминаването на Земята през предишните ѝ планетарни условия

В продължение на вчерашния очерк за планетарната еволюция, нека добавим още някои обяснения. Вече обяснихме, че нашата Земя някога е преминала през състояние на Сатурн, Слънце и Луна. Нека сега ви опиша тези последователни състояния на съществуване, както обикновено се описват в окултизма. Когато говорим за развитието на душата по пътя на познанието, ще можем да разберем много неща, които сега могат да бъдат разбрани само хипотетично. Ако разгледаме състоянието на Сатурн на съществуване, това състояние на нашата Земя, което се намира милиони и милиони години преди настоящето, ще открием, че то е представяло аспект, силно различен от този, който се приема за даденост чрез настоящите ни физически условия. Преди всичко трябва да имаме предвид, че човекът, най-съвършеното същество, което познаваме, е преминал през най-дългия път на развитие. Следователно ще чуете описание на път на развитие, който силно се отклонява от теорията за еволюцията на Хекел-Дарвин, но предимствата на тази чисто материалистична теория могат да бъдат извлечени от моята книга „Хекел, загадките на света и теософията“.

Първото нещо, което трябва да се разбере, е, че най-съвършените същества са тези, които са преминали през най-дългия път на развитие, а най-съвършеното същество от всички е човекът, особено физическото тяло на човека. Всички останали същества в нашата среда не са достигнали съвършенството на физическото тяло на човека, което е отнело повече време от всички останали за своето развитие. Ако погледнем назад чрез духовно виждане, ще открием, че първата основа на физическото тяло на човека е била положена на Сатурн. Цялата вселена, с всички същества и предмети, които тя съдържаше, е повлияла на първото състояние на съществуване на Земята. Сегашните човешки същества на нашата планета все още притежават всички органи, които са били формирани на Сатурн, и те са най-съвършените части на физическото тяло на човека, а именно сетивните органи. Тези апарати могат да бъдат схванати от чисто физически аспект и тогава е била положена първата им основа. Разбира се, не бива да мислите, че окото е съществувало на Сатурн в същата форма, в която съществува днес. Но първата основа на окото, ухото, на всеки сетивен орган и на всички други чисто физически апарати на човешкото същество се е появила на Сатурн. Единствените дейности, съществуващи на Сатурн, които все още могат да бъдат открити днес, са тези, които се отнасят до минералното царство. (Кристализация и др.) На Сатурн човешкото същество е съществувало във формата, която е била първата основа на неговото физическо тяло; всичко останало, кръвта, тъканите и др., тогава не е съществувало. Физическите апарати са представлявали първата основа на физическото тяло на човека. Точно както изумрудът, слюдата и др. възникват чрез физически закони и се

развиват под формата на кубове, хексаедри и др., така по това време са се развили форми, които са наподобявали апарати и са съществували на Сатурн по същия начин, по който сега съществуват кристалите на Земята. Дейността на повърхността на Сатурн по същество се е състояла в един вид отражение, което е излизало във вселенското пространство. Съществата от обкръжението на Сатурн, които са били разпръснати във вселенските пространства, са изпращали своите влияния. Нещо, което можем да наречем „космически аромат“, също е било силно развито тогава. Само няколко явления от днешния ден могат да ви дадат представа за това, което се е случило на Сатурн: например, когато чуете ехо в Природата, звукът на това ехо може да ви предаде нещо, което е излязло от Сатурн в резултат на впечатленията, които е получил. Тези конгломерати от сили, наподобяващи апарати, които са хвърляли обратно картини във вселенското пространство, са образували първата основа на това, което по-късно се е развило като око. По подобен начин бихме могли да проследим развитието на всичко останало. Това, което сега имате в тялото си, някога е било физическо царство на Сатурн, което е изпращало в световните пространства отражението на целия космос по многообразен начин.
Митовете и легендите са запазили това знание много по-ясно, отколкото обикновено се предполага. Гръцкият мит за Хронос и Рея, произлизащ от Елевзинските мистерии, е запазил например такава истина; той обаче съдържа голямо изместване на фактите поради начина, по който гърците са възприемали великите космически връзки. Този мит ни казва, че Хронос е изпратил своите лъчи и че тези лъчи след това са се върнали при него в много форми: това обяснява картината на Хронос, поглъщащ децата си.
Сега не бива да мислите, че масата на Сатурн е била толкова твърда и солидна, колкото физическите тела днес; дори водата и въздухът не ви дават представа за фундаменталната субстанция на Сатурн. Когато говорим за тела в окултизма, говорим за твърди, течни и газообразни тела. И ако говорим за елементите по стария начин, те съответстват на това, което съвременната химия определя като „агрегатни условия“ на материята, защото не бива да мислите, че хората от древни времена, когато са говорили за „елементи“, са имали предвид същото, което и ние. След това има по-висше „агрегатно състояние“, обозначено в древния окултизъм като „огън“; по-добро значение обаче се предава, като се нарича „топлина“. Дори физиката ще бъде длъжна да признае, че това, което се определя като топлина, може да се сравни с един вид четвърто агрегатно състояние, с друг вид субстанция, различаваща се от въздуха и водата. Масата на Сатурн дори не е била кондензирана до състоянието на въздуха, тя се е състояла от пречистена топлина и нейната активност е наподобявала тази на топлината на вашата кръв, защото е била свързана с вътрешни жизнени процеси. Физическите процеси на Сатурн са били реални жизнени процеси. Сатурн се състоеше от топлинна субстанция с

изключително фин обем, която може да се определи като неутрална в сравнение със сегашните ни субстанции.
Ако искаме да изучаваме Същества, обитавали Сатурн, трябва да осъзнаем, че Същества, които сега виждаме да се движат по земята, тогава са притежавали само първоначалното физическо тяло; те са били въплътени в топлинна субстанция и тяхната дейност се е състояла в поток от топлина, който се е движил. Тези течения са представлявали делата на Същества, които са изпълвали Сатурн с живот. Точно както днес можете да направите маса, така и тези същества на Сатурн са вършили работата си, като са произвеждали топлинни течения. Нищо друго не е можело да се наблюдава от тези Същества. Поздравът, разменен на Сатурн, е бил като два топлинни потока, които се движат напред-назад, обменяйки си сили. Същества, които са преминали през човешкия етап на Сатурн, не са притежавали физическо тяло като свой най-нисък член, защото не са се спускали толкова дълбоко в материята, че да се нуждаят от физическо тяло. Техният най-нисък член е бил Егото, точно както днес нашият най-нисък член е физическото тяло; след това е дошъл техният Дух-Аз или Манас, техният Жизнен Дух или Будхи, след това Дух-Човек или Атма. Освен това те разработиха осми, девети и десети член, които трябва да бъдат включени.
Теософската литература нарича тези членове, които човешкото същество все още не е развило, „Трите Логоса“; в християнството те се наричат Светият Дух, Синът или Словото и Отецът. Следователно можем да кажем: Точно както човешките същества сега се състоят от физическо тяло, етерно тяло, астрално тяло и Его, Дух-Себе, Живот-Дух и Дух-Човек, така и тези Същества, живеещи на Сатурн, които по отношение на връзката си със земята могат да бъдат сравнени със сегашните човешки същества, се състоят от Его, Дух-Себе, Живот-Дух, Дух-Човек; от Светия Дух, Сина или Словото и Отца. Теософската терминология ги обозначава като „асури“. Те са Същества, които от самото начало са вложили във физическата основа на човешкото тяло чувството за независимост, за Его-съзнание и за Его-чувство. Не бихте могли да използвате окото си в служба на Егото, ако основата на окото ви не е била подготвена по това време, така че сега сте способни да поставите окото си в служба на Егото. Следователно тези членове са били подготвени от Духовете на Егото, наричани още Духове на Егоизма. Те ни дадоха най-мъдрото нещо от всички, когато се развие по правилния начин. Но всичко от най-висша природа се изопачава в своята противоположност, ако не се развие по правилния начин, защото тогава упражнява най-вредното и разрушително влияние. Човекът никога не би могъл да достигне онова високо ниво, което ние определяме като човешко достойнство, ако тези Духове на Егоизма не бяха вложили в него чувството за Его. Винаги е имало Същества, които са следвали зъл Път и следователно трябва да кажем: Същества, които са вложили Егото в човека и които сега са на етап на развитие, значително превъзхождащ човешкото, тези

Същества, към които можем да гледаме като към най-висшите от всички, са дали своето Его като жертва на себеотрицание и жертва; но другите са следвали развитието на своето Его по егоистичен начин.
В стремежа си към свобода и човешко достойнство ние носим в себе си влиянията на Духовете на Егото, които са следвали добрия път, и носим в себе си семето на злото, защото влиянието на Съществата, които са отпаднали, е продължило да бъде активно. Този контраст винаги се е усещал. Самото християнство прави разлика между Бог Отец, когото смята за най-силно развития Дух на Сатурн, и неговия противник, Духът на всички зли Егота и на всичко, което е радикално неморално, Духът, който е отпаднал върху древния Сатурн. Това са двамата представители на Сатурн.
Точно както след смъртта се сблъскваме с други форми на съществуване, така и едно космическо тяло, като Сатурн, преминава през един вид междинно състояние, един вид състояние на сън, преди да влезе в ново състояние; то преминава през „пралая“, за разлика от „манвантара“, така че имаме един вид състояние на покой, пасивно състояние на планетата, между състоянието на съществуване на Сатурн и Слънцето. След това цялата планета излиза в нова форма от своето състояние на сън, което обаче е духовно. Така Сатурн се е появил като Слънце и е настъпила значителна трансформация. Върху Слънцето голям брой от зародишите, които вече са се развили върху Сатурн и които все още се развиват в нас днес, са били проникнати от етерно тяло. По време на такъв планетарен преход се развива нещо, което може да се сравни с плода на растение, което полагаме в земята; то се разлага, но образува основата на ново растение. Така всичко, което се е развило върху Сатурн, е възникнало отново върху Слънцето с нова основа и е било проникнато от етерно тяло. Имало е и други същества, които са останали на минерално-физическата сцена и те могат да бъдат сравнени със сегашното минерално царство. Слънцето ги е погълнало като един вид подчинено царство на Природата, но едновременно с това друго царство е било издигнато до степента на растението-човек. Ще получите правилна представа за слънчевата атмосфера, ако си представите гъст, химически газ, който вече не представлява просто отразяващо тяло, а такъв, който е погълнал всичко, което е дошло лъчи към него, и след като го е трансформирал, го е отразил по същия начин, по който растенията сега отразяват цветовете. Растението образува своя зелен цвят и други вещества и ги връща в космическите пространства.
Това, което е живяло на древното Слънце, не може да се сравни нито с ехо, нито с отразен образ, както е в случая със Сатурн. Що се отнася до същества, въплътени на Слънцето, ние се натъкваме на феномен, който може да се сравни само с един вид Фата Моргана, с атмосферни явления, наподобяващи цветни картини. Такива явления, които могат да се възприемат днес само в определени региони на нашия свят, могат да ви дадат представа как биха могли да се възприемат тези растителни

тела. Трябва да си представите, че вашите тела са разкривали определени процеси, подобни на Фата Моргана, през които сегашните ви тела биха могли да преминават сякаш през въздух. Тогава вие бяхте прозрачни като Фата Моргана - но този феномен не се състоеше само от светлина, но и от тонове и миризми, бръмчащи през газовата сфера на Слънцето. Докато съществата, живеещи на Слънцето, можеха да светят като неподвижните звезди на днешния ден, древното царство на Сатурн на съществата, които бяха останали, можеше да се наблюдава като тъмна маса, като тъмни форми на фона на светлината, като тъпи пещери в тялото на Слънцето, които нарушаваха неговата хармония. Особено по отношение на „космическия аромат“, тези изостанали същества смесили в него усещания, които провокирали всякакви зли миризми. Митовете са запазили спомен за това, защото разказват, че Дяволът оставя след себе си зли миризми. Докато се е движело, Слънцето наистина е оставило след себе си тъмна част и слънчевите петна, които са видими сега, са останки от древното царство на Сатурн, което някога е съществувало на Слънцето. Хипотетично тези петна би трябвало да бъдат обяснени точно както ги обясняваме сега; защото всички тези обяснения са валидни.
В кратък очерк по този начин, така да се каже, е нарисувано слънчевото съществуване на Земята от нейната материална страна. Нека сега видим кои са били Същества, достигнали човешкия етап на Слънцето. Те би трябвало да бъдат описани по следния начин: Тяхното най-ниско тяло е астралното тяло, след това идва Егото, Духът-Себе, Жизненият Дух, Духът-Човек или Атма, след това Светият Дух в християнския смисъл и накрая Синът или Словото. Те не са имали Отец, защото този член е бил развит едва по време на ерата на Сатурн. Тези Сатурнови Духове междувременно са се издигнали на още по-висок етап и сега стоят далеч над човешкото същество. Водачът на Слънчевите Духове, доколкото е упражнявал най-висше влияние върху Земята, представителят на Духовете, чийто най-висш член е бил Синът или Словото, е Христос в езотеричния смисъл на християнството. Той е истинският регент на Земята, доколкото Земята е основана на слънчевото състояние на съществуване. На Слънцето Христос все още не би бил наричан с това име. Старата форма на християнството винаги е учила на тази истина, а разликата между истинското християнство и екзотеричната форма на християнството, която в толкова много случаи се основава на недоразумения, е, че по-старата форма на християнството е напрягала цялата си мисловна сила и е прилагала всяка концепция, за да разбере това висше Същество, което е приело човешки образ в Исус от Назарет. Древната форма на християнството е искала да получи представа за това, което е в основата на тази мистерия, и никоя мъдрост не е била твърде висока или твърде сложна за нея: Тя е обяснявала Съществото на Христос в Исус от Назарет в съответствие с тази истина. Много пасажи от Евангелието на Свети Йоан могат да бъдат разбрани само ако ги схванете от тази гледна точка. Достатъчно е да обърнем внимание на един момент: Ако приемем думите „Аз съм светлината на

света“ буквално, те предполагат, че Христос е великият Слънчев герой и че светлината, която принадлежи на Слънцето, представлява Неговото същество. Ние обозначаваме цялото множество от духове, чийто водач е Христос, като „Огнени духове“ и казваме: *Асурите* или *Его духовете* са достигнали човешкия етап по време на ерата на Сатурн. По време на съществуването на Слънцето, *Огнените Духове* или *Логосите* , чийто най-висш представител е наречен Логос или Слово, са достигнали този етап. Именно поради тази причина Христос е наречен „Словото“, което е съществувало в „началото“, а „началото“ обозначава в Библията определена отправна точка в космическата еволюция.
Отново имаме междинно състояние, един вид спящо състояние за цялото космическо тяло, и след това то започва да свети отново като древната Луна. Трябва да си представите, че в началото днешната Земя и днешната Луна са образували едно тяло със Слънцето. Едва когато Слънцето започнало да свети отново, една част от Същества се отделила от него със собствената си среда, така че възникнали две небесни тела. Едното от тези тела, Слънцето, започнало да се развива в неподвижна звезда, а тялото, което се отделило от него, започнало да кръжи около нея. Древното Слънце по този начин се разделило на две части; по-високоразвитата субстанция останала върху Слънцето, а по-несъвършената субстанция била елиминирана. Следователно, това, което някога е следвало същия път, защото е имало само едно тяло, сега е следвало два отделни пътя: пътя на Слънцето и пътя на Луната. Пътят на Слънцето бил този, който се е развил върху слънчевото тяло, докато Луната е развила свой собствен свят. Бихте могли да реконструирате древната Луна, като смесите днешната Земя и днешната Луна; това би ви позволило да си съставите представа за начина, по който е била устроена древната Луна. Както физически, така и духовно, настоящата Луна е далеч под Земята по отношение на своите качества, а Земята се е отделила от Луната само защото се е нуждаела от по-добри условия за живот за Същества, които са живели на нея. Земята се е развила отвъд етапа, който е достигнала по време на съществуването на Луната; но най-добрата ѝ част е останала на Слънцето.
Какъв е бил аспектът на нещата на древната Луна? Същества, които са преминали през подготвителен етап на Сатурн, развивайки физическата основа на сетивните органи, са трансформирали тези органи на Слънцето, като са ги проникнали с етерно тяло; по този начин сетивните органи са се централизирали и първата основа на органите на растеж е достигнала докъдето са могли да се развият жлезите на древното Слънце под влиянието на етерното тяло; това е бил краен продукт на слънчевото съществуване. На Луната астралното тяло е било добавено по подобен начин. Всичко астрално първоначално е съществувало в околната среда; Огнените Духове са имали астрално тяло като свой най-нисък член. Същества на Слънцето са приличали на растения; например, те не са могли да се движат от своите фиксирани места. Въпреки че цялото тяло на Слънцето е било газообразно,

трябва да си представите въздушни слоеве с по-голяма плътност, които са били телата на тези човешки растения. Но сега е било добавено астралното тяло на човека; това е дало началото на първата основа на нервната система. Царството, което е достигнало растителния етап на развитие на Слънцето, е преминало към животинския етап, към етап, наподобяващ този на животните. Физическите предци на човека на Луната са притежавали три тела: физическо тяло, етерно тяло и астрално тяло, но те значително са превъзхождали най-високоразвитите маймуни на нашата планета; те са били човешки животни, които никоя биология не може да опише, междинно царство между човека и животното. Нашите настоящи растително, животинско и минерално царства са се развили едва по-късно, но дори когато е имало човешки животни, трябва да признаем съществуването на междинно царство между растителното и животното; растения с един вид чувствителен капацитет, растения, които буквално скърцат, ако човек ги докосне. Тези растително-животни никога не биха могли да растат върху минерална почва, каквато е днешната почва на Земята; всъщност тази минерална почва не е съществувала на Луната. Масата ѝ не се е състояла от днешните скалисти вещества, дори не от рохкава почва. Сравнително казано, основата на Луната се е състояла от маса, наподобяваща картофено пюре от сварен спанак или салата, а в нея - вид минерално растение. Следователно цялата основа на Луната е била от растителна природа. Днешният торфен слой би наподобявал царството, което е съществувало по онова време като междинно царство между нашите растения и минерали. Нямаше скали и всеки, който ходеше по земята, би ходил по такава торфена почва или растителна основа, и аналогично можете да си представите скали под формата на дървени части в тази маса. Растително-животните са израснали от цялата тази основа, а над тях, в лунната среда, която може да се определи като „огнен въздух“, са се движели онези същества, които са били хора-животни. Представете си цялата атмосфера, изпълнена със селитра, въглерод и серни газове; лунните хора са живели в този огнен въздух, който по този начин бихте получили. Окултистите винаги са знаели за съществуването на този огнен въздух,и при по-стари условия на Земята е било възможно дори изкуствено да се произведе този огнен въздух. Това е възможно днес само в много ограничен кръг, но това знание е запазено в истинската алхимия. Следователно, ако прочетете във „Фауст“ на Гьоте „Нека създам малко огнен въздух“, това докосва дълбините на окултизма. Обгърнат от огнен въздух; Луната; това е била нейната атмосфера.

Можем да разберем това лунно съществуване още по-добре, ако добавим още един факт. На Луната е имало царство от растителни минерали, от животински растения, растящи от тази растително-минерална почва, а след това са се движели животно-човеците по нея. Но на всеки етап има същества, които изостават – можете, ако желаете, да кажете, че те не са „преминали“. Това е така не само в училище, но и в големия ход на развитието, където ученикът може да се наложи да повтаря клас.

Тези същества, които не са „преминали“, се появяват в бъдещи етапи на развитие при много специфични условия. Такива изостанали растителни минерали, които не са „преминали“, все още съществуват в паразитите, например в имела. Той не може да расте върху минерална почва, защото е свикнал да расте върху растително-минерална почва. Това доказва факт, подобен на този на ученик, който не е преминал към по-висша форма; с изключение на това, че случаят със съществата, които изостават в космическото развитие, е много по-лош. Особено на север се натъкваме на мит, който описва това; Всички сте запознати със северния мит за Балдур и неговата смърт чрез Локи.
Боговете се забавляваха в дома на асите и в игрите си хвърляха всякакви предмети. Балдур точно преди това сънувал сънища, предвещаващи ранната му смърт, и затова боговете се страхували да не го загубят. Майката на боговете била взела клетва от всички живи и неодушевени същества и всички те обещали, че никога няма да наранят Балдур, и затова боговете се насладили на играта на хвърляне на всякакви оръжия срещу Балдур. Локи, противникът на боговете, открил, че *едно* същество, което се смятало за безобидно, не е дало никакво обещание и това бил имелът, който се криел някъде в далечината. Локи се сдобил с имел, дал го на слепия бог Ходур, който го хвърлил по Балдур: имелът ранил Балдур, защото не се бил заклел, и Балдур умрял. Този мит показва, че това, което е неуязвимо на Земята, може да пострада само чрез това, което е останало от друго съществуване като нещо зло. В имела хората виждали нещо, което е влязло в сегашното състояние на съществуване от по-ранно такова. Всички същества, които сега живеят на Земята, могат да понесат вреда само от това, което е останало от по-ранно такова. Всички същества, които сега живеят на Земята, са свързани с Балдур. Но на Луната е било другояче; следователно съществото, което е останало от Луната, е успяло да убие Балдур. Всички различни обичаи, свързани с имела, произтичат от тази основа.
Трябва да разгледаме лунното съществуване и от друг аспект, от духовния. Лунните същества, достигнали човешкия етап, трябва да бъдат описани като същества, чийто най-нисък член е етерното тяло, вторият им член е астралното тяло, след това Егото, Духът-Себе, Жизненият Дух, Духът-Човек или Атма, а след това те са имали и Светия Дух. Те вече нямат деветия член, отнасящ се до Огнените Духове на Слънцето. Най-висшият от Лунните Духове, достигнали човешкия етап, се нарича „ *Светият Дух* “ в християнския езотеризъм. В ранната оригинална форма на християнството тройната Божественост е била тясно свързана с еволюцията на Земята. Светият Дух е Дух, който е над човека и е способен да го вдъхновява по пряк начин.
Така можете да видите, че Лунните Духове сега стоят над човешкото същество. Те са наричани още „Лунни Питри“, „Лунни Бащи“ и „Духове на Здрача“. Цялото войнство, принадлежащо на Светия Дух, се нарича в християнския езотеризъм Ангелско войнство. Ангелите са Духовете непосредствено над човека, които са преминали през човешкия си етап на древната Луна.

Животът на животно-човеците и на растителните животни на Луната се различавал от този на съществата, които се развили от тях на Земята. Движението на Луната, която вече се била отделила от Слънцето, било съвсем различно от движението на днешната Земя около слънцето. Древната Луна обикаляла около Слънцето по такъв начин, че винаги била обърната с една и съща страна към него, както Луната днес винаги показва една и съща страна към Земята. Така Луната се завъртала само веднъж около собствената си ос, докато обикаляла около Слънцето. Следователно лунните същества били зависими от Слънцето по съвсем различен начин, отколкото днешните земни обитатели. По време на цялата епоха на обиколка на Луната около Слънцето, от едната ѝ страна винаги е било ден, а от другата – нещо като нощ. Лунните същества, които вече били способни да се движат, се скитали в един вид кръг около Луната, така че преминавали през една епоха, в която са били под влиянието на Луната. Времето, в което са били под влиянието на Слънцето, било тяхното време за размножаване. Защото вече е имало един вид размножаване. Лунните хора все още не са можели да изразяват радост и удоволствие чрез звуци; техните изрази са имали по-космическо значение. Слънчевата епоха е била времето на пламенност и страст и е била свързана с голям писък от страна на Лунните Същества. Това съществува и днес в животинското царство.
Много други неща са останали от онова време. Знаете как човек се опитва да изследва истинската причина за миграцията на птиците, защо те обикалят около земното кълбо по определен начин. Много неща, които са мистериозно скрити днес, могат да бъдат разбрани, ако се има предвид целият ход на земната еволюция. Имало е време, когато лунните същества са можели да се размножават само когато са се движели към Слънцето; това може да се нарече тяхната епоха на полов живот. Общите процеси на лунния живот са се изразявали в звуци в определени сезони на времето, а в други времена съществата на Луната са били неми.
По този начин ние се научихме да познаваме преминаването на Земята през трите предходни условия на нейното съществуване: това на Сатурн, на Луната и на Слънцето.

10. По-нататъшни етапи от развитието на нашата Земя

Нека разгледаме днес трансформацията на древната Луна в днешната Земя. Но преди всичко трябва да обърнем внимание на един важен феномен от развитието на Луната. Когато това развитие наближи своя край, когато всичко, което вече ви описах, се беше случило повече или по-малко, древната Луна и Слънцето се съединиха отново. Древната Луна намери своя път обратно към Слънцето и в резултат на това възникна еднородно тяло. Тези две небесни тела, които се съединиха отново, преминаха в един вид латентно планетарно съществуване. От това произлезе четвъртата метаморфоза, която не приличаше веднага на нашата днешна Земя, защото сегашното състояние на нашата Земя се подготвяше постепенно и бавно. Изучаването на Земята в частност може да ни даде ясна представа за космическия закон, че по-късните условия на развитие трябва по определен начин да повтарят условия, които вече са съществували. Преди Земята да стане нашата днешна планета - след като се събуди от своето латентно планетарно състояние - тя трябваше да повтори накратко условията на Сатурн, Слънце и Луна. Разбира се, това развитие пое малко по-различен курс, отколкото в случая на самите три планети.

На Сатурн открихме първата основа на сетивния апарат, който притежаваме сега; По време на първото повторение на Сатурновото състояние тези сетивни форми бяха напреднали дотолкова, че можеше да се развие един вид човешка форма; но по време на тази метаморфоза автоматичният сетивен апарат все още не притежаваше етерно тяло. Етерното тяло беше въплътено по време на повторението на Слънчевото състояние, а астралното тяло беше добавено по време на третата трансформация, повторението на Лунното състояние. По време на третата фаза отново имаме Слънцето и Луната като отделни тела в космическото пространство. Но същества, които живееха върху тях, междувременно се бяха развили допълнително; те постепенно се бяха подготвили за преживяванията, които ги очакваха на Земята. Там към трите тела, които животиноподобната човешка раса притежаваше на древната Луна, беше добавен четвърти член и този четвърти член беше Егото. Но този ход на развитие не се случи толкова бързо. Докато Земята преминаваше през своята Сатурнова епоха, автоматичният сетивен апарат на човека трябваше да оформи форма, която да му позволи да абсорбира Егото. По време на слънчевото повторение етерното тяло също се трансформира, за да може да стане носител на Его, а по време на лунното повторение астралното тяло претърпява промяна, която му позволява да приеме Егото. Тези членове, така да се каже, чакаха момента, в който ще могат да приемат Егото.

Това, което успяхме да проследим досега, беше отделянето на Слънцето от Луната. След това идва етап, който се доближава по-близо до нашето настоящо развитие, а

именно отделянето на Луната от Земята. От древната Луна се появяват две тела: едното, което се състои от най-лошия материал по отношение на своите същества и вещества, е изхвърлено в космическото пространство, а другото образува днешната Земя. Беше необходимо да се елиминира това, което би попречило на съществата да се развият по-нататък, и тази изхвърлена част се превърна в днешната Луна. След елиминирането Земята съществува като самостоятелно космическо тяло. Това доведе до мощни космически събития: първо отделянето на Земята плюс Луната от Слънцето, а след това отделянето на Земята от Луната. Тези две събития подготвиха нашето настоящо развитие.

Доведох ви до точката, в която нашата Земя стана независима сфера. Нека сега ви заведа до тази точка, следвайки друга посока, за да имате ясна представа за точното положение на тази точка спрямо нашата Земя.

Нека се върнем от непосредственото настояще в миналото; нека се върнем от сегашната форма на Земята, която всички познавате, към едно минало състояние. Дори естествената наука обръща внимание на големите разлики между настоящия и миналия облик на нашата Земя. Всичко това, разбира се, се основава на хипотези, но в тази област естествената наука до известна степен се среща с духовната наука. Естествената наука казва: Огромни девствени гори някога са съществували в регионите, които сега обитаваме, климатът им е бил такъв, какъвто сега срещаме в екваториалните зони, а в тези гори са живели гигантски животни. Според твърденията на съвременната естествена наука лицето на нашата Земя някога е представлявало съвсем различен облик от сегашния. Ледниковият период е последвал тропическия климат и е предшествал сегашния умерен. Всяка книга по геология съдържа тези факти. Казвам ви това само за да ви покажа, че лицето на нашата Земя е претърпяло големи трансформации в течение на определени епохи от време и че сега то представлява съвсем различен облик от този в миналото. Що се отнася до външния облик на Земята, естествената наука, която разполага само с комбинираната интелектуална мощ, с апарати и т.н., може да погледне назад само няколко хиляди години. Описанията на ясновидец, който гледа назад към миналото развитие на нашата Земя, обаче трябва да се различават от тези на естествената наука, въпреки че един ден ще се установи един вид хармония между естествената и духовната наука. Естествената наука обръща внимание на факт, който ясновидецът може да установи без никакво съмнение, а именно, че лицето на нашата Земя не само се е променило по отношение на растенията, но и че някога са съществували континенти и океани в региони на нашата Земя, където те вече не съществуват. Хъксли например посочва, че цяла част от Великобритания вече е била потопена от океана четири пъти. По този начин лицето на нашата Земя постоянно претърпява трансформация. В том 12 на „Космос“ можете например да намерите статия за така наречения стар континент Атлантида, където учен, който напълно възприема гледната точка на естествената наука, доказва, чрез конфигурацията на

флората и фауната в Европа и Америка, че днешният Атлантически океан някога е бил континент и че големи части от Африка в онези времена са били покрити от океана. От друга страна, континентът Атлантида е съществувал на Запад, простиращ се между днешна Европа и Америка.
Този учен говори само за фауната и флората на Атлантида, което, разбира се, е естествено. Но дори и да можеха да се намерят останки от древните човешки същества, които са били наши предци (те трябва да съществуват на дъното на Атлантическия океан), днес не е възможно да се изследва до такава степен дъното на океана. Ясновидецът обаче може да погледне назад до времето на Атлантида и знае, че този древен атлантски континент, който Платон описва, наистина е съществувал. По същество цялата повърхност, покрита сега от Атлантическия океан, някога е била Атлантида и този континент е бил обитаван от физическите предшественици на сегашната човешка раса. Разбира се, те са имали доста различен аспект от този, който си представя съвременната естествена наука. Не бива по никакъв начин да ги сравняваме със сегашните маймуни; макар че психически и физически атлантите са се различавали значително от съвременните хора, те не са били маймуни. Маймуните не са съществували по това време, тъй като този животински вид е възникнал много по-късно; просто поради факта, че определени човешки форми от онова време са изостанали на етапа на развитие, който тогава са били достигнати, и впоследствие са дегенерирали, потъвайки на по-нисък етап. Следователно дарвинизмът прави голяма грешка, която обаче е лесна за откриване. Ако имаме пред себе си двама души, единият на несъвършен етап на развитие, а другият - човек, който е приложил способностите си, за да се усъвършенства, и ако ни кажат, че тези двама души са роднини, няма да кажем: Те са роднини и следователно по-съвършеният човек произлиза от по-несъвършения. И все пак дарвинизмът стига до следното заключение: Съвършените и несъвършените екземпляри стоят един до друг; единият се е развил нагоре, като е приложил способностите си по правилния начин, докато другият ги е повел надолу и по този начин е станал упадъчен. Ето как маймуните, потомци на човешките същества, се изправят срещу човека. Маймуната е карикатура на човека, но тя не е като човешко същество. По времето на Атлантида е съществувала съвсем различна човешка раса, която постепенно се е развила към по-висок етап. Но някои хора са изостанали в своето развитие и тъй като самата Земя е претърпяла промени, тези същества също са се променили; те дегенерираха и се превърнаха в карикатура на човека – превърнаха се в маймуни. Тези по-нисши същества, маймуните, следователно са дегенерирали екземпляри на висши същества, които са станали декадентни.
Ако изучаваме атлантския човек, наблюдението на неговите психически качества ще ни даде най-добра представа за неговия начин на живот.

Всичко, което съвременните хора са способни да правят – да мислят логично, да изчисляват и т.н. – всичко това е възникнало много по-късно. Логиката, способността за преценка и т.н. са били непознати на атлантите. Но от друга страна, те са имали душевно качество, което сега е станало упадъчно; те са имали почти невъобразима сила на паметта. Те не са можели да изчислят два пъти две е четири, нито да правят това изчисление отново и отново чрез интелектуална сила, но са можели да запомнят резултата, получен чрез умножение на две по две, и винаги са били способни да запомнят този резултат. Това е свързано със съвсем различна конституция, която е съществувала на този древен континент. Ако искате да добиете представа за физическия аспект на този континент, представете си планинска долина, изпълнена с гъсти мъгли и мараня: атлантите никога не са виждали атмосфера, свободна от влага. Въздухът винаги е бил пълен с вода. Когато древните атланти дошли в Европа, те са запазили спомена за това състояние и са нарекли земята на своите предци „Нифлхайм“, която е земята на мъглите. Когато последната трета от Атлантската епоха наближила своя край, атлантите започнали да забелязват, че са Его. Основата на Егото наистина съществувала от известно време и атлантът дори имал известно чувство към Егото, но едва през последната трета от Атлантската епоха той се научил да казва ясно: „Аз съм Его“. Това е свързано с връзката на етерното тяло с физическото тяло. Ако наблюдавате тези две тела, ще забележите, че те горе-долу съвпадат, но етерното тяло леко стърчи над физическото тяло. Между веждите има точка, която представлява център за определени сили и потоци на етерното тяло и това съответства на определена точка във физическия мозък. Тези две точки трябва да съвпадат; от това зависи способността човек да преживява себе си като Его, да изчислява, комбинира и т.н. При идиотите например тези точки в главата не съвпадат и когато това е така, способността му за преценка вече не функционира правилно. При атлантите тези точки не съвпадали и това е така и днес при животните. Ако наблюдавате главата на кон, ще видите, че тези две точки са далеч една от друга. При атланта етерната глава е стърчала напред, а физическата му глава е имала отдръпнало се чело.
Но атлантът притежаваше нещо, което човекът загуби, когато етерното тяло и физическото тяло започнаха да съвпадат. Атлантът все още притежаваше тъпо ясновидство, но например не можеше да брои до пет. Всичките му преценки се основаваха на способността му да си спомня невероятно далечни времена. И това старо ясновидство се явяваше като подобрение на нашия настоящ сънлив живот. Представете си най-висшето подобрение на този сънлив живот: това би ви довело до концептуалната способност, до древното, тъпо, подобно на сън ясновидство на атланта. Когато атлантът ходеше по земята, той наистина можеше да вижда човешките същества във физическите им обвивки горе-долу както ги виждаме днес, но това възприятие имаше по някакъв начин мъглив и неясен контур. Атлантът обаче можеше да възприеме нещо, което ние не можем да възприемем. Когато

срещнем някого днес, не виждаме нищо особено от вътрешното му същество, можем да видим само това, което ни разкриват чертите му; мрачното изражение ще ни каже, че е тъжен и ще ни позволи да познаем нещо за неговото душевно състояние. Но когато атлант срещнал някой, който имал зли намерения към него, пред него се издигало кафяво-червено видение, а ако този човек го обичал, той виждал синьо-червено видение. Един вид цветно зрение, хармонизиращо с психологическото състояние на другия човек; атлантът все още можел да възприеме нещо от това, което се случвало във вътрешното същество на другите хора. Един атлант, вървящ по пътя, видял ужасна червено-кафява мъгла, издигаща се пред него, избягал, защото знаел, че се приближава опасно животно (може би е било все още далеч), което със сигурност ще го погълне.

Древното атлантско ясновидство дори е имало физическа основа. Защото атлантът е смятал, че само близките му роднини принадлежат към него (в много по-голяма степен, отколкото по-късно). Съществували са малки общности, които не са се простирали извън семейния кръг. От най-голямо значение е било да се сключва брак само в рамките на този ограничен семеен кръг. Тези бракове между тясно свързани роднини са създавали кръвна смес, която е запазвала способността на етерното тяло да приема духовни влияния. Ако атлантът се е опитал да се ожени извън семейния си кръг, той е потиснал ясновидската си способност и, астрално казано, е станал идиот. Морален, етичен закон е било да се остане в рамките на кръвните връзки на семейството. Преди атлантът да е успял да изпита определено своето Аз, той е казвал „това съм аз“ на цялото си кръвно братство. Той се е смятал за част от цялото кръвно братство, както пръстът е част от ръката. Но на този факт се основава и нещо друго. Атлантът можел да си спомня не само собствените си преживявания, но и преживяванията на баща си, дядо си, прадядо си и т.н., достигайки далеч надолу по линията на поколенията, чак до основателя на семейството му. Всичко, което идвало оттам, всичко, което се стичало през линията на поколенията, се преживявало като единство. Това може да ви покаже колко силно развита била паметта на атлантите! Всичко се основавало на паметта. По-късно ще видим как човекът загубил тази мощна памет, защото разкъсал кръга на близките бракове.

Атлантската душа по необходимост се нуждаела от съвсем различна физическа природа и среда, отколкото е днес. Тя се нуждаела от среда, описана например в легендарния „Нифлхайм“ на древните германци. Легендите и митовете по никакъв начин не се основават на така наречената популярна фантазия или поетично изобретение. Произходът на такива легенди може да бъде ясно проследен. Атлантите все още притежавали древно, приглушено ясновидство и събитията, които по-късно били разказани и запазени (макар и често в изопачена форма) в легендите и митовете на различни народи, наистина са се случили.

Преселението на атлантите на Изток е запазено по чудесен начин в цикъл от европейски легенди. Човекът не е можел да каже „аз“ на своята индивидуалност, когато все още е живял на древния атлантски континент. Следователно егоизмът, който по-късно е съставил основата на социалния живот, не е съществувал сред атлантите. Жителят на Атлантида е смятал за свое притежание всичко, което е принадлежало на всички негови кръвни роднини, и е чувствал, че е член на това кръвно родство. След това е дошло преселението на Изток. Его-съзнанието на човека се е появявало все повече и повече, а с него и човешкият егоизъм. Някога човекът е живял много повече във външния свят, отколкото в собственото си същество; Природата все още е била част от неговото същество. Той се е чувствал сякаш е вграден в Природата, сякаш е част от Природата. С придобиването на его-съзнанието си светът около него ставал все по-тесен и по-тесен; той се е отделял от средата си малко по малко и Егото се е появявало все повече и повече. Това е било едновременно свързано с процес на Природата. Когато старият атлант погледнал към небето, той не можел да види слънцето, както го виждаме днес; гъсти маси мъгла изпълвали въздуха и когато погледнал слънцето и луната, видял огромен кръг от цветове на дъгата. Тогава дошло времето, когато атлантът можел да възприема слънцето и луната като такива. Но имало едно явление, което било непознато за атланта - дъгата. Когато водите на Атлантида започнали да напускат атмосферата, когато дъждът се редувал със слънце, както е и днес, тогава атлантът се научил да разпознава дъгата, защото в изпълнената с влага атмосфера на древна Атлантида нямало дъги. Сега имайте предвид, че големи площи земя били покрити от големия атлантски потоп и това е чудесно запазено в много легенди, особено в Библията. Помислете за дълбоката истина, съдържаща се в библейските думи: „И когато водите се оттеглили, Ной видя дъгата“. Едва когато атмосферата се освободила от мъглите и неясното на Атлантида, слънцето можело да се яви на човека в сегашния му вид. Този процес съпътства стесняването на човешкото същество, така че той се затваря в себе си, в своето Его. По причини, които имат дълбок смисъл, духовната мъдрост определя светлината, заливаща пространството, като етерно злато, а златото се разглежда като кондензирана светлина на слънцето. Древните атланти са били учени от своите учители, че има връзка между светлината на слънцето и златото и са възприели следния образ: „Светлината на слънцето, златото на слънцето, блести! Тя ни обгръща с пръстен, който освобождава Егото, карайки ни вече да не се чувстваме безкористно като част от Природата“. Сред атлантите Егото все още е било разпръснато в облаци от мъгла, но сега то започва да го обгръща като пръстен.

Мъглите на Атлантида напуснали атмосферата, били притиснати надолу и се появили на Запад като реки. За потомците на атлантите Рейн не бил нищо друго освен мъгла, която се спускала от въздуха и след това се носела като река. В Рейн те възприемали водните маси, все още пропити от светлина; в Рейн усещали

присъствието на слънчевото злато, което упражнявало такова чисто и безкористно влияние върху жителите на древна Атлантида. Те виждали това злато в съкровището на Нибелунгите на Рейн и всеки, който се стремял да притежава това съкровище, бил техен враг.
Рихард Вагнер, който описва това в музиката, не е бил ясно осъзнат за тази истина, но въпреки това е бил вдъхновен от този мощен, всеобхватен факт. Спомнете си пролога към „Рейнско злато“: Не е ли прекрасната органна тема в ми-диез точката, в която Егото навлиза в човечеството? Но както растението не познава законите, по които расте, така и поетът не се нуждае от пълното знание за това, което пише. Трябва да мислим за творческия творец като за някой, който е вдъхновен от сили, които стоят зад него. В този случай един виден творец е почувствал нещо, което отново трябва да навлезе в човечеството. Следователно можем да видим, че дори в изкуството същият дух, който лежи в основата на духовната наука, се влива в човешката култура. Можем да го видим да се влива в нея от две посоки. Ето как трябва да разглеждаме живота като цяло.
Проследихме човешката еволюция чак до Атлантида. Нека сега разгледаме още няколко подробности. По онова време хората не са строили къщи, каквито съществуват днес, защото са могли да използват в много по-голяма степен силите, съществуващи в Природата. Скални маси са били оформяни заедно с това, което е съществувало в околната среда, и са представлявали жилища, наподобяващи естествени къщи. Колкото по-назад се връщаме, толкова повече срещаме хора, надарени с ясновидство и притежаващи образно съзнание. В видения, в картини, които са се издигали пред душите им, те са можели да видят чувствата на онези, които са живели около тях. В ранната атлантска епоха дори човешката воля е представяла съвсем различен аспект. Днес можете да протегнете пръста на ръката си чрез волята си и това действие е свързано с вашето мислене. Но в ранната атлантска епоха тялото е било много по-гъвкава маса. Атлантът е можел не само да протегне пръста си, но дори е можел да го направи по-дълъг или по-къс; той е можел лесно да накара ръката си да расте, когато види малко растение, той е можел да го накара да расте чрез усилие на волята си. Той притежаваше някакъв вид магия. Имаше и странна връзка с животинския свят; все още възприемаше нещо, което по-късно вече не можеше да бъде възприето, и упражняваше очарователна власт над животните чрез погледа си.
Ако се върнем още по-назад, ще стигнем до епоха, в която дори Атлантида не е съществувала; хората тогава са живели на континент, наречен „Лемурия“. Той се е простирал на юг от днешна Азия, чак до Африка и Австралия; това е бил континентът, обитаван от нашите предци, когато са били лемурийци. Тялото им е било много по-меко от това на атлантите, а волята им – много по-мощна. Но земята под краката им е била изключително нестабилна; огнени изригвания, вулканични сили непрекъснато са я разтърсвали; древна Лемурия е била един вид огнена

страна. Ако се върнем още по-назад, ще стигнем до време, в което костната система е започнала да се развива от безкостна маса, а след това идва време, в което земята все още не е развила сегашното минерално царство; всичко е било в постоянно състояние на движение и отлив.
Колкото по-назад се връщаме в еволюцията на Земята, толкова по-голяма е степента на топлина, с която се сблъскваме. Стигаме до епоха, в която формите, които сега съставляват нашата твърда земя, са били в течно състояние, като живак или разтопено олово. Твърдото състояние се е развило едва в Лемурия. Все по-гъсти стават мъглите. Това не е било море от мъгла, а гъст океан от гореща пара, съдържащ всякакви разтопени вещества, вихрещи се в него. Предшественикът на човека вече е можел да живее в определени части от тази пара, но, разбира се, е притежавал съвсем различна конституция от сегашния човек. Така достигаме до време, в което човекът е живял в един вид първичен океан, в топла, огнено-водна стихия. Земното ядро е било обгърнато от един вид първичен океан, съдържащ зародишите на всичко, което се е развило по-късно. Това е бил аспектът на Земята непосредствено след излизането на Луната от нея като отделно тяло.
Вече получихме представа за хода на развитието, стигащ до времето, в което Слънцето за първи път се е отделило от Земята и от Луната; и когато Луната се е отделила от Земята, оставяйки я в описаното по-горе състояние.
Утре ще разгледаме отново този процес, който току-що изложих, от два аспекта, а след това ще разгледаме по-нататъшното развитие на човека и земята, стигайки чак до наши дни.

11. Прогресивно развитие чрез различните цикли на културата

Вчера, в описанието на развитието на различните цикли на земното развитие, стигнахме до точка, която ни накара да осъзнаем как трите небесни тела - Слънцето, Луната и Земята, постепенно се отделят едно от друго. Започнахме с разглеждането на това разделяне и спряхме до точката, където Луната се отдели от Земята, но се опитахме да стигнем до същата тази точка, като тръгнем от настоящето и се върнем към Атлантската епоха. Нека сега разгледаме състоянието на Земята по времето на Атлантида. Трябва да се имат предвид дълги, дълги епохи от време, обхващащи милиони години, така че големите промени, които са се случили не само във Вселената, но и на Земята, вече да не ни изненадват.

Нека разгледаме още веднъж Земята след отделянето ѝ от Луната. Тя все още беше обгърната от обем въздух, който обаче представляваше съвсем различен аспект от сегашния въздух. Не бива да мислите, че този въздух вътрешно е приличал на тлееща печка, въпреки че температурата му беше много по-висока, отколкото е сега. По това време много вещества, които сега са твърди, съществуваха в Земята в течно състояние. Въздух, гъсто пропит с газове от най-разнообразни вещества, обгръщаше Земята, атмосфера, която бихме могли да наречем огнен въздух, повторение на предишното лунно състояние. Когато Земята стана независима след отделянето си от сегашната Луна, тя беше обградена от странна атмосфера, която може да се нарече огнен въздух. Благодарение на факта, че Земята се освободи от атмосферата, която си отиде с Луната, същества, които живееха на Земята, успяха да достигнат определени по-високи степени на развитие. В атмосферата на Земята най-напредналите животно-човеци бяха достигнали по-висока степен от тази, която бяха постигнали на Луната, и това бяха същества, които по-късно се развиха в хора. Голям брой от тези животно-човеци останаха на лунната степен. В резултат на това те не само останаха назад, но поради съвършено новите условия, които възникнаха, те потънаха с половин градус под нивото, което бяха достигнали преди това (животно-човеците можеха да живеят само на Луната) и по този начин станаха животни. Животните все още не съществуваха на Луната. Следователно имаме две царства: човешки същества - и царството на животно-човеците, същества, които бяха останали назад и постепенно бяха потънали до нивото на животните.

Същото важи и за растителните животни. Известен брой от тях се бяха развили до по-висок етап, до този на животните; други бяха останали назад и се превърнаха в растения. Царството на растителните минерали също следваше тази линия на развитие: някои станаха тежки минерали, докато други се издигнаха в развитието си до нивото на растенията. Не всичко е възникнало в съответствие с *един* стандарт за мярка, защото животните, които познаваме днес, са възникнали например

отчасти чрез низходящо развитие на хората-животни и отчасти чрез възходящо развитие на растителните животни. В растителното царство също имаме едно до друго растителните минерали във възходящ ход на развитие и растителните животни в низходящ ход. Растенията, които сега съставляват главно приятния растителен килим на нашата земя, са възникнали чрез възходящо развитие на растителните минерали на Луната; това е например случаят с виолетовата . От друга страна, всичко, което ни създава разлагащо впечатление, е в низходящо развитие, докато нашите зелени, листни растения в бъдеще ще достигнат по-високи етапи. Нашите минерали са се развили изцяло на Земята; на Луната не е имало минерали, каквито съществуват днес. Минералното царство е предишното растително-минерално царство, което е потънало на по-ниско ниво и е било вградено в Земята като твърда кора. Когато Земята се е отделила от Луната, веществата, които са останали и които по-късно са се превърнали в
минерали, твърди метали и т.н., са били все още напълно течна маса. Веществата, които по това време вече са достигнали твърдо състояние, са били изхвърлени в космическите пространства, защото ако беше запазила тези вещества, Земята не би могла да се развие по-нататък. Тогава са били добавени първите метали, които са достигнали твърдо състояние. Понякога те са имали най-странни форми! Това, което сега срещате в планините като гранит или гнайс, по това време е показвало съвсем ясно, че е възникнало чрез низходящото развитие на растителни същества, на растения, които са се превърнали в камъни.
От това можете да заключите, че на Слънцето и на Луната минералното царство е било растително царство. Растителното царство не се е развило от минералното царство, а минералите са се развили от растителното царство! Въглищата, които сега се добиват от земята, не са нищо друго освен комплекс от вкаменени растения – растения, които са се разложили и са се превърнали в камъни, така че сега могат да се изкопаят от земята като вкаменени растения. Ако се върнете още по-назад, ще видите, че някога дори най-твърдите камъни са били растения; и че те са възникнали от растенията чрез низходящото развитие на растенията до минералното царство. Ясновидецът вижда това по следния начин: Ако изследвате гнайса, минералогът ще ви каже, че той се състои от фелдшпат, хорнбленда и слюда – но не може да отиде по-далеч. Ясновидецът казва: Фелдшпатът в гнайса се явява на духовното зрение съвсем ясно като вкаменено стъбло и зелени листа на растенията, вкаменеността на онези части, които са ги изградили; докато слюдената основа е свързана с онази част от растенията, която все още се развива и днес като чашелистчета и венчета. Когато един съвременен окултист наблюдава парче гнайс, той ще каже: Това е вкаменено растение и както растенията сега имат листа, цветове и т.н., така и слюдената основа на гнайса се е развила от чашелистчетата и венчелистчетата от древни епохи. По този начин може да се обясни как всеки минерал се е развил от предишни растения. Защото веществата, дошли от древната

Луна, са били растения, които след това са се уплътнили в течната маса на Земята. Точно както човек може да види водата в съд да замръзва в твърд лед, така е възможно да се наблюдава в ранните етапи на развитието на Земята постепенното образуване на твърди маси. Така твърдата земна кора бавно се е развила от течната Земя. Колкото по-нататък се издигаме, толкова по-висши и по-чисти стават съществата, които живеят на Земята, а тези, които не са могли да се издигнат, са се вкаменили. Същото беше както с животните, така и с хората. Човекът достигна етапа, в който може да трансформира тялото си в още по-висока степен.
Лунните хора са се носили и плували в първичен океан; те са били предразположени към това плувно движение. Това може да звучи странно за съвременните хора, но въпреки това е вярно; и нека се каже безрезервно, че не искам да смекчавам някои от тези привидно гротескни описания; защото обикновено хората се смеят на истините, когато бъдат разкрити за първи път. Човекът, който плуваше в този първичен океан, все още нямаше очи и беше надарен със зрение, каквото имаме днес: човекът наистина получи основата на зрението на Сатурн, но в този първичен океан не му беше нужно да вижда; трябваше да се ориентира по други начини. Океанът съдържаше цялата храна, от която се нуждаеше за живота си, а също и животни, някои благосклонно настроени към него; а други не. По това време човекът все още притежаваше орган, който сега съществува в главата, той е с размерите на череша и се нарича епифизна жлеза (в действителност не е жлеза). Някога този орган беше с огромни размери; той позволяваше на човека да се ориентира в океана и стърчеше от главата му като фенер. Човекът се движеше, използвайки този подобен на фенер орган отпред; това беше чувствителен орган, а не орган на зрение. Той го използваше, когато плуваше. По-късно вече не се нуждаеше от него и затова той се сви.
По онова време не е било възможно да се говори за основа на Егото. По отношение на всичко, което човекът е правил, той все още е бил под ръководството на висши духовни сили: можем да го сравним с днешните животни. От духовно-научна гледна точка сега гледаме на животните, като казваме, че човекът се различава от животното по това, че има индивидуална душа; всеки човек има своя собствена душа, свое индивидуално Его. Това не е така при животните; защото цели групи животни имат *една* обща душа. Например, всички животни, принадлежащи към вида лъв, имат *една* душа, която живее в астралния свят. По подобен начин всички животни с тигрова природа имат обща душа. Следователно в случая с животните говорим за *групови души* . Всички коне заедно имат една групова душа; тези коне принадлежат заедно. Точно както отделните пръсти принадлежат на ръката, така и животните принадлежат на своята групова душа. Следователно не можем да говорим за индивидуална отговорност в случая с животните. Само за индивидуалната душа можем да кажем, че тя е добра или зла. По онова време човешките същества са притежавали един вид групова душа, вградена в лоното на

Божеството. Трябва обаче да осъзнаем, че това, което сега живее в нас като наше Аз, вече е съществувало в онези ранни епохи, но не е живяло в човешкото тяло. Произходът на човека трябва да се търси в две течения: това, което е дошло от Луната и е продължило да се развива, е представлявало животно-човека, който е живял на Луната; но това, което сега живее в нас като наша индивидуална душа, е съществувало в онези времена във висшата сфера, под грижите на Божеството – само човешкото тяло е живяло долу в първичния океан. По-късно тялото и душата се обединили; душата слязла и одухотворила тялото, така че човекът станал индивидуална душа.

Представете си съд, съдържащ вода; в него има много, много капки вода, но е невъзможно да се различат. Ако вземете стотици малки гъби и ги потопите във водата, капките, които първоначално се съдържат в обема вода, биха се индивидуализирали. По подобен начин си представете вашата духовност, извисяваща се над първичния океан, и сравнете душата си, почиваща в лоното на Божеството, с капките вода; телата поглъщат душите, точно както малките гъби поглъщат капките вода; душите по този начин стават независими, по същия начин, по който водата се индивидуализира в капки чрез гъбите. Долу имаме първичния океан с плаващите тела, а отгоре са душите. Не можем да опишем това по-добре от това да кажем: „И Духът Божий се носеше (буквално: носеше се) над повърхността на водите“, което означава, че Той е разработил това, което е било отдолу, докато е успяло да поеме капките душа.

Самите тела е трябвало да се реят и да се носят, а за тази цел същества в тях са се нуждаели от специален орган. По онова време човекът не е имал бели дробове, а един вид дихателен мехур; това го е държало на повърхността в океана. Рибите, които са останали на този етап, дори днес имат дихателен мехур, а не бели дробове. Белите дробове са се развивали малко по малко, докато въздухът се е освобождавал от влагата и човекът е можел да се издигне над водата, така че е започнал да диша въздух. Дълъг процес, продължил милиони години, най-накрая е позволил на човека да диша въздуха през белите си дробове. Това е довело до физическата форма, способна да поеме душата. Колкото повече човекът е ставал същество, което диша през белите дробове, толкова повече е ставал способен да поема душата. Не можете да изразите това по-добре от думите: „И Бог вдъхна собствения си дъх в ноздрите на човека и той стана индивидуална душа.“ В същото време това е позволило на човека да развие нещо, което не е притежавал преди; той е станал способен да образува червена кръв. Преди това време всички човешки същества са имали конституция, която им е давала същата температура като околната им среда; Ако са били заобиколени от по-висока температура, те са били адаптирани към нея. Червената кръв не е съществувала по това време и животните над стадия на земноводните са човешки тела, които са останали на много по-късен етап от развитието си. След епохата, в която човекът е започнал да развива червена

кръв, животните също са започнали да се развиват в топлокръвни същества. Точно както растението не може да се развие от камък, а камъните са се развили от растенията, така и животното се е развило от човека. Всяко същество на по-нисък етап се е развило от същества, които някога са били на по-високи етапи, това е теорията на еволюцията. Човекът първо е трябвало да се превърне в същество с червена кръв и след това е могъл да остави след себе си животните. Можете буквално да видите при животните етапите, останали в развитието на човека. Във всяко животно човек възприема повече или по-малко част от себе си, която е оставил след себе си. Парацелз е изразил това толкова прекрасно с думите: Когато се огледаме по света, виждаме сякаш буквите на азбуката; само в човека тези букви се обединяват и образуват дума. Следователно, смисълът на това, което се разпростира в човешката среда, трябва да се види в самия човек. Тогава трябва да имате предвид следното: Един привидно незначителен процес (но в светлината на духовната наука това е изключително важен процес) се е състоял по това време: той е започнал още в ранните етапи на отделянето на Земята от Луната, когато Земята все още е била свързана с Луната, и се е състоял в известно сътрудничество между Марс и Земята. През цялата първа половина от развитието на Земята силите на Марс са се вливали в Земята, така че тази първа половина всъщност е обозначена като състоянието на Земята на Марс. *Желязо*е свързано с това преминаване през Марс и тогава желязото започва да играе съвсем нова роля в земния процес на еволюция.

Желязото играе далеч по-повърхностна роля в растенията, но можете да видите как нещата са свързани: космически, Земята е преминала през Марс и Марс ѝ е дал желязо; след това желязото е било стимулирано да упражнява функциите, които сега притежава, и желязото се е появило в кръвта. Агресивната страна на човешката природа, тази, която превръща човека във воин тук, на земята, е свързана с желязото в кръвта. Гръцкият мит е знаел това, защото е определял Марс като Бог на войната.

По този начин човешкото тяло стана способно да приема Егото; защото без червена, топла кръв тялото не може да бъде носител на Него. Това е много важно. Белодробното дишане е първото условие за образуването на топла, червена кръв. Необходимите процеси след това възникнаха на земята и се въплътиха с кръвта. Малко по малко човекът се разви, така че да се превърне в червенокръвно същество, дишащо през белите дробове, и след това остави зад гърба си другите същества, нисшите топлокръвни животни. В окултизма животните не само се диференцират по обичайния начин, но се посочва и друго разграничение. Разграничаваме „животните, които звучат навътре“, тези, които могат да изразяват собствената си болка и удоволствие чрез звуци, от „животните, които не звучат“. Ако се спуснете до нисшите животни, все още може да чуете звуци, но те са чисто външни, произведени от триене на определени части на тялото или от климатични

влияния; това са звуци, произведени от външни причини. Само животните, които се разклониха, когато човекът се разви в топлокръвно същество, бяха способни да изразяват болка или удоволствие чрез звуци, идващи отвътре. Това е времето, когато ларинксът на човека се е превърнал в орган на звука. Фактът, че отвън течната земна субстанция се е превърнала в кора, е породил вътрешен процес в човешкото същество; успоредно с външния процес на втвърдяване, в човека се е развил костен и хрущялен скелет от меките части на тялото му. Същества със скелет не са съществували преди това време. Минералите отвън са еквивалент на костите. Земята е увековечила тази епоха в скалните маси, а човекът - в скелета си. След това човекът постепенно се е превърнал в изправено ходещо същество, като по този начин е преминал от предишното си хоризонтално положение във вертикално. Той се е обърнал, така че предните му крайници са се превърнали в органи за работа, а другите му крайници са били използвани за ходене. Има връзка във всичко това, защото никое същество без звукопроизвеждащ ларинкс и изправен ход не може да бъде Аз-същество.
Животните са били предразположени към това, но са дегенерирали. Следователно те не са могли да се трансформират в същества, надарени с реч, защото речта е свързана с ларинкс, разположен в изправено тяло. Можем да заключим това от един примитивен факт. Много кучета несъмнено са по-умни от папагалите, но папагалът се учи повече, защото ларинксът му е в по-вертикално положение. Папагалите и скорците се научават малко да говорят, защото ларинксът им е разположен вертикално.
Това ви показва, че Земята и човекът напредват към все нови етапи на развитие. Атмосферата също се промени: разви се състояние, при което Земята беше обгърната от мъглив, мъглив въздух. Това се случи по времето, когато лемурийците видяха как континентът им се разпада, така че се скитаха към Атлантида и станаха атланти. По време на тази фаза на еволюцията, в която човекът придоби първите елементи на речта, които, разбира се, бяха звуци, изразяващи просто чувства, душата се появяваше все повече и повече. По същество атлантът имаше притъпен вид ясновидство. Когато излезе от подземния океан, очите му се развиха до степен, която му позволи да участва в светлината, излъчвана от слънцето през масите от мъгла. Физически, силата на зрението и възприятието му се развиваше все повече и повече, но той постепенно загуби старото си ясновидство. Най-напредналата раса на атлантите се разви в определен регион на земната повърхност през последната третина на Атлантската ера, което беше значителен край на фазата на еволюцията. Предвид съществуващите условия, атлантите, които пътували повече на запад, станали вътрешно неутрални, студени и безразлични, и по-късно се развили в медно оцветеното население на Америка. Другите, които пътували по-на юг, се превърнали в чернокожо негърско население, а тези, които се обърнали на изток, по-късно се превърнали в жълто малайско население. Тези популации се

концентрирали в най-неблагоприятните места, което възпрепятствало по-нататъшното им развитие. Но народите, които живели в регион, сега зает от Ирландия, и по-на запад, в страна, сега покрита от океана, достигнали най-високата степен на развитие. Смесите от не- и студени течения, които съществували там, позволили на човешкото тяло да се развива по най-добрия и най-бърз начин. От все още магическата воля на онези епохи се развило ясно изразено его-чувство, първа основа на такова чувство. Тогава човекът за първи път се научил да казва „аз“. Тогава човешките същества научили и първите основи на броенето и аритметиката и развили първата способност да формират преценки и да комбинират мисли. Сред тях винаги е имало Същества, които са се развили по-далеч, които са били водачи на човечеството и чиято връзка с човека е била тази на Същества, принадлежащи към по-висш свят. Тези Същества са станали учители и водачи на хората и именно те са ги подтикнали да мигрират на Изток. От мястото, което се е намирало в съседство с днешна Ирландия, някои народи вече са мигрирали на Изток, заселвайки се чак в Азия. Сега най-високоразвитите маси от народи започват да мигрират на Изток и навсякъде по пътя си образуват колонии, като най-мощната от тези колонии, с най-високоразвита култура, е съществувала в съседство с днешната пустиня Гоби. По-късно оттам определен брой народи пътуват до много части на света: една група отива в днешна Индия; където среща местна жълто-кафява раса, с която се обединяват частично.

Именно след атлантския потоп тази колония пътува на юг и основава първата култура на следатлантската епоха, първата култура на нашата епоха. Най-напредналите учители, които са тръгнали с тази колония, първите велики учители на древна Индия, се наричат древноиндийски Риши. Днешните индуси са потомци на това древно население, но ако искаме да открием следи от тази култура, трябва да се върнем далеч назад във времена, които не са известни на историята; Ведите например вече принадлежат към по-късна епоха, защото нищо не е записано в онези ранни дни. Древният индуски народ представлява първата културна група след атлантската епоха и следователно те най-много приличат на атлантите. Атлантът е бил един вид мечтател; съзнанието му е било притъпено, той не е имал никаква способност за преценка и самосъзнание и като мечтател се е скитал полусъзнателно. Древните индуси са първите, които преодоляват това състояние, но все още са били частично вкоренени в него. Древният индус копнеел да изпита духовния свят на отминали времена и копнеел за ясновидството, което атлантите все още притежавали. В древна Индия ранното обучение по йога все още се състояло от един вид притъпяване на човешкото съзнание, което прехвърляло човека обратно във времената, когато той все още можел да възприема в обкръжението си духовни същества. Индусът копнеел за това ясновидство на древна Атлантида и в обучението по йога Ришите го научили на методите за постигане на ясновидство, макар че тези методи следвали друга линия на развитие.

Атлантът не притежавал никаква сила на преценка, докато в Индия силата на преценка вече се била пробудила; но хората обичали, така да се каже, това, което вече били преодолели, и знаели как да го извикат отново, като притъпявали съзнанието си и като си припомняли това, което били видели в по-ранни епохи. Културата на древна Индия запазила това чрез своите най-висши представители. Индусът не се стремял да обогати съзнанието си, а го приглушавал до сънливо състояние и това обяснява пасивността на индуския характер. Би било голям недостатък, дори вредно, ако съвременната култура се наложи в по-голяма степен в живота на Индия.
През първите епохи човешките същества не са възприемали минералите; и това, което атлантът е виждал най-малко ясно, е било минералното царство. Чрез виденията си, за него е съществувал духовният свят и този свят е живеел във всичко. Той е възприемал човека, обграден от цветове – от сучувствени цветове, ако му харесват. Това е светът, който индусът се е опитвал да извика отново. Но човешкият прогрес изисква човекът все повече да влиза във връзка с това, което съществува на земята в света на материята. Атлантите не са се нуждаели от никакви инструменти; те са се ориентирали чрез ясновидството си и не са отдавали никакво значение на физическите инструменти. Индусът е следвал атланта в това и следователно е гледал на физическия свят като на Мая, като на вид илюзия и лъжа. Той не се е интересувал от света, който е достъпен за обикновените сетива. Той е молил съноподобния свят на Духа да се издигне пред него.
Преходът от тази индийска култура към следващата културна епоха, т.е. персийската, предшестваща времето на Заратустра, се състоял във факта, че човечеството се научило да цени външната реалност. Втора колония излязла от пустинята Гоби и основала царство в Мала Азия, съществувало в далечни времена и дало началото на царството на Заратустра. Персиецът започнал да осъзнава съществуването на свят, в който трябвало да бъде активен. Божествената същност му се явявала като нещо, което трябвало да преодолее, с което трябвало да премери силата си. От духовния свят той черпил силите, от които се нуждаел, за да работи в този свят. Светът му се явявал като нещо тъмно, което трябвало да бъде преобразено с помощта на добрите сили. Индуистът установил наука, отнасяща се изключително до духовния свят, която не му казвала нищо за външната реалност. Но за персиеца тази външна реалност представяла друг аспект, тя била нещо, което трябвало постоянно да бъде преобразявано чрез собствената му работа.
Третата колония, която излязла от пустинята Гоби, отишла по-на запад в Мала Азия и основала халдейско-вавилонско-египетския културен цикъл. В допълнение към по-ранната наука за Духа, тези народи притежавали и наука за физическия свят. В Египет възникнали астрология и геометрия, които научили египтяните как да обработват земята и да я обработват. Науката се разпростирала до сфери, които индусите все още смятали за свят на илюзията. Сега този свят на илюзията се

превърнал в свят, призоваващ за най-остра мисъл, за начин на мислене, свързан с физическите неща. Когато индусът се потапял в звездния свят, този свят за него бил само израз на Божеството. Но халдеецът обичал физическия свят; за него той бил част от Божеството, в която той прониквал и се потапял. Тази дейност, водеща го от божественото към физическия свят, ни се явява във вавилоно-асирийската култура. Вече сме достигнали точка, водеща ни към четвъртия културен цикъл, който обозначаваме като гръко-латинска култура. Човешкото същество вече е включено във външното възприятие. Египтянинът е знаел, че светът не е хаос, а че е изпълнен със смисъл и че е бил изграждан през неизмерими еони от време. Сфинксът и пирамидата са изразявали велики космически мисли. Древният египтянин е скрил знанията си за тези истини в образи: той е създал сфинкса, който е изправен пред нас като загадка на самата еволюция: развитието на висшата същност на човека от по-ранни животински състояния. Това е мъдростта, която египтянинът е изрекъл на света по свой собствен начин. В древен Египет можете да намерите изчисления и измервания, които са били извлечени директно от небето. Градовете са били построени по такъв начин, че египтянинът е изразявал в тези конструкции свещен ред от закони и се е стремял да изрази в образи космическите закони, които управляват вселената. Това все още не включваше индивидуалната човешка същност, която едва започва да се разгръща в гръцкото изкуство и която ни показва, че човекът вече приема собственото си същество като непосредствена реалност и се стреми да го създаде като образ в пространството.
Човекът все повече се запознавал със света, който индусите наричали Мая. Той започнал да се изправя срещу собственото си „аз“. В света, който в древна Индия се смятал за илюзия, гъркът създал свят от реалности и осъзнал, че трябва да го създаде без помощта на боговете; все повече се обединявал с външната реалност и със собствените си сили пронизал външната реалност с божествена същност. Ако изучите гръцкия „полис“, няма да намерите в него никаква следа от юриспруденция. Човекът е трябвало да установи това през римската епоха като „римско право“, което е регулирало частните социални отношения на хората, като римски граждани. По този начин човекът придобиваше все по-дълбоко познание за това, което се случва в света на външната реалност.
Петият цикъл на културата е този, в който живеем сега, с нашата материалистична цивилизация. Това е времето, в което човекът се е спуснал най-дълбоко във външния свят. Сравнете нашата епоха с предходните: ние знаем, разбира се, как да прилагаме силите на духовния свят към нашата физическа среда – ние внасяме духовния свят в нея. Но в светлината на духовната наука това представя странни аспекти. Помислете за времето, когато човекът все още е произвеждал брашното си, като е мелил зърно между два камъка – той не е прилагал много духовна сила, за да направи това. В древен Египет и Халдея той все още се е потапял в мъдростта на небето; той все още е научавал много за духовното значение на самата земя и на

звездното небе. Гъркът все още е поставял в света на физическата реалност идеализираната човешка форма.
Какъв е аспектът на нашето време? Огромно количество духовна сила се използва за създаването на съвременната естествена наука с нейните технически средства. Колко голяма е разликата между получаването на храна по примитивни начини и получаването ѝ от Америка с помощта на телефон, двигатели и т.н.! И все пак тези сложни технически средства се използват за задоволяване на същите нужди, които изпитват и животните, и които животните са в състояние да задоволят по примитивни начини! Опитайте се да проучите колко от съвременните изобретения наистина служат на духовния живот и колко духовна сила се използва за насърчаване на материалния живот! Какво огромно количество духовна сила трябва да развият човешките същества в днешно време, за да задоволят материалните нужди! Няма голяма разлика дали животното задоволява глада си чрез паша или човекът си набавя храна от Америка или Австралия по всякакви начини. Това не е негативна критика, защото това трябваше да се случи. Човекът трябваше да се потопи във физическия свят. Индусът все още го е гледал като на илюзия, но съвременният човек смята физическия свят за единствената реалност. Достигнахме най-дълбоката точка в нашето спускане и това направи възможен най-големият напредък на физически план: Това спускане обаче не бива да бъде напразно, дори от духовна гледна точка!
Сега се е появил нов елемент, елемент, който е бил внедрен в света през първата третина на следатлантската епоха: това е възходът на християнството, най-значителното влияние в цялото развитие на Земята. В светлината на окултизма всичко, което се е случило, е само подготовка за християнството. Буда, Хермес и т.н. пророчески сочеха към християнството, защото християнството трябва да издигне човека от най-дълбокото му заплитане с материята. И то ще издигне човека от това заплитане. Издигането на човека от материята започва отново. Задачата на духовната наука е да помогне в това издигане в духовния свят.
Следващата епоха на нашата следатлантска култура ще донесе още повече изобретения и открития; но човекът все повече ще възприема просто букви във физическия свят. Истинското християнство ще говори за външния свят като за кондензиран Дух и Духът отново ще възникне от материята. Тогава вече няма да казваме, че външният свят е илюзия, защото ще го разпознаем напълно и няма да загубим нищо, и въпреки това ще се издигнем до по-висш духовен свят. Християнството ще допринесе най-много за този ход на развитие. През шестата епоха големи маси от хора ще бъдат дълбоко развълнувани и обзети от истини, които сега са разкрити на малцина, и това ще даде на човечеството прозрение за духовния свят. Това, което сега съществува като мисъл, в бъдеще ще бъде реална сила. Много хора ще имат тази сила на мисълта през шестата културна епоха. Теософското християнство на днешния ден ще се разпространи сред големи маси

от хора. Тези мисли ще стават все по-силни и ще имат творческо влияние върху човешката форма. Някога човешкото тяло е имало съвсем различен аспект от този, който има днес; Наистина, ако ви опиша това човешко тяло от древни времена, ще бъдете много изненадани. Тъй като то е било все още меко, Егото е можело да упражнява много по-голямо влияние върху него. Съвременният човек е запазил само незначителна част от психическото влияние на волята върху тялото си, например, когато ви обземе внезапен страх, вие пребледнявате, защото вътрешното душевно състояние прониква чак до кръвта и тенът ви се променя. Но други телесни състояния могат да ви покажат колко малко сме способни сега да контролираме тялото си. С постепенното изкачване в духовния свят това ще се промени; тялото на човека ще става все по-меко и по-меко и той отново ще може да влияе на мислите, които сега все още съществуват толкова оскъдно, постепенно ще стават по-силни; тези мисли тогава ще могат да трансформират дори тялото. Човекът ще може да оформя собственото си тяло - но това ще се случи едва в много далечно бъдеще. Сексът се е появил у човека едва през Лемурийската епоха; преди това време той е бил бисексуален, едновременно мъжки и женски. С включването на Егото, човешкото същество е било разделено на два пола. Ще се научим да разбираме това по-добре, когато разгледаме по-отблизо развитието на човешката кръв. Това ще ни доведе до проблема с разделението на половете, а също и до факта, че съществуващото сега разделение на половете отново ще изчезне.
Така ние гледаме към едно бъдеще, в което човешкото същество ще упражнява съвсем различно влияние върху тялото си.
Какво е например това, което ни кара да се изчервим от срам? Какво е то? Последен остатък от влиянието, което човекът някога е упражнявал върху тялото си. Човекът все повече ще може да работи съзнателно в тялото си и тогава ще дойде времето, когато ще може да трансформира мускула на сърцето си в такъв, който му се подчинява. Науката описва сърцето като просто физически апарат: като помпа. Но кръвта не тече през тялото само защото сърцето изпомпва кръвта през него; всичко, което съставлява кръвта, зависи от душата; кръвта пулсира повече или по-бавно според нашите чувства и именно кръвта произвежда движението на сърцето. Но в бъдеще човекът ще има съзнателно влияние върху сърцето; следователно сърцето е орган, който сега е в началото на своето развитие. Сърцето е мускул с духовно развитие, орган, чрез който човекът ще може да се изразява, докато се развива към по-висок етап, като по този начин упражнява творческо влияние върху цялото си тяло.
Сърцето е едва в началото на своето развитие и поради тази причина е кръстосан път към материалистическата наука. Материалистическата наука ви казва: всички мускули, чрез които се движите, са образувани от напречни ленти, но всички мускули, които се движат автоматично, се състоят от надлъжни ленти. Сърцето обаче

е особен орган, който обърква всяко изчисление! То е автоматичен мускул, но въпреки това има, дори и днес, напречни влакна.
Утре ще ви покажа как някои неща могат да бъдат обяснени в светлината на духовната наука.
По този начин духовната наука хвърля светлина върху това, което ни заобикаля. Ще изкупим всичко, което се е превърнало в материя, от сегашното му закоравяло състояние. Ето как мисълта за изкупление може да бъде схваната в най-дълбоката си същност! Човекът се е развил до все по-висок етап, оставяйки след себе си определени царства в хода на това развитие. Той ще стане могъщ и ще изкупи това, което е оставил след себе си; той ще помогне за изкуплението на земята! Но ако иска да изкупи земята, той не трябва да я презира, а да се обедини с нея.

12. Етапите на християнското посвещение

Вчера се опитахме да проследим еволюцията на човечеството във Вселената, а също и на Земята. Днес ще добавя само няколко обяснения към това, за да премина към това, което духовната наука може да каже относно значението на християнството, а също и относно християнското посвещение. Но за начало, моля, обърнете поглед още веднъж към въпроса за човешкото развитие.

Казахме, че когато Земята се е отделила от днешната Луна, тя е била обградена от един вид първичен океан и обяснихме как тогава човешкото същество се е съединило със своята душевно-духовна част. След това проследихме този път на развитие до настоящето време, което характеризирахме като времето на най-дълбокото спускане на човека в материята чрез духа. Признахме, че отново трябва да настъпи издигане, одухотворяване, и говорихме също за мисията на Теософията, или Духовната наука, по отношение на този път на развитие.

Вече посочихме, че разделянето на два пола се е случило в древна Лемурия. Низшите същества на Луната вече са били разделени на два пола, но човешкото същество, което живее във всеки един от вас, е било разделено на два пола едва по това време, когато е влязло в телесната си форма. Трябва да мислим за тези допотопни времена на човешката еволюция; преди разделянето на човечеството на два пола, мъжки и женски, по такъв начин, че това, което ние наричаме пол, все още не е съществувало или поне е съществувало в съвсем различна форма. Сега много зависи от това да схванем голямото значение на факта, обяснен току-що, за целия ход на човешката еволюция.

Ако това разделение на два пола не се беше случило, ако човечеството не беше завършило своя път на развитие чрез това сътрудничество на мъжкия и женския принцип, човешкото същество щеше да има съвсем различна форма. Индивидуалният елемент в човека произлиза от влиянието на мъжкия принцип. Вчера ви обясних разликата между групова душа и индивидуална душа. Това е съвсем различно при животните. Животното има два пола дори на астралния план. Но човешките същества не са имали тези два пола на астралния план, преди да се спуснат като капки в индивидуализираните човешки тела, или все още не са преминали, както може да се каже, през „падението в пола“. Ако безполовостта на човека беше продължила във физическия свят, заместваики двата пола, човекът не би могъл да се превърне в индивидуално същество. Истинският смисъл на човешкото развитие е, че човекът трябва да става все по-индивидуализиран.

Ако още веднъж разгледаме епохите, които ви описах вчера, ще видите колко много човешките същества си приличат помежду си по отношение на външната си форма. Сътрудничеството между двата пола е довело до индивидуални различия; те са ставали все по-изразени с напредването на човека в бъдещето. Без разделението на полове поколенията винаги биха си приличали. Трябва наистина да кажем, че

фактът, че човекът става самостоятелно същество, зависи от разделението на два пола.
В онова отдалечено време, далеч назад в Атлантската епоха, но дори и в следатлантската епоха, ще откриете, че законът за „брак между близки роднини“ преобладава и че той само постепенно се заменя от закона за „брак между нероднини“. В отдалечени епохи хората са се женили в рамките на тясно свързани групи, в рамките на малки племена. Във всеки народ ще откриете, че някога се е смятало за необичайно и погрешно да се ожениш за някой, който принадлежи към друго собствено племе, и това навсякъде се е смятало за изключително събитие. Колкото по-назад в миналото се връщаме, толкова повече откриваме, че е било смятано за етичен закон хората да се женят в рамките на собственото си племе; така кръвта се смесвала само с кръвта на роднини. Можем да обясним този процес най-добре, като започнем от сравнение, което удря право в целта, докато всички други сравнения са слаби. Нека ви разкажа една кратка история във връзка с това. Познавате Анценгрубер и Розегер. Розегер е писател, който е описал своите селски герои с голяма преданост. Анценгрубер също познава добре темата си. В драмата си „Der Meineidbauer“ („Кривоклетващият земеделец“) земеделецът и селяните, които той изобразява, наистина живеят. Знаем колко пластични са тези герои в „Maineidbauer“, в неговата „Свещеник от Кирхфелд“ и в други пиеси. Розегер и Анценгрубер един ден отишли на разходка заедно и Розегер казал: „Знам, че наистина никога не гледаш земеделци; може би би могъл да ги опишеш по-добре, ако отидеш да ги видиш в селото.“ Анценгрубер отговорил: „Ако направя това, вероятно щях да бъда напълно объркан. Никога не съм се научил да опознавам селяните по-отблизо, но мога да ги опиша, защото баща ми, дядо ми и всичките ми предци са били земеделци и все още нося тази земеделска кръв във вените си. Създавам героите си чрез земеделската кръв в мен и не се занимавам с останалото!“
Това е интересен факт и показва какво трябва да имаме предвид. Където кръвта не се смесва, както е в случая със старите племенни общности или в случая със семейство Анценгрубер, откриваме такъв забележителен персонаж като писателя Анценгрубер в последното му въплъщение. Той е наследил пластичната сила и е знаел как да я оцени; тази пластична сила е преминавала през кръвта на поколенията. Това наистина се случва там, където кръвта се смесва само с кръвта на роднини. Ако кръвта се смеси с чужда кръв, това угаси пластичните сили на душата. Ако Анценгрубер се беше оженил, ако се беше оженил за някого, принадлежащ към различна социална класа, децата му вече нямаше да имат тази пластична сила.
В случая с почти всяка нация, която все още съществува и днес, можем да наблюдаваме това явление в началото; браковете в малки кръгове от кръвни роднини винаги са били свързани с изключителна сила на паметта. Те били свързани с неясно, неясно ясновидство - хората можели да си спомнят какво са

преживели от раждането си и гледали на тези преживявания като на нещо, свързано с тяхната личност. Преди тези бракове между близки роднини да бъдат заменени от бракове с хора, които не са роднини, хората буквално можели да си спомнят преживяванията на своите дядовци и дори на далечни предци; те казвали „аз“ и преминавали през преживяванията на своите дядовци, прадядовци и прадеди. Колкото по-назад се връщаме, толкова повече откриваме сила на паметта, която се простира далеч назад в линията на поколенията.
Интересно е да се види, че тези хора: не са чувствали, че са индивидуални егота, когато са казвали „аз“, техният дядо е бил включен в това и са носели неговото име, име, което е обхващало всичко. Точно както сега приемате име, свързващо го с отделен човек; така и тези народи са приели име, простиращо се далеч назад във вековете, защото раждането не е прекъсвало нишката на паметта. Отделното човешко същество е нямало име, защото раждането не е било специално събитие. Всички хора са имали *едно* име, стига нишката на паметта да е оставала непрекъсната. В Библията имате документ, отнасящ се до това даване на имена: всички дискусии за имената на патриарсите са просто богословски дискусии! Адам е бил Адам и е остарял толкова, защото силата на паметта е била запазена в продължение на векове, а индивидът, произлязъл от Адам, е чувствал, че неговото Его е едно с това на неговия прародител. Кръвта, която по този начин е текла през вековете, създавайки такава памет, е била наречена „ *Адам* “. Докато паметта е траяла в редицата на поколенията и преживяванията на предците са можели да се помнят като свои собствени, човек е казвал: „Адам все още е жив. Хората изобщо не са се преживявали като индивидуални физически личности, а са се отъждествявали с това, което е съществувало духовно и което ги е обединявало.“
След това браковете между хора, които не са роднини, ставали все по-чести. Смесването на кръв постепенно убивало силата на паметта, която някога се простирала отвъд отделния човек. Ограничаването на паметта е резултат от тези бракове между хора, които не са роднини. В хода на човешката еволюция отделният човек постепенно израства от своето племе. Общата кръв, която течела през племената, съдържала и общия израз за тази кръв: любов. Тези, които били кръвни роднини, се обичали. Но тази любов, която можем да обозначим като първична любов, свързана с кръвта и водеща до развитието на семейства, постепенно изчезвала с течение на времето. Любовта на миналото се различавала много от любовта, която свети към нас като любов на бъдещите времена. През атлантската епоха тази любов, царуваща чрез кръвта, преобладавала; хората, които имали една и съща кръв във вените си, се обичали. Но това постепенно изчезвало; поотделно човешките същества постепенно се еманципирали от по-тесните семейни връзки.
Тази първична любов, която е възникнала, когато душите са започнали да се спускат във физически тела, ни представя по този начин в низходящ ход на развитие; тази

любов е влязла в човешките същества в момента, който Библията описва с думите: „И Бог вдъхна в ноздрите на човека дихание на живота и той стана жива душа.“ Но нещо друго е възникнало по това време. Човекът е станал жива душа и следователно същество, което диша през дробовете си. Въздухът, който е вдишвал по този начин, е произвел неговата червена кръв. Его-природата се е изразявала в червената кръв. Докато кръвта е била общ елемент, споделян от мнозина, Егото също е било общо Его. Виждаме това при евреите, където цял народ е бил управляван от групова душа. Но човешките същества постепенно са се развивали и са се еманципирали от кръвта на своите роднини. Когато първата глътка въздух е влязла в човешкото същество, тя е образувала първата основа на неговата кръв. Но са минали дълги епохи от време, преди човечеството да достигне степента на зрялост, която му позволява да повлияе на кръвта, така че първичната любов да може да бъде заменена от любов към човечеството като цяло. Представете си хода на човешкото развитие, както е описан току-що: Първичната любов постепенно би изчезнала; любовта между роднините, любовта на майката към детето ѝ и т.н. би трябвало да намалее; кръвта няма силата да обгърне цялото човечество с връзка на любов, така че силата на Егото, силата на егоизма да нараства все повече... Следователно трябваше да се случи събитие, което да замени първичната любов с друг вид любов, призовавайки към живот духовна любов, и това събитие е християнството. Появата на християнството предотврати това, което иначе би се случило: разпадането на цялото човечество на отделни човешки атоми. Човешките същества наистина трябва да стават все по-независими, защото това се крие в развитието на тяхната кръв, но това, което е било разделено естествено, трябва отново да бъде водено духовно заедно, чрез нова сила, която е способна да упражнява влиянието си без любовта, свързана с кръвта: Тази нова сила е християнството. Мистерията на Голгота по този начин придобива фундаментално значение за цялата еволюция на човечеството. Ако разберем това, разбираме и значението на думите: Кръвта Христова. Това не е нещо, което може да се преживее или изследва външно, а нещо, което трябва да се разглежда като мистичен факт. Затова нарочно озаглавих книгата си „Християнството като мистичен факт“, а не „Мистицизмът на християнството“!

За да разберем природата на Христос Иисус на земята, за да разберем това фундаментално значение на християнството, трябва да изучим подготвителните етапи, които са довели до християнството. Защото те са съществували още в древността. Можете наистина да видите как един ранен християнин е възприемал това, като вземете пасаж от писанията на Свети Августин: „Това, което сега наричаме религия, винаги е било истинската религия, с изключение на това, че това, което някога е съставлявало истинската религия, сега се нарича християнска религия.“ Свети Августин все още е знаел, че християнството има основа: тази, която

някога е живяла в древните Мистерии. Същите тези Мистерии сега ще бъдат разкрити чрез теософското движение. Нека го характеризирам с няколко думи. Имаше училища, които бяха едновременно църкви и центрове на изкуството; начело на тези училища стояха водачите на човечеството, тези, които бяха напреднали най-много в човешкото развитие. В тези училища бяха приемани хора, считани за годни за обучение, което им позволяваше да придобият самостоятелна представа за духовния свят, който ги заобикаляше. Те бяха внимателно подготвени; първо трябваше да научат фактите на духовния свят теоретично, горе-долу по същия начин, по който сега ние изучаваме тези факти чрез духовната наука. След това те достигаха все по-високи нива. Теорията се променяше в практика, екзотеричното в езотерични истини. Те получаваха живо обучение по всеки предмет. Строги правила управляваха живота на ученика, така че той да може постепенно да се издигне до съзерцанието на духовния свят. Ученикът първо се учеше да познава фактите и законите на духовния свят, а след това трябваше да развие чрез упражнения органите, които му позволяваха да гледа в духовния свят. Нека сега ви опиша последния акт. Трябва да имате предвид, че сънят на човека се състои във факта, че астралното му тяло излиза от етерното и физическото му тяло, докато смъртта се състои във факта, че физическото тяло остава само, защото етерното и астралното тяло са го напуснали. Сега водачът на Мистериите, йерофантът, чрез методи, които е прилагал, подготвил човешкото същество по такъв начин, че физическото му тяло лежало три дни и половина като мъртво, докато етерното тяло и другите членове били отвън. Това не бил сън, нито смърт, а трето състояние. Всичко било подготвено по такъв начин, че през тези три дни и половина човешкото същество да може да пътува във висшите светове, чрез ръководството на йерофанта, който го е посветил, сега той се научил да знае нещата, които бяха описани в предишните ми лекции. Той се научил да знае това по директен начин, чрез собственото си виждане; след тези три дни и половина той бил новороден. Когато се върнал, той можел да си спомни всичко, което е преживял в духовните светове; Сега той беше жив свидетел на съществуването на тези светове. Думите му придобиха различен звук от този, който имаха преди, той стана „Блажен“ и думите можеха да се отнесат към него: „Блажени са онези, които виждат“.
Когато се върнал, му дали ново име; той оставил настрана старото си име и като посветен продължил да използва новото си име. Странен феномен възникнал, когато слязъл от духовните светове и отново завладял физическото си тяло, когато отново започнал да живее във физическите светове. В случая на всеки посветен – това бил закон – думи се издигали от устните му, които могли да се преведат като: „Боже мой, Боже мой, как си ме прославил!“ Това можело да почувства човек, достигнал този етап. Той можел да каже за себе си: „Всичко, което все още съществувало под формата на първична любов, всичко, което трябвало да бъде вложено в човека чрез кръвта, трябва да бъде заменено в мен от любов, която не

познава разлика между майка, брат, сестра и други човешки същества“. Духовно той изоставил родителите, жена си, децата, брат и сестра си и станал последовател на Духа. И хората казвали за него, че Христос е оживял в него.
Всичко това се е случило в скритото на Мистериите. Тези мъже са били свидетели на духовния свят и са били също така пророци, защото са сочили към предстоящо събитие. Това събитие не е нищо друго освен Мистерията на Голгота. Това, което се е случило с отделните човешки същества в школите на Мистериите, се е случило на физически план в Палестина само веднъж, за целия свят. Ако сега можехте да изучите инструкциите, дадени на старите посветени, щяхте да откриете, че те са завършили с това преживяване, продължило три дни и половина; но никога преди това това преживяване не е било разигравано на физически план! Нова епоха започна с Мистерията на Голгота. Следователно можете да кажете: Всички посвещения са били пророчески известия за това, което се е случило в Мистерията на Голгота; това събитие е могло да се случи само защото една индивидуалност, толкова обхващаща, колкото Владетеля на Слънчевите Духове, е била въплътена в тялото на Исус от Назарет. Това, което се е случило на планината Голгота, не е могло да бъде изпълнено от никое човешко Его; такова, каквото го имаме. Подобно деяние изискваше Его, което вече беше достигнало висок етап на развитие на Слънцето.
По този начин ние сме способни да схванем Божествената човечност на Христос Иисус, която съвременните хора толкова лесно отхвърлят, защото не могат да проникнат в дълбините на духовния свят. Ако разгледаме нещата в истинска светлина, можем да осъзнаем, че на Голгота се е случило събитие, чието значение далеч надхвърля това на всяко друго събитие.
Сред съвременните хора единствено Рихард Вагнер е имал представа за значението на кръвта. Вече ви обясних, че жлезистите процеси на човека са израз на етерното тяло; нервните му процеси са израз на астралното тяло, а кръвта е израз на Егото. Показах ви, че ако Христос не се беше появил, развитието на кръвта би довело до по-голяма форма на егоизъм; Егото би увеличило все повече и повече егоизма и самочувствието на човека. Ненужната кръв, излишната кръв на човека, трябваше да изтече, трябваше да бъде пожертвана, за да не се изгуби човечеството напълно в егоизъм. Истинският мистик вижда в кръвта, която изтича от раните на Спасителя, излишната кръв, която трябваше да изтече, за да може душевно-духовната братска любов да обхване цялото човечество. Така гледа духовният учен на кръвта, която се стича от Кръста; кръвта, която трябваше да бъде отнета от човечеството, за да може човекът да се издигне над материалните неща. Любовта, която беше свързана чрез кръвни връзки, беше заменена от любов, която ще се развие напълно в бъдеще; от любов, преминаваща от едно човешко същество към друго. Само в тази светлина е възможно да се разберат думите на Христос Иисус: „Който не остави баща си, майка си, брат си, сестра си, жена си и дете, не може да

стане Мой ученик.“ Тези думи могат да бъдат схванати само ако имаме предвид, че събитието на Голгота е победило всичко, което някога е трябвало да бъде укрепено чрез родствената кръв, чрез любовта на родниите. Този, който замени тази любов с новата, душевно-духовна любов, би могъл да каже, че старата форма на любов трябваше да бъде изоставена. Ето как са свързани нещата.
Появата на самия Христос Иисус е дълбок мистичен факт и може да бъде разбран само ако не прилагаме към него стандартите на естествената наука. Тези, които прилагат естественонаучни стандарти към появата на Христос Иисус, приличат на хора, които виждат сълза и я съдят според закона на гравитацията, отказвайки да видят в нея израз на душата.
Такива неща могат да бъдат разбрани само с помощта на духовната наука. Появата на Христос Исус на земята се различава от тази на всички други основатели на религии. Това, което другите дадоха, беше учение. В случая с Христос Исус наистина можем да кажем: Почти всяка дума, която Той изрече, вече е била казана в миналото в едната или другата връзка. Същественото в случая с Хермес или Буда са думите, които са казали: в Христос Исус същественото е фактът, че Той е съществувал, че е живял на земята и че е била извършена Мистерията на Голгота. Тези, които желаят да бъдат християни в истински духовно-научен смисъл, стават такива чрез факта, че вярват в Божествеността на Христос-Исус. Първите ученици не само са провъзгласявали: „ние сме изпратени в света, за да възвестяваме Неговите думи“, но са трябвало да свидетелстват за Неговото съществуване: „Чухме самите думи и положихме ръцете си в раните Му!“ Същественото е фактът, че Христос-Исус е съществувал. В други религии можете да елиминирате основателите на тези религии и няма да загубите много. Но ако елиминирате Христос-Исус, тогава християнството няма да го има! Това е разликата. Хора като Дарвин, Щраус, Дрюс и др. могат да провъзгласяват колкото си искат, че всички други религии могат да бъдат преоткрити в християнството – това не е съществено, защото същественото, което трябва да се има предвид, е фактът, че Той е съществувал и че е изложил като факт това, което пророците са предсказали. Следователно християнството не е теория, а действаща сила. Ако се издигнете от земята на друга планета, щяхте да видите не само земята, но и етерното и астралното тяло на Земята; щяхте да видите духовната земя освен физическата; и ако можехте да живеете на тази планета хиляди години, ако можехте да живеете на нея дори преди появата на Христос-Исус, щяхте да видите как в духовната част на земята цветът на астралното тяло претърпява промяна чрез факта, че Христос-Исус е там. Земята наистина претърпя промяна и хората, които са живели след Христос-Исус, са живели на преобразена земя. Поради тази причина те могат да преодолеят най-дълбокото спускане на духа. Преди това време е било необходимо да се издигнеш до духовните светове, ако някой е искал да знае нещо за тях; но в християнството самата Мистерия е слязла на земята. Тя е била там, като историческо събитие,

видимо за физическите очи. Божеството е трябвало да слезе, за да поведе човечеството отново нагоре, от физическия свят в духовния.
Това е описанието на християнството, което ще намерите в най-чистото от Евангелията, в Евангелието от Йоан. То не е просто поетично произведение, а книга на живота. Само този, който го е преживял, знае какво всъщност е Евангелието от Йоан: и ако неговата реалност е била преживяна, тогава всичко, което ви обясних днес, може да бъде провъзгласено за самооткрита истина.
Нека сега ви покажа накратко как можем да постигнем познание за истините на християнството.
Сред многото книги, Евангелието от Йоан е тази, която посочва методите, чрез които е възможно да се проникне в дълбините на християнството. Дори когато християнството все още не е съществувало в сегашната си форма, то вече е било преподавано в школите на мистериите; например в училището на Дионисий Ареопагит, ученик на апостол Павел. В древността е било обичайно през вековете по-близкият от мистериите да се нарича със същото име, така че този човек, който е поел мистериите и ги е записал, е получавал същото име като своя предшественик. Тези, които се потапят в първите думи на Евангелието от Йоан от гледна точка на езотеризма, усещат, че те се превръщат в тях в оживяваща сила. Но Евангелието от Йоан трябва да се прилага така, както първоначално е било предназначено да се прилага; и ние трябва да имаме търпението да приемаме първите изречения от Евангелието от Йоан отново и отново като предмет на размисъл и да ги оставяме да минават всяка сутрин пред душата ни. В такъв случай те ще имат силата да извлекат от душата ни дълбоко скрити сили. Но разбира се, трябва да имаме правилен превод на тези думи, изразен с немски словообразуващи знаци, те трябва да изразяват горе-долу това, което е съдържал оригиналният текст. В превод, който е възможно най-верен, нека сега ви покажа, че истинският живот на духа е посочен в думите на Евангелието от Йоан.
„В началото бе Словото; и Словото беше у Бога, и Словото беше Бог. То беше от самото начало у Бога.“
Всичко чрез Него е станало; и нищо от това, което е станало, не е станало, освен чрез Него.
В Него беше животът и животът стана светлина на човеците. И светлината светеше в тъмнината, но тъмнината не я обзе.
Имаше един човек, изпратен от Бога, на име Йоан. Той дойде за свидетелство, за да свидетелства за Светлината, за да повярват всички чрез него. Той не беше Светлината, а свидетел за Светлината, защото истинската Светлина, която осветява всеки човек, трябваше да дойде на света.
Той беше в света и светът се роди чрез Него, но светът не Го разбра.
При всеки човек Той дойде, дори при его-човеците, но тези отделни хора, тези его-човеци, не Го приеха.
Всички, които Го приеха, можеха да се проявят чрез Него като Божии деца. Онези, които се уповаваха на Неговото име, не са родени от кръв, нито от плътска похот, нито от човешка

похот, а от Бога. И Словото стана плът и живя между нас, и ние чухме Неговото учение, учението на Единородния Син на Отца, изпълнено с преданост и истина."

Сега бих могъл да ви разкажа много неща за това как би трябвало да се потопите във всяка глава от Евангелието на Йоан. Нека ви дам само един пример - как би трябвало да използвате главите от тринадесета глава нататък, ако бяхте истински ученик на християнското посвещение. Това, което ви казвам с думи, се е случило действително, за да го направя по-разбираемо, ще го облека във формата на диалог, давайки ви представа какво се е случило между учител и ученик.

Учителят казал на ученика си: — Трябва да развиеш в себе си чувство, трябва да мислиш следното: Пренеси се в растението. Ако то имаше съзнание, каквото имаш ти, и ако това съзнание му позволяваше да гледа надолу към камъните, то би казало: Ти, безжизнен камък; ти си по-нисшо същество от мен по ранг сред съществата на този свят; аз съм по-висш от теб. Но бих ли могъл да съществувам като растение, ако ти не си там като камък? Черпя храната си от теб. Не бих могъл да съществувам без това, което е по-нисшо от мен. И ако растението беше надарено с чувство, то би казало: Аз наистина съм по-висш от камъка, но се покланям смирено пред него, защото камъкът ми направи възможно да живея. По подобен начин животното би трябвало да се поклони на растението и да каже: Ако теб, о, растение, не беше там, аз не бих могъл да съществувам, въпреки че съм по-висш от теб. На теб, по-нисшо същество, дължа съществуването си. Смирено се покланям пред теб.

Сега се издигнете до царството на човека, разгледайте различните човешки същества, най-нисшите и най-висшите, – какво би казал всеки един от тях, кой стои на по-висока степен на развитие от другите? Точно както растението се навежда към минерала, а животното към растението; така и всеки човек, който стои на по-висока степен, трябва да се наведе към тези, които са на по-ниска степен, и да каже: Ти стоиш на по-ниска степен, но на теб дължа факта, че мога да бъда там! Сега си представете това, осъществено до най-високите нива, достигайки чак до Христос-Исус, и ще видите отношението на Христос към апостолите, с които е живял. Той се е навел към тях, както растението се навежда към минерала и им е измило краката. „Дължа живота си на вас и се навеждам към вас!"

Дълго време ученикът трябваше да премине през скала от всички тези чувства. Това чувство трябваше да става все по-живо и тогава той се събуди до първия етап на Християнското Посвещение. Това може да се усети чрез външен и вътрешен симптом: Външният симптом се състои в това, че ученикът наистина чувства за известно време сякаш водната стихия облива краката му, а вътрешният симптом се състои във факта, че самият той преживява тринадесетата глава на Евангелието от Йоан като вътрешно видение на астралния план.

След това учителят продължил, като казал на ученика: „Трябва да изпиташ нещо друго: сега трябва да си представиш как телесната и психическата двойка и

страданието се втурват към теб отвсякъде; но трябва да се въоръжиш срещу всичко, за да можеш да кажеш: Колкото и големи да са болката и страданието, които ме сполетяват, аз оставам изправен, не позволявам да бъда съборен!“ Това се нарича Бичуване. Външният му симптом е, че човек изпитва болки по повърхността на кожата, които са индикация, че душата е достигнала този етап. А вътрешният симптом е, че човек вижда себе си на астралния план, подложен на бичуване. Но съществено е, че душата печели под формата на вътрешен опит.“
Третото нещо, което ученикът чу от учителя си, беше следното: Сега трябва да развиеш чувство, че не само издържаш на всяка форма на болка, която идва към теб, но и че оставаш изправен и непоколебим, дори когато най-святото във теб е хвърлено в прахта. Трябва да останеш толкова силен, че всеки да може да ти каже: „Това не струва нищо.“ Но дори и хората да те тъпчат, ти трябва да знаеш стойността му и трябва да си способен да издържиш на цял един свят. – Ако ученикът достигнеше този етап, се казваше, че е достигнал „Увенчаването с тръни“. Външният симптом е да чувстваш известна болка в главата и вътрешната, да виждаш себе си в ситуацията на Изкупителя с трънения венец.
Четвъртото нещо беше следното: Учителят казал на ученика си: Трябва да придобиеш нова връзка с тялото си. Ти живееш в тялото си, но трябва да го гледаш като на нещо съвсем странно, както масата отвън е странен предмет за теб. Трябва дори да се научиш да казваш: Нося тялото си през света. Тялото трябва да стане за теб толкова чуждо, колкото и другите външни предмети. – Казвали са, че това е преживяването на Разпятието. Точно както Изкупителят е носил Кръста, така и човек е носил тялото си, сякаш е парче дърво. Външният симптом за Разпятието се състои в стигмите. По време на медитацията ученикът можел да създаде по ръцете, краката и от дясната страна на гърдите си знаците от кървящите рани на Христос; червени петна по тези места му напомняли за раните от Разпятието. Това „изпитание от кръв“ е външен симптом, показващ, че човек се е научил да познава вътрешната същност на християнството. А вътрешното преживяване е да видиш себе си с астрално зрение, окачен на Кръста.
Петият етап е това, което човек нарича „Мистична смърт“. Това може да се опише само приблизително. Мистична смърт се състои за ученика във факта, че целият свят му се струва сякаш е обгърнат от черна тъмнина, сякаш пред него стои черна стена. Целият физически свят му се струва сякаш е заличен, сякаш е изчезнал. Това може да се преживее. Това е момент, разкриващ всичко лошо и зло, което може да съществува в света (в действителност, то може да бъде познато само чрез това преживяване). За да познае живота, човек трябва да премине и през това преживяване. То се нарича „Слизане в ада“ и е последвано от странно събитие, което се появява пред очите му; тази черна стена се разкъсва. Това е „Разкъсването на завесата на храма“. След това човек може да погледне в духовния свят. Това се обозначава като „Мистична смърт и разкъсване на завесата на храма“.

Шестият етап е „Погребение и възкресение“, където ученикът се научава да преживява, че освен другите чувства, всички външни обекти изглеждат сякаш принадлежат на тялото му, че целият свят му принадлежи. Точно както пръстът може да каже: Аз съм само пръст, чрез факта, че принадлежа на организма на ръката, така и човекът живее на земята само чрез факта, че принадлежи на земята. Хората могат да ходят по земята и следователно си мислят, че са независими. Но ако се проникнем с чувството, че всичко ни принадлежи, имаме преживяването, обозначено като „Погребение“. Душевно-духовно ние почиваме в земята и едва след това преживяване се въздигаме отново духовно. Едва тогава можем да разберем делото на Христос-Исус, който е съединил смъртта със собствената си душа; и както някога е бил Владетел на Слънцето, сега е станал Духът на Земята. Трябва да приемаме буквално думите от Евангелието от Свети Йоан: „Който яде хляба ми, ме тъпче.“ Ако гледате на Христос-Исус като на най-висшия планетарен Дух на Земята, а на земята като на Неговото тяло, ще разберете, че буквално стъпвате с краката си върху тялото на Христос-Исус. И се обединявате с Него, когато преживеете този шести етап, на Погребението.
След това идва седмият етап, „Възнесението“, който не може да бъде описан, защото може да бъде разбран само от онези, които могат да мислят, без да използват мозъка си.
Сега ви описах процеса на християнското посвещение. Ученикът придоби по този начин това, което се наричаше „Око на Христос“. Всичко около вас би било тъмно, ако нямахте очи; както не можете да видите слънцето без очи, така не можете да възприемете Христос без Христовия орган. Окото се ражда от светлината за светлината. Светлината е източникът на зрение. Слънцето трябва да съществува отвън като истинско слънце и вие преживявате това истинско слънце в окото си. Същото е и с духовното око. Използваме празни думи, когато говорим само за „Христос вътре“; това е същото като да говорим за окото, без да вземаме предвид съществуването на слънцето! Способността да гледаме Христос може да се придобие чрез посочените по-горе упражнения; но силата, която му позволява да прави това, отново произтича от историческия Христос. Точно както слънцето е свързано с окото, така и Христос е свързан с Христовия орган, който се развива в човешкото същество.
Това не е замислено като насока, а като обяснение на фактите. Трябва да се научим да познаваме какво съществува в света. Тези лекции целят да покажат дълбоките източници на истински християнския дух и как самото Евангелие от Йоан съдържа методите на християнското посвещение, давайки на човека око, което му позволява да види самия Христос. Но тези, които искат да Го възвестят, трябва по определен начин да са живели с Него, не само чрез вяра, но и в реалност.

13. Обучението на розенкройцерите

Моята задача днес и утре ще бъде да ви покажа пътя към духовните светове, който се следва от 14-ти и 15-ти век, особено в така нареченото окултно обучение, и който е най-подходящият път за съвременните хора. Но ще ни бъде по-лесно да разберем съществените моменти, ако първо хвърлим поглед върху бъдещото развитие на човечеството.

Вече говорихме за хода на човешкото развитие през етапите на Сатурн, Слънце, Луна и Земя. Тези, които са свикнали да мислят само в съответствие със съвременните представи, ще им е трудно да разберат, че е възможно да се знае нещо за бъдещия ход на еволюцията: Но трябва да имате предвид, че определени велики закони, които са активни сега, ще упражняват своята дейност и в бъдеще, и тези, които познават тези закони, следователно могат да хвърлят поглед в бъдещето. В сферата на физическата реалност никой не се съмнява, че нещата могат да бъдат предсказани – например, лунните и слънчевите затъмнения и други астрономически явления могат да бъдат изчислени предварително, далеч в бъдещето. В сферата на физическата реалност няма съмнение за това. И всеки знае, че когато определени вещества се смесят в реторта, учените могат да предскажат резултата. Това е пророчество, свързано с външни сетивни факти, и тези неща могат да бъдат предсказани, защото законите, които влияят на веществата, са известни. По подобен начин ние се учим да познаваме чрез духовната наука законите, които управляват хода на човешкия живот, така че е възможно да се предскаже какво ще се случи в бъдеще.

Сега може да се повдигне едно възражение, което е било изтъквано от мислители от всяка епоха: „Невъзможно е да се говори за човешка свобода, ако бъдещите събития могат да бъдат предвидени!“ Но тук хората бъркат способността да се гледа в бъдещето с предопределението. Във всяка философия следователно ще се натъкнете на най-странни наблюдения, защото всички философи не са били в състояние да направят това разграничение. Якоб Бьоме е единственото изключение!

Нека сега ви дам пример, за да ви станат по-ясни нещата. Нека сравня времето с пространството. Представете си, че стоите тук, а двама души са на улицата, отвън. Можете да видите какво правят тези двама души, защото ги наблюдавате от разстояние. Но можете ли да повлияете на действията им, предвид този факт? Не, вие просто ги гледате и тези двама души действат в пълна свобода. Не можете да определите нищо в действията им чрез факта, че ги гледате. Сега си представете ясновидец, който наблюдава какво ще се случи в бъдеще. Той просто *вижда* това и по никакъв начин не влияе на събитията. Ако тези събития можеха да бъдат повлияни, ако бяха, така да се каже, предопределени в настоящето, нямаше да има предварително виждане. Но можем да схванем разликата

между *предопределение* и *предвиждане* само ако размишляваме върху този проблем дълго време.

Нямам намерение да ви описвам каква ще бъде Земята, когато достигне етапите на Венера и Юпитер; вместо това искам да ви кажа нещо, което ще ви даде представа за бъдещото развитие на човека; искам да ви обясня нещо, което идва от най-старите християнски мистерии, което произхожда от християнската школа на истинския Дионисий; това е учение, което винаги се е преподавало в християнските езотерични школи. Следното сравнение беше взето като отправна точка: - Сега говоря с вас. Вие можете да чуете думите ми; чувате мислите, които първоначално са били в дълбините на душата ми; чувате мисли, които биха останали скрити за вас, ако не ги бях изразил чрез звуци. Но вие не бихте могли да чуете думите ми, ако въздухът не съществуваше между нас. Винаги, когато произнеса дума, въздухът в пространството около нас се задвижва; винаги, когато говоря, карам целия обем въздух около мен да вибрира, той вибрира в съответствие с думите, които произнасям. Нека сега продължим по-нататък: Представете си, че сте в състояние да втечните въздуха, а след това да го направите твърд. Въздухът може да се втечни; знаете, че водата може да съществува под формата на пара и че този въздух става течен, когато се охлади; а след това течността може да се превърне в твърд блок лед. Представете си сега, че произнасям думата „Бог“ във въздуха; форма би паднала надолу, например, под формата на черупка; ако звуковите вибрации можеха да направят въздуха твърд. И друга звукова вълна би паднала надолу като твърда форма, ако произнеса думата „Свят“. Кристализирана форма на въздуха би съответствала на всяка дума, която изричам, и вие бихте могли да възприемете тези кристализирани форми.

Този пример всъщност е бил представен в християнските школи. Първо имаме говоримото слово, а след това то става твърда форма, но преди да стане твърдо, то е съществувало като вътрешна мисъл. Ранният християнин си е представял следното: Творческият процес във вселената наподобява творческия процес, който се случва в пространството, когато говорим. Творчеството произлиза от идеята *за* нещата и след това Божеството изразява тези идеи под формата на думи, изречени в пространството. Всичко, което ни се явява навън под формата на растения, минерали и т.н., е кристализация на Божиите изказвания. Възможно е да си представим всичко разтворено в тонове-вибрации на Божественото Космическо Слово. „Каквото и да виждам пред себе си, е кристализиращото Божие Слово!“, казвал християнинът. И по определен начин той е направил разлика между „Отца в скритост“, Който все още не се е изразил, „Словото“ или Сина , Който отеква в пространството, и кристализираното Слово, „Откровението“. Това ни позволява да разберем в по-дълбок смисъл началото на Евангелието от Йоан: „В началото бе Словото; и Словото беше у Бога; и Словото беше Бог. В самото начало у Бога беше; и всичко чрез Него стана; и нищо, което е станало, не е станало, ако не чрез Него.“

Всичко, което е станало, е станало чрез Словото! Ако приемаме нещата възможно най-буквално, тогава можем лесно да разпознаем творческия елемент на Словото или Логоса. В християнския смисъл Словото или Логосът стои на второ място. „Логос“ трябва да се превежда само като „Слово“, защото това означава, че в основата на всичко, което съществува в сътворения свят, лежи неизказаното творческо Слово; тогава то е прозвучало като изговорено Слово и това е произходът на всяко съществуващо нещо. Ако се върнем назад във времена, бихме могли да чуем животни, растения, минерали и хора да отекват през космическите пространства като „Слово“ – както сега чувате моите собствени думи – защото в онези далечни времена въздухът все още не се е бил охладил до такава степен, че думите да могат да приемат твърда форма.
Нека имаме това предвид, защото тогава можем да си кажем: Някога Словото беше творческо. Хората сега са начинаещи в дейност, която някога е била извършвана от техните предци, Боговете, които са стояли над тях. Някога Боговете създадоха света, като изричаха думите си в космическите пространства, и тази творческа дейност даде началото на сътворения свят около нас. Силите на размножаване в растителното, животинското и човешкото царство са само метаморфоза на предишното творческо Слово Божие. Ние все още носим в себе си висша и по-нисша природа. Най-голямото съвършенство е постигнато от онази част в нас, която е надарена със секс, докато нашият ларинкс съдържа първия етап от нова творческа сила. Винаги, когато произнасяме думи, ние сме в началото на дейност, която един ден ще стане творческа. В момента сме само начинаещи в дейност, която някога е била извършвана от Боговете. Нова форма на размножаване ще замени старата. Ларинксът вече е способен да образува думи, но в бъдеще той ще се превърне в орган за размножаване, генеративен орган, който ще произвежда все по-концентрирани и по-висши форми. Ларинксът вече може да оформя форми на въздух, но в бъдеще ще даде началото на истински същества. Когато земята достигне етапа на Юпитер, Словото ще има творческа сила в минералното царство, а по време на етапа на Венера ще може да произвежда растения. Така ще продължи ходът на развитието, докато човекът ще може да се размножава чрез Словото. Сегашната форма е възникнала, когато човекът за първи път е изпратил въздуха, струящ през дробовете си чрез звуци. Но в бъдещите етапи на развитието на Земята думите, самите думи, които сега си казваме, ще имат трайна форма. И накрая, ларинксът ще се превърне в генеративен орган на човека, чрез който той ще се размножава в чистота, без намесата на секс.
Това ни показва бъдещите аспекти на човешкото развитие и предразположеността на човешкия ларинкс. Всъщност, един загадъчен феномен може да ви покаже колко тясно е свързан ларинксът с определени етапи на развитие: Когато едно момче достигне пубертета, гласът му се разпада, той претърпява мутация. Човешкият ларинкс е в началото на своето развитие, докато сексуалният живот е в края на

своето развитие. Това ни показва тясната връзка на определени неща в Природата. В сексуалния живот сме изправени пред нещо, което умира; ларинксът, думата, от друга страна, в бъдеще ще се превърне в размножителен орган на човека.
Бихме могли да посочим много други примери, показващи как човешкото същество постепенно ще развие органи, които сега съществуват в рудиментарна форма – например органите, които сега съставляват дихателната му система, но които всъщност са част от сърдечната система.
Обучението, въведено в Европа от 14-ти век, всъщност предвижда бъдещите условия на човешката еволюция и ни позволява да следваме по-бърз курс на вътрешно развитие от обикновения. Обучението, наречено *розенкройцерско* обучение, е най-подходящо за съвременните хора. В известен смисъл розенкройцерството няма добра репутация сред хората, които са чували за него само от време на време. Ако можехме да се осланяме на твърденията, направени в книгите, и на това, което учените знаят за розенкройцерството, тогава то наистина би било измамата, за която се твърди! Но тези, които съдят розенкройцерството по тези източници, не познават истинското розенкройцерство, а просто една измама! Но нека сега разгледаме розенкройцерството в истинската му форма; то е възникнало чрез индивидуалност, скрита под името *Кристиан Розенкройц* , който е дал началото на Розенкройцерското движение през 1459 г.[1]
Изрично отбелязвам, че това, което ви казвам сега, трябва да се вземе само като пример, по същия начин, по който ви говорих вчера за християнското обучение. Затова нека веднага посоча седемте основни точки на розенкройцерското обучение. Последователността на тези етапи не е еднаква за всички, но нека ви ги посоча, защото те са важни за всеки, който преминава през розенкройцерското обучение.
Първото нещо е това, което наричаме *Учене* ; второто е това, което наричаме *Присвояване на въобразяемо знание* ; третото, *Присвояване на окултното писание* ; четвъртото, *Подготовка на Камъка на Мъдрите* ; петият етап се нарича *Съответствие на Малкия свят, Микрокосмоса, с Големия свят, Макрокосмоса.* [2]Шестият етап е *Проникването в Живота на Макрокосмоса* , а седмият е това, което ние познаваме като *Божествено Блаженство* .
Розенкройцерският път води по най-сигурния и дълбок начин към познание за християнството. Християнският път на обучение е по-подходящ за онези, които могат да пребъдват във вярата и които могат да събудят чувствения си живот в себе си по начина, описан ви вчера. Но розенкройцерският път е за онези хора, които могат да свържат истините на християнството с истините, отнасящи се до външния свят. Това преди всичко ще им даде възможност да защитят християнството от всяка атака отвън. Християнството е мироглед с такава дълбочина, че нашата

мъдрост никога няма да е достатъчна, за да го схване напълно. Пътят на розенкройцерското обучение е най-подходящият за съвременните хора.[3]
Ако следваме нишка на мисли, която няма нищо общо със сетивния свят, ние се стремим към изучаване в розенкройцерския смисъл. Това, което се обозначава като „мислене в свободни мисли“, е познато само на западната цивилизация чрез геометрията, затова християнско-гностическите школи са използвали името „матезис“ за обозначаване на неща, свързани с висшите истини, с Бога и висшия свят, защото такива истини е трябвало да се схващат независимо от всичко, отнасящо се до сетивния свят, точно както математиката трябва да се схваща независимо от всички сетивни впечатления. Кръгът, нарисуван с тебешир, е най-несъвършен, истински кръг може да се замисли само в мисли; само мисълта е способна да схване всичко, което може да се научи във връзка с кръга. Чрез математиката се учим да мислим за кръга независимо от сетивата; ние го конструираме мисълта, с помощта на духовно изградения триъгълник, чиито ъгли са равни на 180 градуса. Донякъде е неудобно да се налага да се мисли без подкрепата на външни сетивни обекти и за повечето хора няма друга област на изследване в тази посока освен духовната наука. В първата си лекция ви казах, че знанието, съдържащо се в духовната наука, може безспорно да бъде схванато чрез логика. Но ясновидството е необходимо, ако някой иска да изследва тези истини. Логиката обаче е достатъчна за разбирането на истините, съдържащи се в духовната наука.
Нашата материалистична епоха можеше да изобрети само сметачната машина, която ни учи да формираме мисли, които не са независими от сетивата: Детето, преди всичко, трябва да се научи да схваща нещата независимо от сетивните впечатления. Следователно влиянието на духовната наука ще бъде от най-голяма стойност в образованието: Духовната наука е отлично обучение за развитието на мисловна дейност, независима от сетивата. Всичко, което ви казах във връзка със Сатурн, Слънцето и различните членове на човешките същества, се отнася до неща, които не могат да бъдат видени; те трябва да бъдат схванати чрез мисъл, независимо от сетивата. Никой обаче не бива да вярва, че може да се обучава, освен ако първо не схване тези истини теоретично. Предимството на такива истини е, че те не съществуват за сетивата, така че могат да ни предадат начин на мислене, който надхвърля сетивния живот. За много хора е достатъчно в началото да проникнат в истините, които теософията описва във връзка с факти, които не могат да бъдат схванати чрез сетивата. Тези истини представляват вида мисли, които винаги са били обяснявани на учениците от Розенкройцерските школи и истините са били добре запечатани в тях.
Ако сега искаме да продължим, можем да намерим добро средство за *обучение на мисълта* в моите книги „Истина и наука“ и „Философия на духовната дейност“. Тези книги са просто гимнастика във форма на мислене, която е независима от сетивата.

Най-общо казано, ще откриете, че в други книги няма голямо значение дали мисълта, съдържаща се в едно изречение, се пренася в друго. Но в гореспоменатите книги никоя мисъл не може да бъде пренесена на друго място. Тези книги са възникнали по такъв начин, че аз самият просто дадох възможност на тази мисловна структура да приеме сетивна форма. Беше необходимо да се поддам на тези мисли, за да могат те да възникнат сами, да продължат сами. Тези, които са готови да проникнат по-дълбоко в тези мисли, посвещавайки се на това изучаване, да речем, за половин година (това не е лесно, но усилията, които са необходими, са най-добрият начин за справяне), тези, които могат да прочетат тези книги до самия край, са извадили от вътрешното си същество спяща сила.
Вторият етап е *Въображението* или *Въображаемото Познание* , което е изцяло под влиянието на красивите думи на Гьоте: „Всички преходни неща са само символ“. Само онези, които са придобили твърдо, сигурно мислене, трябва да навлязат в този втори етап. Защото те лесно биха могли да изпаднат в заблуждаващи фантазии без твърда основа на мисълта. Следователно, първото условие е да имаме бистра глава; нищо не може да ни предпази повече от грешки от ясния начин на мислене.
В най-широк смисъл, въображението може да се характеризира чрез наблюдение на всичко, което ни заобикаля, по следния начин: - Наблюдавайте лицето на човешко същество; виждате върху него гънки и бръчки, които се появяват и изчезват; вие не само описвате тези линии, но ги обозначавате като усмивки или скръб. Усмивката на човек ви разкрива щастливото му настроение. Вие не само извеждате вътрешна истина от нещо, което виждате отвън, но това външно възприятие е за вас истински символ на вътрешния живот на този човек или пък виждате падаща сълза; вие не сте само физик, който наблюдава тази сълза в съответствие със закона за гравитацията, но знаете, че тази падаща сълза е израз на вътрешната тъга на душата. По този начин всичко, което виждате отвън на лицето на човек, става за вас израз на вътрешното настроение на душата. Розенкройцерският ученик се научава да чувства, че всичко, което вижда навън, е по подобен начин израз, да речем, на Земния Дух. Някое растение, например ливадният шафран, всъщност му се явява като израз на скърбящия живот на земята. Точно както усмихнатото лице му разкрива щастливото настроение на душата, така и цветята стават израз на щастливото или тъжното настроение на земята. Гьоте не е искал само да предаде външен образ, когато Земният Дух във „Фауст“ говори:

В потоците на живота,
в бурята на действието,
аз се нося нагоре-надолу,
тъка напред-назад!
Раждане и гроб;
вечен океан,
променяща се тъкан,
сияен живот,

така работя върху бръмчащия стан на Времето
и тъка живата дреха на Божеството.

За Гьоте Духът на Земята постепенно се превръща в нещо, което живее в земята; той придобива душевно-духовна връзка с цялата заобикаляща го Природа. Нека сега ви обясня по-подробно *едно* от настроенията, които могат да се открият в Природата.

Имаме ученик на Розенкройцер, който се разхожда по полята. Той вижда малките перли роса по всяко растение. Това му напомня за древния „Нифлхайм“, „Земята на мъглите“, където въздухът е бил изпълнен с росна мъгла и където човешките същества са имали съвсем различна връзка с Природата, отколкото сега. Ученикът на Розенкройцер, който се разхожда по ливадите и възприема перлите роса по растенията, си казва: В древната Земя на мъглите това някога се е разтваряло в атмосферата. И в душата му се е издигнал дълбоко скрит спомен за атлантската епоха.

Въображението е било особено култивирано сред учениците на средновековните розенкройцерски школи, както и сред учениците на Светия Граал. Тъй като не мога да се изразя по друг начин, нека сега ви предам под формата на диалог някои от истините, които са били преподавани в тези школи.

Учителят казал на ученика си: „Виж растението: виж как то изниква от земята, отваряйки чашката си с органите за оплождане; виж как слънчевите лъчи падат върху него и отварят цвета, за да може плодът да узрее“. Розенкройцерският ученик, а също и ученикът на *Светия Граал* , трябвало да извикат пред душата си този образ, тази идея. Има нещо много важно, дори в материалистическата наука, когато едно растение се сравнява с човешкото същество. В такъв случай трябва да приемете корена на растението като съответстващ на човешката глава, докато цветът съответства на генеративните органи на човека, които той срамно крие. В растението коренът съответства на човешката глава. Човекът е обърнато растение, животното е полуобърнат крак. Розенкройцерството следователно казва: Вижте растението: коренът му е в земята, а органите му за оплождане са целомъдрено обърнати към слънчевите лъчи. Вижте животното: Гръбнакът му е хоризонтален... и след това вижте човека: Ето ви пълен обрат, пълна трансформация. В космическия процес на еволюция растението, животното и човекът са символизирани от Кръста! Кръстът е растението, животното и човекът. – Сега ще можете да разберете думите на Платон: Душата на вселената виси на Кръста на вселената. – душата на вселената, космическата душа, която прониква във всичко, е разпростряна върху растението, животното и човека.

Сега на розенкройцерския ученик било впечатлено: „Вижте растението: По своя вид то е по-нисше от вас, защото не е надарено със съзнание и със силата на мислене; но неговата субстанция е чиста и целомъдрена; то обръща чашката си към слънцето; неговият орган за размножаване е обърнат без никаква страст към слънчевия лъч,

святото копие на любовта. Но физическата субстанция е пропита със страст. Сега помислете за бъдещия идеал - пречистена субстанция, която се произвежда в най-чиста целомъдрие.“ И вниманието му било насочено към ларинкса, където човекът един ден ще е постигнал чистотата и целомъдрието на чашката на цветето. „Помислете за чашката на растението, която е лишена от страст. Тя се развива чрез страст, но ще стане отново чиста и ще се размножи целомъдрено, като позволи да бъде оплодена от духовния лъч на слънцето, от Святото копие на Любовта.“ Прототип на това „свято копие на Любовта“ е копието, което прониза сърцето на Христос-Исус на Кръста.

Вчера видяхме, че тази кръв, която изтича от раната на Изкупителя, прогони егоизма от земята. Копието, което го прониза, следователно е предчувствие за това висше копие, слънчевия лъч в духовна форма. А Светият Граал показва чашата на човечеството, която се развива от ларинкса и която ще бъде пречистеният размножителен орган на бъдещето, както е днес при растението.

Това е по-дълбокото значение на Светия Граал, което е било доведено до знанието на розенкройцерските ученици и на последователите на Светия Граал, когато са достигнали етапа на въображението. Сега сравнете визията, която получавате чрез тези образи - чашката на растението, сексът, изпълнен със страст, Светият Граал, безстрастната чаша - сравнете това със сухата, интелектуална концепция, предлагана от съвременната наука; това ще ви покаже разликата между въображението и просто интелектуалната мисъл: целият космически процес трябва да бъде схванат в образи! Това е важно, защото по-интелектуалните концепции, които имаме днес, не са творчески; но ако тези концепции се добавят към образ, тогава образите ще станат творчески. Това се е усещало в миналото и трябва да се има предвид при образованието на детето.

Нека сега обсъдя един действителен проблем. Днес хората казват толкова лесно: Какви глупости са ни учили нашите възрастни хора, деца, като са ни разказвали историята за щъркела! На децата трябва да се казва истината. Ако нашите потомци се отнасят с нас така, както ние се отнасяме с нашите предци, те също ще ни се смеят и ще казват: Нашите предци са смятали, че човешкото същество възниква чрез физически акт! - И ще си спомнят за времето, когато това е било обяснявано на децата по духовен начин. В древността, когато е възникнала историята за щъркела, и възрастните са вярвали в нея, защото са знаели, че когато се роди човек, душата му слиза от духовния свят; и затова винаги са свързвали раждането с слизането на крилато същество. Може дори да намерите това отново в детските песнички, например в следната:

Лети, Бръмбар, лети!
Баща ти е във войната.
Майка ти е в Померланд,

Померланд е изпепелен!
Лети, Бръмбар, лети!
Това „муха, бръмбар“ е замислено като образ на човешката душа, защото все още е съществувало слабо познание за астралния свят, откъдето душите летят надолу във физическия свят. А какво е „Померланд“? „Помер“ е разумната дума, както „Померле“, което означава малко дете, така че „Померланд“ или „Померланд“ е Земята на бебетата, където майката отива да вземе бебето си. Такива неща трябва просто да се обяснят в светлината на духовния свят. Ако имате предвид, че образът на щъркела, носещ бебета, е всъщност образ на духовен процес – прераждане – ще осъзнаете колко изключително важно е някои неща първо да бъдат схванати под формата на картини; ако детето първо бъде научено да гледа на образа на духовния процес, то ще развие съвсем различно състояние на ума, което ще му позволи да слуша с благоговение дори описанието на физическия процес.
Ако знаеш, че щъркелът е образ на низходящата душа, ти самият отново ще повярваш в щъркела! Думите ти могат да разпалят детското въображение, ако разбираш истината, която стои зад образа; в този случай от него ще изблика тайнствен флуид и ще премине към детето. Това важи за всеки образ. По този начин децата могат да бъдат научени на всичко.
Как можете да се справите с проблема за живота след смъртта? Заведете детето до пашкула на пеперуда и му кажете: Както пеперудата излита от пашкула си, така и душата излита от тялото, когато умрем, но ние не можем да видим това. Ако наистина вярвате в това, ще можете да убедите детето, че когато пеперудата напусне пашкула си, това, на по-нисък етап, е същото, както когато душата напусне тялото. Ако духовната наука ни позволи да се потопим отново в духовния свят, така че живи образи да се издигнат в човешките сърца, образованието ще се промени изцяло; тогава детето вече няма да бъде обучавано на сухи интелектуални факти, които загрубяват душата му. Не бива да свеждаме нещата до гротескна или комична сфера, а вместо това трябва да осъзнаем какви важни неща лежат в основата им.
Третото нещо, което трябва да се придобие за проправяне на „пътя“, е изучаването *на окултната писменост* . Това не се състои в изучаване на писменост, както е в обикновения живот. Буквите на азбуката наистина могат да бъдат проследени до окултни образи, но те далеч не са окултна писменост. В окултната писменост ние трябва да проникнем в истинските велики космически сили, които действат във вселената. И всичко, което записваме, трябва да бъде така, че един процес на развитие да премине в следващия. Вземете едно растение: То носи семена; в семето имате отправната точка за ново растение. Но ако наистина бихте могли да изследвате процеса, бихте открили, че нищо от старото растение не преминава в новото растение. В действителност старото растение загива напълно по отношение на своята субстанция; докато новото растение изгражда формата си от изцяло нови субстанции - всичко, което преминава в новото растение, е един вид

движение. Тук имате малко печатен восък, а там печат: притискате печата във восъка. От самия печат нищо не е преминало във восъка, остава само формата. - Това е така във всеки процес на развитие. Когато загине, старата субстанция просто предоставя възможност за възникване на нова форма в съответствие със старата форма. Това се обозначава с две преплитащи се спирали, които не се срещат. Такъв преход е съществувал след атлантската епоха на културата; тази епоха изчезва и възниква нова в индийската епоха на културата; и това трябва да се обозначи с две спирали. Вече ви казах, че през 800 г. сл. Хр. слънцето е изгрявало в знака на Овен; преди това в знака на Телец; по-назад в знака на Близнаци и още по-назад в знака на Рак. Гръко-латинската епоха, съдържаща семената на нашата настояща епоха, съвпада с времето, когато слънцето е изгрявало в знака на Овен; предшестващата цивилизация; халдейско-асирийско-египетската, съвпада с времето, когато слънцето е изгрявало в знака на Телец; преди това имаме персийската култура; когато слънцето е изгрявало в знака на Близнаци; а древната индийска култура се е развила, когато слънцето е стояло в знака на Рак. Тогава знакът на Рак; за първи път са записани две преплитащи се спирали.

Така бих могъл да ви обясня всеки знак от Зодиака според истинското му значение. Тези знаци са формирани от Природата, те са израз на силите и законите, които действат отвън, в Природата. Ако се научим да познаваме окултните знаци, ние започваме да излизаме извън себе си; ние проникваме в мистериозните основи на Природата.

По този начин ви дадох някои указания за първите три етапа от розенкройцерския път: *Учене* , *Въображаемо познание* и *Усвояване на окултните писания* .

Утре ще обсъдим останалите етапи, започвайки с *Подготовката на Камъка на Мъдрите* .

14. По-нататъшни етапи на обучението на розенкройцери

Вчера ви описах розенкройцерското посвещение до третия етап - *Познанието на окултната писменост* . Затова се научихме да познаваме това, което в розенкройцерския смисъл се нарича *Изучение* , след това *Придобиване на въображаемо знание* и накрая това, което се нарича *Проникване в окултната писменост,* в онази писменост, която е извлечена от самите закони на Природата.[1]Сега е редно да преминем към четвъртия етап на Розенкройцерското посвещение, към този, който се нарича „ *Подготовката на Камъка и Мъдреците“* . Трябва да осъзнаем, че едва в настоящето е станало възможно да се каже нещо за това, което Розенкройцерите всъщност са имали предвид под „Подготовката на Камъка на Мъдреците“.

Под това име са били известни определени правила за влизане във висшите светове и тези правила съществуват още откакто основателят на розенкройцерството е дал началото на това движение през 1459 г. Трябва да имате предвид, че това духовно течение винаги е било третирано с най-голяма предпазливост и винаги е било пазено в тайна. Към края на 18-ти и началото на 19-ти век някои тайни на розенкройцерството са изтекли по неоправдан начин, поради един вид предателство; по това време са били отпечатани няколко неща, свързани с тези тайни, но от тези публикации може да се заключи, че въпросните хора са имали представа за тези тайни, но не са ги разбирали; въпреки това поне са чували правилните думи или са ги усвоявали, така да се каже, и по отношение на „Камъка на мъдреците“. По това време дори в „Райхсанзейгер“ се появява поредица от съобщения за общество, чиято задача е била да подготви Камъка на мъдреците; сред тези съобщения има и едно, което може да бъде разбрано само от онези, които знаят за какво става въпрос. В него се казва: „Да, Камъкът на мъдреците съществува; той е известен на почти всички; всъщност повечето хора дори са го държали в ръка; изобщо не е трудно да се намери - но повечето хора не знаят това!“

Идеята за Камъка на Мъдрите е била свързана със значението, че малко по малко той позволява на човек да опознае безсмъртната част на човека, която не може да се разложи след смъртта, защото го води към висшите светове. Ако човек осъзнае, че тази безсмъртна част не може да стане жертва на смъртта, той придобива безсмъртен живот чрез притежанието на Камъка на Мъдрите и по този начин преодолява смъртта. Това е било тълкувано като означаващо, че човек никога няма да умре. Но вместо това означава, че по този начин човек се научава да опознава света, в който човек живее след смъртта. Нещо повече, в Камъка на Мъдрите се виждал еликсир на живота. Всичко това правело Камъка на Мъдрите изключително желателен. Тези, които знаели истинското значение на тези неща, сигурно са

намерили тези думи за странно правилни; защото те са истина - но тези, които не знаят тайната, не могат да направят много с тях.
Нека сега ви покажа съвсем накратко какво всъщност означават тези думи. Ако искате да ги разберете, моля, последвайте ме в размишлението върху един прост, естественонаучен факт: - Трябва да ви е ясна връзката между човешкото същество и растителното царство. Факт е, че всички, които дишат като човек, никога не биха могли да съществуват, ако нямаше растения. Сега се опитайте да се запознаете с процеса, който протича между вас и растенията.
Вие вдишвате въздуха и използвате кислорода от въздуха. Не бихте могли да живеете, ако нямаше кислород. Когато поемате въздух и работите върху кислорода в организма си, вие издишвате въглеродна киселина, комбинация от въглерод и кислород. Следователно трябва да кажете: Човекът непрекъснато приема кислород, който поддържа тялото му, и издишва въглеродна киселина; следователно той непрекъснато създава отрова, която може да го убие. Вие непрекъснато изпълвате средата си с отрова. — Какво прави растението? В известен смисъл то прави точно обратното! То приема въглеродна киселина, задържа въглерода и изпраща кислорода, от който не се нуждае. Така вие давате на растението това, от което се нуждае, а растението ви дава кислород в замяна. Какво прави растението с въглерода, който задържа? До известна степен то използва въглерода, за да изгради собственото си тяло. Следователно вие давате на растението, така да се каже, възможността да изгради тялото си от въглерод. — И след хиляди години, когато изкопаете растението от земята под формата на въглища, го имате в същото вещество.
Растението ви дава кислород, вие го вдишвате. Вие давате на растението въглеродна киселина, то задържа въглерода, използва го, за да изгради тялото си и ви връща кислород. Това е прекрасен редуващ се процес, който се случва по този начин. Това се случва и днес. Но човекът се развива и в бъдеще самото човешко тяло ще има орган, който превръща въглеродната киселина в кислород, задържайки въглерода.
Тук посочвам бъдещо състояние на развитие на човека, различно състояние от това, което ви посочих вчера, когато говорех за розенкройцерския път на обучение. В бъдеще човекът ще има безстрастно тяло от по-висш порядък, тяло, което днес можете да намерите на по-нисък етап в растението; човекът ще може да изгради тяло, което ще бъде подобно на растението на по-висок етап. В органа, който сега представлява сърцето му, той ще има апарат, който ще може да прави това, което растението прави днес. Сега човекът и растението принадлежат заедно; едното не би могло да живее без другото. Ако нямаше растения, всички същества, които дишат кислород, щяха да умрат за много кратко време, защото растението е това, което ни снабдява с кислород. Не можем да си представим живота без растения. Но това, което растението сега прави навън, в бъдеще ще бъде направено от този орган, в

който ще се развие сърцето ни, когато сърцето се превърне в мускул, който самите ние контролираме. Разпростираме съзнанието си върху растенията; Ние растем заедно с растителния свят, така че в бъдеще това, което растението сега прави извън нашето същество, да се случи вътре в нас. Тогава ние също ще запазим въглерода, който сега изхвърляме, и ще изградим тялото си с него. Ще бъдем като растенията на по-висок етап на съзнание.

От първобитни времена окултизмът вплита всичко това в една прекрасна легенда. Това е *Златната легенда* . И това, което ви обясних днес, беше предадено на ученика на окултизма под формата на образ. Легендата беше горе-долу следната: Когато Сет, синът, когото Бог даде на Адам и Ева на мястото на убития Авел, веднъж влязъл в Рая, той намерил Дървото на познанието и Дървото на живота сраснали; клоните им били преплетени. От това дърво Сет взел три семена, следвайки заповедта на Ангела, който го водил. Той запазил трите семена и когато Адам умрял, ги поставил в устата на Адам. И от гроба на Адам израснало дърво; за онези, които знаели как да го разглеждат по правилния начин, това дърво разкрило надпис с пламтящи букви - думите: „Едж Ашер Едж. Аз съм Този, Който беше. Този, Който е, Този, Който ще бъде.“ Сега Сет взел малко дърво от това дърво и от него били направени много неща: сред тях и жезълът, който станал магическият жезъл на Мойсей. И това дърво се размножило; от дървото му бил направен порталът на храма на Соломон, а по-късно, когато преминал през много други съдби, станал Кръстът, на който висял Спасителят.

По този начин легендата свързва дървото на Голготския кръст с дървото, което е израснало от гроба на Адам от семената на Райското дърво.[2]

Тази легенда крие същата мистерия, която ви посочих днес. Тя означаваше: В първобитните епохи човешката раса все още не е била потънала в плътта със страстта; тя е била чиста и целомъдрена като растението, което протяга чашката си към слънцето. Тогава човешките същества са се спуснали чрез „грехопадението“; плътта им е била изпълнена със страст. Но всичко, което човешкото същество някога е притежавало в състояние на невинност, ще бъде възвърнато, ако успее да формира чрез знание тяло, лишено от страст, тялото, което някога е имало, преди да придобие знание. Имайте предвид произхода на Егото. Това, че човешкото същество вече не притежава това невинно тяло, е свързано с факта, че е започнало да диша през белите дробове и е успяло да формира червената си кръв. Сегашната форма на човека и фактът, че тази форма е носител на знание в сегашния смисъл, следователно е свързана с неговото дишане и кръвообращение.

Сега се пренесете в човешкото тяло на днешния ден. Можете да си представите как кислородът се влива в него и стимулира червената кръв, можете да гледате на кръвта като на дърво с много клони, достигащи до всяка част на тялото, и можете да видите как синята кръв се връща обратно, пълна с въглеродна киселина.

В себе си имате две дървета: дървото на червената кръв и дървото на синята кръв. Човекът, като носител на Его, не би могъл да съществува без тези две дървета. Той е трябвало да приема кръв, за да има Его, и така възниква нашето съвременно познание; това формира неговата основа. Но смъртта е била свързана с това развитие, защото вие постоянно превръщате червената кръв в синя кръв, пълна с въглеродна киселина! Затова окултният учител от Стария завет е казал: „Погледнете собственото си същество: в себе си носите червеното дърво на кръвта; без това дърво никога нямаше да станете когнитивен човек. Вие сте яли от Дървото на познанието; но това ви е дало едновременно възможността да давате живот.“
Това, което някога е било Дърво на живота, се е превърнало в дърво, носещо смърт; синьото кръвно дърво в нас следователно е Дървото на смъртта. Това е настоящото състояние на нещата. Но посветеният вижда бъдещо състояние, когато човешкото същество ще има растителната природа *в себе си* , когато сърдечният орган ще преобрази синята кръв в червена кръв по пряк начин, в човешкото същество. Тогава Дървото на смъртта ще се превърне в Дървото на живота и човекът ще стане безсмъртно същество. Това, което човекът някога е бил на по-нисък етап, той отново ще се издигне на по-висок етап и ще има в себе си апарата, който сега съществува в растението. Така раят ни показва крайно състояние на човечеството. Мисията на Сет, както обясняват окултните учители, е била да види това, което идва в края на времената: балансирането на двата принципа в човешкото същество. Така Дървото на живота и Дървото на познанието се преплитат в Рая; но в човека те могат да съществуват само ако той търси помощ от растението. Но как може да придобие способността, чрез която двете дървета се преплитат в неговото същество? Като развива в себе си трите висши члена на човешката природа.
Научихме, че човешкото същество се състои от физическо тяло, етерно тяло, астрално тяло и Его, и видяхме, че когато Егото работи върху астралното тяло, то произвежда първия висш член; когато работи върху етерното тяло, втория висш член; и когато работи върху физическото тяло, третия. Бъдещото човешко същество следователно ще се състои от седем части, защото то ще има и Дух-Себе, Дух-Живот и Дух-Човек. Когато човешкото същество по този начин трансформира своята нисша природа, то ще има Дървото на Живота в себе си. В началото на своето развитие човекът следователно е бил предразположен чрез своето Его за разгръщането на своите три висши члена.
Сет взел три семена и първият Его-човек, Адам, оставил тези семена да пораснат в дърво. Това дърво съдържа това, което преминава през всяко въплъщение. По време на първото ви въплъщение вашето Его е било на много ниско ниво, но от въплъщение на въплъщение то достига все по-високи нива. Това, което израства от него, е символът на вечната част в човека, която ще достигне най-голямото си съвършенство в края на Земята. Но ние ще постигнем това само ако се свържем с всичко, което е най-висше по пътя на Духа. Всичко, което води човечеството нагоре

по този път – жезълът на Мойсей, храмът на Соломон и накрая Кръстът на Голгота – ни помага да разгърнем напълно висшата троица в нас. Кръстът на Голгота показва пътя, водещ към най-висшето осъществяване на човека. В началото семето, от което е израснало това Дърво, е било положено в устата на Адам (това не може да се изрази по-красиво от тази Легенда!), това е семето, което Сет е придобил по описания начин. Ето ви пътя на човечеството през вековете, пътя на човечеството през Времето. И в бъдеще човекът ще трябва да постигне това, което растението може да прави днес: трансформацията на своето същество, способността да произвежда въглерод в себе си, чрез собствената си сила. В бъдеще човекът ще овладее алхимията на растението.
Алхимичната подготовка на това, което току-що ви описах, беше постигната чрез даване на определени указания на розенкройцерския ученик за начина, по който той трябва да регулира дихателния си процес. Това може да се схване само ако имаме предвид поговорката: Постоянно падащата капка издълбава камъка. Но розенкройцерският ученик работи за постигане на тази бъдеща цел. Точно както капката, колкото и малка да е, след дълго време се издълбава в камъка, така и напредъкът на човешките тела се осъществява чрез това регулиране на дихателния процес. Указанията, дадени на розенкройцерския ученик, му позволяват да подготви, дори днес, състояние, в което Егото придобива способността да съзерцава бъдещото състояние на битието във висшите светове. Следователно розенкройцерският ученик прави две неща: на първо място, той помага да се подготви бъдещето на човечеството, и второ, самият той придобива силата да гледа в духовните светове; той вижда това, което по-късно ще се спусне във физическата реалност.
Сега ще можете да разберете указанията, публикувани от този странен човек, макар че той не ги е разбирал. Камъкът на мъдреците е обикновеният черен въглен; но трябва да научите процеса, който ви позволява да преработвате въглерода чрез вашите вътрешни сили: това представлява бъдещето на човечеството. Сегашните въглища са прототип на това, което един ден ще представлява най-важната субстанция на човешкото същество. Имайте предвид чистия диамант: също така диамантът не е нищо друго освен въглерод! Това се е наричало „Подготовка на Камъка на мъдреците“ в розенкройцерския мироглед. То крие процес на трансформация в човешкото същество и призив да се работи върху бъдещите условия на човечеството. Всички, които работят по този начин, помагат за подготовката на човешките тела на бъдещето, телата, които в бъдеще ще бъдат необходими на човешките души.
Има една поговорка, която изразява много красиво тази работа върху бъдещите състояния на битието и ние ще можем да я разберем, след като направим ясно разграничение между развитието на душите и на расите. В миналото всички вие бяхте атланти, но тези атлантски тела представляваха съвсем различен аспект, както

вече ви обясних. В сегашното ви тяло живее същата душа, която някога е живяла някъде в атлантско тяло. Но не всяко тяло е подготвено, както вашето се подготвя днес от няколко колонисти, които по това време са мигрирали от Запад на Изток. Тези, които са останали, тези, които са се свързали, както се казва, с расата, са се разложили, докато тези, които са напреднали, са основали нови култури.
Последните изостанали по пътя, водещ на изток, монголците, са запазили нещо от атлантската култура. Те не са напреднали; те са останали в рамките на расата. По същия начин, когато настъпи нова епоха, телата на тези, които не напредват, ще станат китайците на бъдещето. Също така в бъдеще ще има декадентски раси. В китайските тела живеят души, които е трябвало да се въплътят отново в китайската раса, защото по време на атлантското време са били твърде силно привлечени от своята раса. Душите, които живеят във вас днес, в бъдеще ще се въплътят в тела, произлизащи от онези, които сега работят по описания начин, произвеждайки телата на бъдещето, по същия начин, по който първите колонисти на атлантите са подготвяли телата на идните епохи. А онези, които се вкопчват в ежедневните неща, които не желаят да се свържат с това, което бъдещето им подготвя, ще се слеят в расата. Има хора, които желаят да останат в рамките на традиционните неща, които не желаят да знаят нищо за прогреса и които не слушат онези, които могат да ги водят отвъд расата към все нови форми на човечество.
Митът е запазил тази тенденция по чудесен начин; защото тя не може да бъде описана по-подходящо от това да се посочи един от най-великите, който е казал думите: „Тези, които не изоставят баща и майка, жена и дете, брат и сестра, не могат да бъдат мои ученици“, и като се изложи трагичният аспект на човек, който казва: „Не искам да имам нищо общо с такъв водач!“, и който Го отхвърля. Как може това да се изрази по-ясно от образа на този, който отхвърля водача и който не може да напредва! Това е легендата за Ахасвер, Скитащия евреин, който седна в краката на Христос Исус и отхвърли най-великия от всички водачи, който не пожела да знае нищо за хода на еволюцията и следователно трябва да остане със своята раса и винаги да се връща в рамките на своята раса.[3]Това са митове, дадени на човечеството като вечно напомняне, за да може то да знае същността на нещата. Следователно, този четвърти етап от обучението на розенкройцерите трябва да се разглежда като нещо с огромна дълбочина и по този начин човечеството постепенно развива „Подготовката на Камъка на мъдреците“.
Петият етап е съответствието на микрокосмоса и макрокосмоса. Цялото сложно човешко тяло, такова каквото съществува сега, е възникнало по специален начин. Моите лекции ви преведоха през условията на Сатурн, Слънце, Луна и Земя; На Сатурн са съществували само първите основи на вашата сетивна система; само това е съществувало от всичко, което сега съставлява вашето физическо тяло, и е било вградено в сатурновата субстанция, точно както кристалите сега са вградени в земната субстанция. Окото ви е било като кристал от кварц. На Слънцето жлезите,

които са били вашите най-висши органи, са били устроени по такъв начин, че са покривали повърхността на Слънцето. А на Луната органите, които образуват вашата нервна система, са били разпръснати по повърхността на Луната. Луната е имала нервна система, в която са участвали хората-животни, живеещи на Луната. На Земята човекът е придобил костна система; това не е било възможно на Луната, защото тя не е имала минерално царство.

Това ви показва колко прекрасна е структурата на човешкото тяло. Органът на зрението, окото, такова каквото го имаме сега, някога е бил разпространен по целия Сатурн; и това, което някога е било разпространено във великия космос отвън, е влязло в нашето същество по отношение на всеки орган, окултната наука може да ви каже как е свързана с макрокосмоса, с великия свят отвън, защото нещо във външния свят съответства на черния дроб, далака, сърцето и т.н. Духовната наука може също да ви каже какво е трябвало да се случи във външния свят, за да могат да възникнат тези органи. Розенкройцерското обучение ни позволява да се потопим в сетивните си органи, да проникнем отвътре в очите и ушите си и да получим ясновидско познание за развитието на тези органи.

Върнах ви към епоха от атлантската еволюция, когато етерното тяло все още се е издигало толкова високо над физическото тяло, че не е могло да съвпадне с точка в главата ни, която е точно над корена на носа. Видяхме, че етерното тяло след това постепенно е проникнало във физическото тяло и това физическо тяло е приело сегашната си форма. Сега има един метод за потапяне, свързан с определена формула, която може да бъде предадена само от уста на уста. Когато по този начин се концентрирате върху точката, където физическата част на главата съвпада с гореспоменатата точка на етерната глава, тогава се научавате да знаете каква е била Земята по това време, когато етерната глава е започнала да навлиза във физическата глава. По подобен начин можете да навлезете във всяка част от тялото си, във вашия микрокосмос, и по този начин да придобиете знание за силите, които властват в макрокосмоса. Човекът е най-сложното от всички същества и както съобщението, съдържащо се в телеграма, ви позволява да идентифицирате подателя, така и потапянето в този или онзи орган на тялото ви позволява да придобиете знание за творческите сили, които са го породили.

Това ни води до шестия етап, който се нарича Потапяне *в Космоса* . Тези, които са се научили да познават, по описания по-горе начин, връзката между микрокосмоса и макрокосмоса, са придобили знание, което обхваща целия свят. Този факт е скрит зад древното мото: „Познай себе си!“ Но много вредно влияние е упражнено от теософите, които казват: Вътре във вас се крие цялата божественост; най-висшият принцип се съдържа във вашето същество. Така че всичко, което трябва да направите, е да погледнете в същността си, да погледнете в себе си и това ще ви позволи да познаете целия свят.

И все пак това вътрешно размишление е най-глупавото нещо, което можем да направим, защото то води само до познание за нашето по-нисше „аз“, което така или иначе имаме. Самопотапянето никога не ни показва повече от това, което вече имаме. *Истинското себепознание* възниква само по описания по-горе сложн начин и тогава то е *едновременно и познание за света* . Истинското теософско учение не ни улеснява нещата, но трябва да каже: Спокойната, искрена медитация трябва да ви доведе до познание дори за най-сложните Същества. Не можете да разпознаете Божеството по друг начин, освен като се научите да го познавате част по част във външния свят. За това са необходими търпение и постоянство. Спокойният, бавен напредък ви води до познание за света. Теософията не може да ви даде универсална формула, която да ви даде знание наведнъж; тя може само да посочи пътя, по който можете да постигнете себепознание и познание за света. Това ще ви доведе до *познание за Бога* .

На шестия етап от розенкройцерското обучение ние не достигаме до суха, интелектуална форма на познание, а до такава, която е тясно свързана със света, с вселената. Тези, които притежават това знание, са тясно свързани с всичко във вселената; това е връзка, която съвременният човек може да разбере само като има предвид мистериозната любовна връзка между мъжа и жената, която се основава на тайно познание за същността на другия. Съзерцанието на макрокосмоса води не само до разбиране на света, но и до тясна връзка с всяко същество, подобна на тази на влюбените. В този случай ще имате тясна връзка, един вид любовна връзка с растението, с камъка, с всяко същество във вселената. Ще развиете специализирана любов към всяко същество; на всяко ще кажете нещо, което не бихте казали, ако не бяхте достигнали до това по-дълбоко разбиране. Животните ядат веществата, които отговарят на тяхната конституция, и не докосват тези, които биха могли да им навредят. Това се основава на симпатично отношение към определени неща и антипатично към други. Човекът е трябвало да загуби тази пряка връзка с нещата, за да достигне сегашната си форма на познание, но той ще си възвърне тази връзка на по-висок етап. Какво позволява на един съвременен окултист да знае, че цветът на растението има различно влияние върху човешкото тяло от корена? И как знае той, че влиянието на обикновения корен се различава от това на моркова? Защото тези неща му говорят, както говорят на животните на по-нисък етап. Животните нямат съзнателно разбиране за такива неща, но човекът ще си възвърне тази пряка връзка с веществата и съществата на вселената, на най-високите етапи на съзнанието.

Седмият етап на розенкройцерското обучение естествено следва шестия. Всичко, което ви казах досега, ви е показало, че знанието, за което става въпрос, е свързано главно с душевни впечатления и чувства. Никое знание, което постигаме по този път, не трогва едновременно сърцето по най-живия начин, така че трябва да се направи ясно разграничение между логическа, интелектуална и духовна идея. Окултистът няма за цел да докосне чувствата ви и да ви каже всякакви красиви

неща. Той просто разказва фактите за духовния свят и би сметнал за безсрамно да се обръща директно към чувствата ви. Но той знае, че когато ви казва истините за духовния свят, самите тези истини говорят; тези духовни факти трябва да развълнуват чувствата ви. Следователно розенкройцерът никога не взема предвид личността на учителя, защото учението по никакъв начин не е свързано с личността. Учителят е инструментът, чрез който самите истини говорят на хората. Тези, които все още вярват или имат „собствени възгледи“, не са годни да бъдат окултни учители. Защото, ако съдим чрез чувство, вместо обективно, бихме могли дори да кажем, че два пъти две е пет!

Това ви показва как розенкройцерът постепенно прониква в познанието за висшите светове, като развива различни неща в себе си. Той се нуждае от напътствие в това, но всички, които искрено търсят това напътствие, ще го намерят в подходящия момент.

Не можем обаче да кажем, че розенкройцерът преминава последователно през тези седем етапа на обучение под лично ръководство на учител. Окултният учител избира кое е по-подходящо за единия или другия етап. Вече ви дадох описание на подготвителните етапи. Нека сега подчертая две неща в тази подготовка, за да ви покажа, че други неща трябва да се развият, преди да се премине към по-строгите упражнения. Има едно нещо, което трябва да се практикува от самото начало, а именно концентрацията, концентрацията на мисълта. Помислете как мислите ви се носят от сутрин до вечер! Те идват от една или от друга посока и ви увличат със себе си. Розенкройцерският ученик трябва да избере време, в което е господар на мислите си; той трябва да вземе възможно най-неинтересен обект и да размишлява върху него. Продължителността на времето, отделено за това, няма значение, от съществено значение са енергията, търпението и постоянството.

Другото нещо е това, което наричаме „позитивност“, която се състои в търсене на неща в живота, които се характеризират най-добре от персийска легенда, свързана с Христос Исус. Един ден, когато Христос Исус се разхождал с учениците си, те намерили на края на пътя трупа на куче в напреднал стадий на разлагане. Учениците, които не били толкова високоразвити като Христос Исус, се обърнали от тази ужасна гледка, но Христос Исус замислено погледнал животното и казал: „Какви красиви зъби има!“

Колкото и грозно да е едно нещо, в него винаги се крие някаква красота; във всяка лъжа има зрънце истина, във всяко зло – зрънце доброта. Разбира се, това не означава, че трябва да се въздържате от критика! Вие погрешно разбирате позитивността, ако мислите, че вече не бива да намирате нищо лошо, грозно и т.н., но позитивността означава, че трябва да виждате зрънцето красота във всичко зло. Това развива висшите сили на вашата душа. Всичко това е част от подготовката.

Като начало исках да ви дам известна представа за християнско-гностическия път на обучение. В розенкройцерското обучение ще откриете най-дълбокото и истинско

християнство. Ако сте розенкройцер, можете да бъдете християнин в най-дълбокия смисъл на думата, въпреки изискванията на съвременния живот. В миналото човек е можел да бъде добър християнин, като се е оттеглил от света; това е било възможно, стига човекът да не е бил повлиян от онези форми на мислене, които сега му правят толкова трудно да бъде християнин. Защото мислите, които са се развили от естественонаучния начин на мислене, ни правят трудни за възприемането на християнството в първоначалната му форма. Най-благородните хора са тези, които честно казват: „Днес не мога да свържа нищо реално с християнството“. Духовният свят наистина живее около нас, но в нас живеят мислите, породени от нашата материалистична епоха. Ние сме непрестанно заобиколени от тези мисловни форми на материалистичен живот. Следователно, един съвестен човек трябва да каже: В настоящето време се нуждаем от лекарство, което може да се справи с идеите, които непрекъснато ни нахлуват, лекарство, което ни позволява да отстояваме себе си и да останем прави пред всичко, което ни нахлува от външния свят. Духовната наука ни предлага това лекарство. Ние сме егоисти, ако го отхвърляме, ако отказваме да го приемем. Духовната наука чувства, че е изпълнител на това, което е съставлявало и волята на средновековната теософия. Всеки може да разбере духовната наука; дори тези, които са запознати с оправданите възражения, повдигнати срещу нея от естествената наука. Розенкройцерското направление на теософията позволява на всеки да намери това, което води до познание за вселената и до душевния мир, разбира се, до стабилно отношение в живота. Теософията на розенкройцерството не е просто теоретично знание, което може да породи полемични дискусии, а живо знание, което трябва да се влее в цялата ни съвременна цивилизация. Теософите, преминали през розенкройцерското обучение, познават всяко възражение, което може да бъде повдигнато срещу духовната наука, и са добре запознати с всеки контрааргумент. Полемичното разглеждане на теософията би довело до същия резултат, както например полемичното разглеждане на „Философия на несъзнаваното“ на Едуард фон Хартман. Едуард фон Хартман публикува тази книга и прави някои твърдения в нея, които изглеждат като по-висша позиция в лицето на материалистическите възгледи на естественонаучните изследвания. Всички учени се въоръжиха срещу него и върху „Философия на несъзнаваното“ се изля поток от критики. Едуард фон Хартман беше наречен „най-големият аматьор“. Сред многото писания, появили се срещу тази книга, имаше анонимна брошура, която брилянтно се противопоставяше на „Философията на несъзнаваното“, привличайки всички възможни аргументи, достъпни за учен, който има задълбочени познания по естествените науки на своето време.Това писание беше силно възхитено и аплодирано. Оскар Шмит, известният зоолог, например каза: „Колко жалко, че не познаваме автора на тази отлична брошура, защото той стои на самия връх на съвременната наука.“ А Ернст Хекел написа: „Нека излезе от анонимността си и ние ще го приветстваме като един от

нас.“ Всъщност тази брошура предизвика истинска сензация! След това се появи второ издание с името на автора: Едуард фон Хартман! Сега учените не казаха нито дума и въпросът беше потулен. Това наистина се случи.
Виждате ли, тези, които заемат по-висока гледна точка, самите те са способни да изтъкнат контрааргументи, защото им е нужно само да се спуснат до друга гледна точка. Ние също бихме могли да изтъкнем няколко контрааргумента, ако разполагахме с достатъчно време.[4]Но в краткото налично време беше най-важно да се съобщят някои от фактите, които духовната наука може да прогласи днес относно висшите светове. Основното, което трябва да се има предвид, е, че духовните научни истини трябва да упражняват лечебно влияние върху хората. Окултната наука може да покаже, че тези истини са способни да проникнат във всяка сфера на човешкия живот и да го оплодят. И когато духовната наука е упражнила това лечебно, плодоносно влияние, тя ще е оправдала съществуването си по най-добрия възможен начин. Това е доказателството, което духовната наука търси. Затова теософите не се тревожат, когато хората идват и казват: „Това е чиста фантазия!“
Всичко, което се е превърнало в благословия в човешката цивилизация, първоначално е било смятано за чиста фантазия. В историята на последните четиридесет години на 19-ти век бихме могли да цитираме много примери в подкрепа на това твърдение. Ако духовната наука трябва да се превърне в реалност в живота, тя трябва да проникне в това, което съставлява нашата обичайна среда. Когато духовната наука се превърне в сила, която дава криле на целия ни живот, прониквайки в ежедневните ни действия, тя ще е издържала изпитанието. Това е позицията, възприета от Теософията на розенкройцерството, и от тази гледна точка трябва да гледате на лекциите, които ви изнесох. Духовната наука един ден ще се развие в нещо, което ще повлияе на човечеството и ще донесе нови импулси в изкуството и науката, в медицината и образованието. Нейните сили ще се влеят във всяка сфера на живота, оживявайки го.
Това е гледната точка на тези лекции, която трябва да бъде приета в тази светлина.